

شیعرو پەخشانی

شێخ جەمال بەرزنجی

شاعیر

د. کەمال مەعروف

هەولێر ٢٠١٣

د. کەمال مەعروف

شیعرو پەخشانی شێخ جەمال بەرزنجی شاعیر

حکومەتی هەرێمی کوردستان
وەزارەتی رۆشنبیری و لاوان
بەڕێوەبەرایەتی گشتی راگەیاندن و چاپ و بڵاوکردنەوە
بەڕێوەبەرایەتی چاپ و بڵاوکردنەوەی هەولێر

سەرپەرشتیاری گشتی
ماجید نووری

شیعرو پەخشانی شێخ جەمال بەرزنجی شاعیر

نووسەر: د. کەمال مەعروف
بابەت: لێکۆڵینەوەی ئەدەبی
پیتچنی: نووسەر
هەڵەچنی: نووسەر
نەخشەسازی ناوەڕۆک: شاخەوان جەعفەر
نەخشەسازی بەرگ: ئامانج ئەمین
تیراژ: ٥٠٠ دانە
چاپ: بەڕێوەبەرایەتی چاپخانەی رۆشنبیری- هەولێر
نرخ: ٢٠٠٠ دینار

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتیەکان
ژمارە سپاردنی (٢٧٦٨) ساڵی (٢٠١٣)ی پێدراوە

هەولێر- گەڕەکی راستی/ نزیك گەراجی بەغدا
باڵەخانەی بەڕێوەبەرایەتی چاپخانەی رۆشنبیری
ژمارەی تەلەفۆن: ٠٦٦٢٥٨٥٤١٣

بەڕێوەبەرایەتی هەولێر
چاپ و بڵاوکردنەوەی

پێشەکی

لەنیوەی دووەمی سەدەی نۆزدەهەمدا تەکیە و مزگەوتەکانی کۆیە مەڵبەندێکی گەورەی زانست و زانیاری بوونە پێشتاوپشت مەلاکان دەرسیان تێدا وتۆتەوە لەهەموو لایەکەوە فەقێ و شـاعیر بۆی هاتـوون و لەکۆیە پەرەیان بەخوێندن داوە، بنەماڵەی بەرزنجەیی لەکۆیە دەچنەوە سـەر شێخ ئەحمەدی کوڕی شێخ کەریمی قوتبی کوڕی شـێخ حەسـەنی گڵەزەردە، شێخ جەمالی شاعیر دەڵێ:- باپیرە گەورەمان لەکۆیە نێژراوە، ناوی سـەید ئەحمەد بووە، خوارزای شـێخ مەعروفی نۆدێی بووە، پیاوێکی ناسـراو و کوڕی شـێخ عەبدولکەریمی قوتبی کوڕی حەسـەن گڵەزەردی نۆدیی بەرزنجییە، شـێخ سـەلام و شـێخ ئەحمەد هەردووکیـان لەلای شـێخ مەعروفـی نۆدێی خوێندویانە، پیـاو ماقولانی کۆیە چونەتـە لای شـێخ مەعروفی نۆدێـی گوتویانە یەکێک لەتایفـەی ئێوە بۆ کۆیە دابین بکەن، کە هەڵسێ بە بڵاوکردنەوەو ئیرشادی ڕێبازی قادری، بەم شێوەیە شـێخ سـەلام بەماڵەوە ڕەوانـەی کۆیەی دەکەن بـەڵام لە طاعونەکەدا شـێخ سـەلام وەفات دەکات تەکیەکە بێ خـاوەن دەمینێتەوە، جارێکی تر تاقمێکی تر لەدەروێشـانی کۆیە بۆ هەمان مەبەسـت چونەتە خزمەت شێخ مەعروف، ئەم جارە سـەیید ئەحمەدیـان بۆ دەنێرێ، دەبینین تەکیە لـە کۆیە ڕۆڵی بەرچاوی بینیوە لەپێ گەیاندن و بڵاوکردنەوەی ڕێبازی قادریدا. مامۆسـتا عەبدولمەجید شێخ نورەدین جەلیزادە لە بیرەوەریەکانیدا دەڵێ:

شـێخ مەعروفـی هەڵەجە کەسـایەتییەکی زۆر بەڕێزو خۆشەویسـت بوو، لەدەشتی هەولێرو دزەییاندا ناوی خۆی کردبووە (خادیمولفوقەرا) خوای گەورە بۆی ڕێکخستبوو یارمەتی هەژاران و لێقەوماوان بدات، خەڵکێکی زۆری شاری کۆیـەو دەوروبەری ڕوویان کردە گوندی هەڵەجە و شـێخ مەعروف لەڕێگای خوا بەڕێزەوە وەریدەگرتن و خانووی بۆ دروست دەکردن و یارمەتی دەدان، هەرکەسێ توانای هاتوچۆی شارانی هەبوو بازرگانی دەکرد، ئەوانەش توانای هاتوچۆیـان نەبـوو زەوی پێ دەدان و تۆوی بۆ دەکردن، شـێخ مەعروف بەو کارە جوامێرییە دڵسـۆزییەکی زۆری بۆ کورد و ئاینی پیرۆزی ئیسلام نواندو خەڵکێکی زۆری لە برسێتی و بێ دەرەتانی ڕزگار کرد.

شـێخ جەمـال شـاعیریش لەنێو ئـەم خانوادەیە چـاوی کردۆتەوە، شـێخ موحسـین کوڕی شـێخ جەمال پێ ڕاگەیانـدم کە لەلای باوکی دەسـنووس و شـیعری بڵاونەکراوە هەیە، ئەگەر بشکرێ شـتێ لەسەر شیعرەکانی بنووسم، منیش گوڵبژێرێک لەشیعرو پەخشانەکانیم ئامادەکرد بە هیوام سوودبەخش بێ.

ژیانی شاعیر

شێخ جەمال کوڕی سەید ئەحمەد بەرزنجی شاعیرە، لەساڵی ١٩٢٥دا لەشاری کۆیە هاتۆتە دنیاوە، شێخ جەمال لەبنەماڵەیەکی ئاینی و رۆشنبیری لەدایک بووە، سەیید ئەحمەدی باوکی کەنازناوی شیعری حوسێنییە، کەڵەشاعیرێکی کلاسیکی گەورەیە، شێخ ئەنوەر کە برای شێخ جەمالە شاعرێکی بەهرەدارو لێهاتوو بوو نیهانی مامی شاعیرێکی کلاسیکی بەپێزو تۆکمە بووە بەم شێوەیە بنەماڵەکەی رۆڵێکی گرنگ و مەزن دەبینن لەپێش خستن و پەرەپێدانی ئاینی و ئەدەبی لەشاری کۆیەدا، کەش و هەوایەکی شیعریان بۆ شێخ جەمال خولقاندوەو زۆر کاریگەریان کردۆتە سەر هەست و نەستی شاعیر بەتایبەتی کاکی گەورەی شێخ ئەنوەر کە لەڕادەبەدەر پێی سەرسام بووە، شێخ جەمال کە ژیانی هاوسەرگیرێتی پێک دێنی بواری شیعری لێ وێک دێتەوە چونکە ژنەکەی دژ بە شیعر بووە، لەم ڕووەوە شێخ موحسین کوڕی شاعیر دەڵێ:- دایکم لە ماڵەوە ڕێگای پێ نەدەدا کە خەریکی شیعر بێ هەردەم سەرکۆنەی دەکرد، ئەگەر پارچە کاغەزێکی بەدەستەوە بوایە، درەخشانی کچی شاعیر دەڵێ: ئەگەر باوکم خەریکی شیعر نووسین بوایە، دایکم پێی دەگوت دیسان وەکو شێخ ئەنوەر دەکەی واتە شیعر دەنووسی، بەم جۆرە بۆمان دەردەکەوێ کە شێخ جەمال لەماڵەوە هاریکاری نەکراوە، ئەمەش کاریگەری خراپی کردۆتە سەر شاعیر وای لێ کردووە کە شیعری کەم بێ لەلایەک، لەلایەکی تر وەکو پێویست نەناسرێ بەپێچەوانەوە برا گەورەکەی شێخ ئەنوەری شاعیر بەرهەمێکی شیعری زۆر بەپێزو دەوڵەمەندی بۆ بەجێ هێشتووین کە لەڕووی هونەری شیعرییەوە لە ئاستێکی یەکجار باڵانوما دایە، لەم بارەیەوە درەخشان کچی شێخ جەمال دەڵێ: کەمامم لەماڵەوە شیعری دەنووسی مامۆژنم شیری بۆ دەکولاندو خزمەتی دەکرد. لەگەڵ ئەوەشدا شێخ جەمال بەهەوڵ و کۆشش و زیرەکی و هۆشیاری خۆی توانیویەتی خۆی پەروەردە بکات.

بابەت و ناوەرۆکی شیعرەکانی

بەشێکی زۆری شیعرەکانی شێخ جەمال باسی دڵداری و ئایینی و نیشتمانپەروەری دەکەن، وەکو زۆربەی شاعیرانی کلاسیکی کوردی بەشیعری خۆشەویستی و ئەڤین دەستی پێ کردووە، لەساڵی ١٩٤٦دا لەسەیرانگای کۆیە کە دیمەنی سروشت و ئافرەت پێکەوە ئاوێتە دەبن، شاعیر لە دەستپێکی شیعریدا وەکو عاشقێکی شەیدا، وێنەیەکی ئەم دیمەنە جوانەمان بۆ دەکێشێ، کەسەرەتاکەی بەم شێوەیە بووە، دەڵێ:-

بە باڵای بەرزی لاولاوت بەغەمزەو عیشوەیی نازت
بەڕەنگ و کوڵمەیی ئاڵت نەماوم بۆ خەت و خاڵت

نەما ئارام و تەسکینم لەبۆتۆ ڕوحی شیرینم
بکە ڕەحمێکی بتبینم بزانم حال و.ئەحواڵت

وەک شاعیرە کلاسیکیەکانی کورد، وێنەی دوڵبەرەکەی بەکەسێکی خوێن ڕێژ و جەللاد دەچوێنێ، لەم ڕووەوە دەڵێ:-

یاران لەغەمی دوڵبەرەکەی ماهی خەرامان
سەوداسەرو دێوانەمە وەک وەحشی لەکێوان
زۆر زەحمەتە دەرچم بەسەلامەت لەدەسی ئەو
جەلادی لەبۆمن لەپەژارەت بویمە بریان

شێخ جەمال لەغەزەلی دڵدارییەوە بەرەو غەزەلی ئیلاهی هەنگاو دەنێ، کاتێ لەساڵی ١٩٧٦ بۆ زیارەتی حەج دەچێ لەخوای پەروەردگار دەپاڕێتەوە کە لە گوناهەکانی خۆش بێ و ڕەحمێ پێ بکاو بەفەنابوونی شادبکات و دەڵێ:-

ئەی خودای پەروەردگار و خالقی ئەرزو سەما
دەفتەرم زۆری گوناهە شەرمەزارم ڕوسیا

خوایە لێم خۆشبی لەبەر خاتری محەمەد مستەفا
تۆ نەجاتم بدەی لەڕۆژی حەشرو کوکەوجەزا

ستایشـی محەممـەد (د.خ) دەکات، کـە ڕۆڵێکی گرنگی بینیوە لەناسـاندن و بڵاوکردنەوەو پەرەپێدانی ئاینی ئیسلامدا، دەڵێ:

محەممەد نورە سـایەو سـێبەرە
بۆ خوداناسـان قەڵاو سەنگەرە
ڕابـەری خوایە ڕێ پێشـاندەرە
گەورەی بەشـەرە ئەو پێغەمبەرە

شێخ جەمال لەشیعری نیشتمانی وشۆڕشگێڕیشدا چەند شیعرێکی بۆ تۆمار کردووین، لەم بوارەشـدا شاعیر بەکاکی گەورەی شێخ ئەنوەرو حاجی قادری کۆیی و ئەحمەد دڵزاری شاعیر کاریگەر بووە، لەم ڕووەوە دەڵێ:-

خۆشی و سەیرانە لەم کوردستانە
جەژنی شێرانە ڕۆژی مەردانە
ڕۆژی سەربەستی قارەمانانە
ڕۆژی گـوشـادی پـاڵـەوانـانـە

شـاعیر نارەزایـی خۆی لەبـارەی دووبەرەکـی و ناکۆکی نێـوان کوردان دەردەبڕێ و داوایان لێ دەکات، هەوڵ و کۆشش بکەن بۆ وەرگرتنی مافەکانیان بۆیە دەڵێ:-

کوردینـە کاتی هـەوڵ و هیمەتە
مافتان بسـێنن ئەمڕۆ فرسـەتە

بەسـیەتی تاکەی ئەم ڕەزالەتە
ئەم شەڕو شۆڕەو ئەم موسیبەتە

هەمووومـان کوردین بڕوامان وایە
هەر سـەردەکەوین لەم ئیدعایە

شـێخ (جەمال) دەری دەخا کە دەسـکەوتەکانی ئەمڕۆکە هاتونەتەدی بەری خەبـات و ڕەنـج و ماندوبوونی شـەهیدانی کوردسـتانە، بۆیـە دەبێ لەڕێزی پێشەوە پێداویستیەکانیان جێبەجێ بکرێن.

ئەم شــەهیدانەی خۆیان فیداکرد
شۆڕشی حەقیان لەڕێی خودا کرد

واجبی گەلیــان پەرتی دونیا کرد
لەبۆ کوردســتان خۆیان فیداکرد

شیوەن بابەتێکی ئەدەبییە، جۆرێکە لەگریان و فیغان بۆ مەرگی خۆشەویستان، شــاعیر هەســت و نەســتی خــۆی بــۆ مەرگی کەســی نزیک خــۆی یاخود بۆ کەســایەتێکی دیاری کۆمەڵگا یاخود بۆ دۆســت و هاوڕێی نزیکی دەخاتەڕوو، شــێخ لەم بــوارەدا چەندین شــیوەنی بۆ تومــار کردووین، لەســاڵی ١٩٩٣ کە مەزهــەری ئامۆزای کۆچی دوایی دەکات، شــاعیر شــیوەنی بۆ دەنووســێ و دەڵێ:-

لەشەوی نۆزدەی مانگی ڕەمەزان
ڕۆژی جومعە بــو لەکاتی بەیان

لەشــاری کۆیــە هاتبــوە دونیا
لەهەولێــر خودا بردیــەوە فەنا

شــیوەن بۆ شــێخ لەتیف کوڕی شــێخ ڕەزا کەنازناوی شــیعری (لوتفی)یە لەڕۆژی ١٩٨٩/٥/٢٢ لەشاری کەرکووک کۆچی دوایی کردووە.

وەفاتی کرد ئەوا لوتفی لەنەســلی شــاهی خاتەم بو
لەنێو ســاداتی بەرزنجە لەبەخشین عەینی حاتەم بو
ئەزانن چۆن بو ئەم زاتە وەکو ڕەشــماڵ و ســێبەربو
لەناو کوردو لە کوردســتان ئەوا ڕۆیشــتو تێپەڕبو

نامەنوســین لەئەدەبــی کوردیــدا یەکجــار کۆنــە، ژانەرێکــی ئەدەبییــە، بەجۆرەها شــێوە دەربــڕاوە، وەک نامە لەنێوان شــاعیران و ئەدیبان کە خۆی لەبەسەرکردنەوەی یەکترو هەواڵ پرسین، زۆر جاریش شێوازی ڕەخنەئامێزی بەخۆوە گرتووە، شــێخ جەمال نامەیەک بۆ شــێخ عوبێد شێخ لەتیف بەرزنجی (هەوری) شــاعیر دەنێرێ و داوای لێ دەکات کە نامیلکەی (ســادات البرزنجە) ی کــە لەدانــەری عەبدولقادر محەمــەد بەرزنجییە بــۆی ڕەوان بکات هەوری

شـاعریش لـه ٢٠٠٤/٤/٢٠ نامیلکـەی ناوبراوی بـۆ دەنێرێ لەگـەڵ نامەیەکی شیعری کەلێرەدا کۆپلەیەکی دەخەینە پێش چاوان.

داواکارییـەت بەسـەردوو چاوم
وابۆت دەنێرم هەر بەبای شەماڵ

لەوەیە سـوودی لێ وەرگری تۆ
مێشک و هەستی پێ دەبێ خۆشحاڵ

نامیلکەیـێ زۆر پیـرۆزو چاکە
مرۆڤ دەخاتە ناودەریای خەیاڵ

خاڵە ببووره گەر درەنگ گەیشت
(هەوری) هەمیشە پەشێو و سەرقاڵ

سەیید برایم (برژاو) لە ١٩٤٣/٦/٨

نامەیەکی شیعری بو شێخ (جەمال) بەرزنجی شاعیر ڕەوان دەکات تاکو بۆ یادگار بمینێ.

بـۆ بـرای بـەڕێـز کـاکـی جـەمـالـم
نـەم دی جـارێ تـۆ پرسـی هـەوالـم

ئێمە لای خـۆمـان کۆنـە خـزم بوین
یـاری شـەوانـی بـەزم و ڕەزم بوین

لـەبیـرت مـاوە ڕێککـەوتـەی جـارێ
خورماو ڕونمان خوارد لەرۆخ ڕوبارێ

هەرچەند ڕێگامان دوورو ئەزیەت بو
بـەڵام خـۆراکـمـان زۆر بـەلـەزەت بو

شـێخ (جەمال)یش بەم شـێوەیە بەشـیعر وەڵامی سـەید برایمی شاعیری داوەتەوە.

شیعری (حاجی)یە ژیان ئەوهایە
ئەوەڵەن خواردن دووەم سوکنەیە

سەتری عەورەتیش خواد داینایە
ئەوجا ناســینی و زکری خودایە

بەســیە وازبێنــە خواچاکی داوە
لەلای خۆت ژیــری بیرت تەواوە

لەمــە بــەولاوە ڕوت لەخودابێ
نوێژەکان بکــە ڕوت لەمەولا بێ

ڕووخساری شیعرەکانی

١– کێشی عەرووز:– ڕەگەزێکی هونەری گرنگی شیعری کلاسیکیە، بەشێکی شیعری کلاسیکی کوردی بەر کێشی عەرووز کەوتوون، لەهەمان کاتدا هەموو ئەو شیعرانەی کە بەر عەرووز دەکەون، بەکێشی خۆماڵیش دەپێورێن، بەزۆری شاعیرانی کلاسیکی کوردی کێشی هەزەج و ڕەمەلیان بەکاربردوون.

هەزەجی شەشی مەحزوف

مفاعیلـــن مفاعیلـــن فعولـــن) × ٢

ب – – –   ب– – –   ب – –

حەرامەخـــوار   دنەوەعـــارەق   بـــرادەر

ب – – –   ب – – – –   ب– –

هەتـــا مـــا وە ژ یـــا نـــم مـــن ســـە را ســـەر

ب – – –   ب – – –   ب – –

هەزەجی هەشتی ئەخرەبی مەکفوفی مەحزوف

مفعول   مفاعیل   مفاعیل   فعولن × ٢

– – ب   ب – – ب   ب – – ب   ب – –

ئەم یا رە   لە گەڵ ئێمە   بە عەقل و بە   کە ما لە

_ _ ب   ب – – ب   ب – – ب   ب – –

مفعـــول   مفاعیـــل   مفاعیـــل   فعولن × ٢

– – ب   ب – – ب   ب – – ب   ب – –

رۆژێ لـــە   جـــە فای تود   لـــە کەم قەنە   بو مورتاح

– – ب   ب – – ب   ب – – ب   ب – –

لـــەو رۆ ژە   وە دیتومـــە   ئەوم هەر لە   خەیالە

– – ب   ب – – ب   ب – – ب   ب – –

مفعـــول   مفاعیـــل   مفاعیـــل   فعولـــن

رەمەڵی هەشتی مەقسوور

فاعلاتـــن فاعلاتـــن فاعلاتـــن فاعلان × ٢

– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

تەرکی دونیام کرد بە جارێ من هەتا ما وم برا

– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

واجباتی دین بەجێ دەیـ نم گوناهان لا ئە با

– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

هەزەجی هەشتی تەواو

مفاعیلـــن مفاعیلـــن مفاعیلـــن مفاعیلن

ب – – – ب – – – ب – – – ب – – –

لەگەل نەفسم بە دائیم هەر هەرامەیا رەسولەللا

ب – – – ب – – – ب – – – ب – – –

لە دا رو بەند دی ئەو دامو بـ تەلامەیا رەسولەللا

ب – – – ب – – – ب – – – ب – – –

رەمەڵی هەشتی مەخروف

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

کوردم و کور دێ کی مەردم هەربەسەربەس تی ئەژیم

– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

خاکی کوردس تانی خۆم نا دەم بەجەننا تو لنەعیم

– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

فاعلاتن فاعلانن فاعلاتن فاعلن

– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

ناردراوی زاتی یەزدا نی موحەمەد مستەفا
– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

را بەری زۆر خۆشەویستی بۆ هەموو دەر دی شیفا
– ب – – – ب – – – ب – – – ب –

٢– کێشی خۆمالی لەسەر بنەمای بڕگەکان دەڕوات

ئـەم نیشـ تـ مـا نـە خـا کـی کـور دا نە

ئێلـ مـە٢ کـە ٣کـور٤ دیـق بە ابیـرۆ بـ٣ـر ٤وایرە

را ز گا ڵ ی ٣ ئـە٤کە ین٥کـور٦و ٨کـور دس تـلان

٣– سەروا: ڕەگەزێکی هونەرییە لەشیعری کلاسیکیدا کۆتایی بەیت و ماناش دەبەخشێ، بەمەرجێ دەنگەکانیان وەک یەک بێ.

أ– سەروای یەکگرتوو: ئەوەیە کە لەسەرەتاوە تاکو کۆتایی یەک سەروای هەبێ.

نیشتمانەکەم چرای چاوەکەم A
فیدای تۆی دەکەم ڕوح و گیانەکەم A
چرای چاوەکەم تۆی ئامانجەکەم A
لەبیرت ناکەم ئەی وڵاتەکەم A

ب– سەروای مەسنەوی یاخود جووت سەروا: ئەوەیە کە هەردوو نیوە دێڕ یەک سەروای دەبێ.

میللەت هۆشیارە دوژمن ئەناسی A
زۆر شارەزایە لە دەنگ و باسی A
هەڵناخەڵەتێ بۆ ڕێگەی چەوت B
ئیتر بەکورتی گەلەمان سەرکەوت B
برای پێش مەرگەی دلێری مەیدان C
بۆتان بەیان کەم باسی شەهیدان C

٤- پێنج خشتەکی:- هونەرێکی شیعری کلاسکییە، شاعیر دوونیوە دێڕی شیعری شاعرێکی تر هەڵدەبژێرێ و سێ نیوەدێڕی خۆی دەخاتە سەری، هەموو لەتی پێنج خشتەکیەکە یەک سەروای دەبێ، جاری واهەیە چوار لەتی یەکەم هاوسەروادەبێ، جاری واش لەتی (١، ٢، ٣) هاوسەروادەبێ زۆر جار بووە کە شاعیرانی کلاسیکی کوردی، شیعری فارسی و تورکی و عەرەبیان هیناوە کردوویانەتە پێنج خشتەکی.

شیعری عاصی پێنج خشتەکی جەمال

یارەسول اللـە فیداتبم تۆ عەزیزی سەروەری A
بۆ گوناهبارانی ئومەت شافعی پارێزەری A
خۆشەویستی لای هەمو عالەم وەکو تاجی سەری A
ئەی پەناهی بێ نەوایان شاسواری مەحشەری A
وەی شەفیعی عاصی یان و تۆڕەداری میهتەری A

شیعری حوسێنی پێنج خشتەکی شێخ جەمال

مـن ئەمەک دارم لەگەڵ یار پێم بڵێن چارەم چییە
بێ وەفایە یار لەگەڵ من ساردە هیچ مەیلی نییە
من بەغەیری خۆشەویستی هیچ گوناهێکم نییە
هێندە مەغرورە بەلای من موطڵەقەن مەیلی نییە
من فەقیرو بێ کەسم ئەو پادشاهو سەروەرە

شێخ جەمال لەپێنج خشتەکیەکانیدا سەرکەوتنی بەدەست هێناوە و توانیویەتی شیعری شاعیرە ناودارەکانی کوردی بکاتە پێنج خشتەکی بەتایبەتی شیعری حوسێنی باوکی، شیعری طاهر بەگی جاف، شیعری هێمن، شیعری هەوری، شیعری لوتفی

٥- چوارین: هونەرێکی شیعرییە، کەلە چوار لەتە شیعر پێک دێت، کێش و سەروای تایبەتی خۆی هەیە.

ئەم نیشـــتمانە خاکی کوردانە A
خۆشەویستمانە چرای چاومانە A
خاکی کوردانە جێگەی مەردانە A
دووڕو مەرجانە زێڕی ڕەشمانە A

٦- مولەممەع:- بەو شـیعرە دەوترێ کە بەزیاتر لەزمانێک دەنووسـرێ، شێخ جەمال هاتووە شیعرێکی حافزی شیرازی شاعیری کردۆتە مولەممەع.

پێچەی سـەری کەلاکەوت ڕوی تـابداری دەرکـەوت
کالشمس فـی الـضحـی یـا تطلع مـن الغمامة

نـێزیـکـە لـەمـن یـــارم بلـێن دورنـــەکـــەوتـــەوە
فـــي قـربـهـا عـــذاب فـــي بـعـدهـا الـنـدامـة

بـاسـی عـاشق بـونـی خـۆم پـێنـاوێ بـاسـی بکەم
خـــود مـیـشـود مـحـقـق أزآب چـشـم خـامـة

٧- زمانی شـــیعری: لەغەزەلەکانیدا بەدەیان ووشـــەی عەرەبی و فارسی دەبینرێـن، چونکـە وەکو بنەماڵە هـەر لەمنداڵیەوە لەتەکیـەدا فێری عەرەبی و فارسی کراون.
باوکی زانایەکی ئاینی و شـاعرێکی پڕ داهێنەرو بەهێزبووە، کاکی گەورەی شـێخ ئەنوەر، شـاعرێکی بەهرەوەرو بەتوانابووە، کاریگەرییان کردۆتە سـەر زمانی شاعیر.

دەقی پەخشانی کوردی

لــە کۆنــەوە لەبــواری مەولــوود نامەدا ســەرهەڵ دەدات، شــێخ جەمال لە مەولوود نامەکەیدا باســی دروست بوونی گەردون دەکات، چۆن بەڕو بەحرو فریشــتەو ئادەم و حەوا دروســت بوون، کە پشتاوپشت مرۆڤی لێ پەیدا دەبێ، لەوانــەش عەبدوڵــلا باوکی موحەممەد (د.خ) ئامینــەی کچی وەهەب دەخوازێ، پێغەمبەر لە جەســتەی ئامینــە جێگیر دەبێ، عەبدوڵلا بــۆ کاروباری بازرگانی بەرەو شــام دەچێ، لەگەڕانەوەیدا لەشاری مەدینە کۆچی دوایی دەکات، ئامینە بــەم هەواڵــە زۆر نیگەران دەبێ، کاتێ ئامینە ســکی دەبێ بــە نۆ مانگ، بەیانی رۆژی دووشەممە دوانزەهەمی مانگی ربیع الأول کە دەکاتە ٢٢ی نیسانی ساڵی ٥٧١ میلادی محەممەد لەدایک دەبێ، دایکی بڕیار دەدات کە بۆ دەرەوەی مەککە بەرن چونکە ژنانی قورەیش شــیریان بەمندالانی خۆیان نەدەدا، ژنێک بەناوی حەلیمەتولســەعدییە کەســەر بەهۆزی سەعد هەزیم بوە پەروەردەی دەکات بۆ ئەوەی زمانی پاراو بێ، دوای شــەش ساڵ بۆ ئامینەی دەگەڕێنێتەوە، ئامینەش لەگەڵ خۆی بۆ مەدینەی دەبات تاکو بەخزمانی ئاشنا بکات، لەم گەشتەدا ئامینە لەمەدینە وەفات دەکات، موحەممەد (د.خ) دەیگەڕێنەوە بۆ مەککە بۆ لای باپیری پــاش مردنی باپیری لــەلای مامی ئەبی طالب گەورە دەبــێ، ئەبی تالیبی مامی خەریکی بازرگانی بووە لەتەمەنی دوانزە ساڵیدا لەگەڵ خۆی بۆ شامی بردووە، ئەمــەش زۆر کاری کردۆتە ســەر بیری موحەممەد، لەتەمەنی بیســت ســاڵیدا سەرپەرشــتی بازرگانی خەدیجە دەگرێتە ئەستۆ، خەدیجە پێی سەرسام دەبێ هاوسەرگیری پێکەوە دەنێن، لەتەمەنی چل ساڵیدا لە ئەشکەوتی حەڕرا بەهۆی جوبرائیلــەوە وەحی بۆ دادەبەزێ، بەم شــێوەیە بانگەشــەی پەیامبەری خۆی ڕادەگەیەنــێ، یەکەمیــن کەس بووە کە لە دوورگەی عەرەبی چرای زانســت و زانیاری هەڵکردو مرۆڤایەتی لەنەزانین و بت پەرستی ئازاد کرد، جا سەربردەی ئەم مرۆڤە مەزنە زۆر پێویستە بزاندرێ، کە چۆن هاتۆتە دونیاوە، چۆن بناغەی ئیسلامی دامەزراندوە، وە لەماوەی بیست و سێ ساڵدا توانیویەتی بەزیرەکی و لێهاتوویی خۆی ئاینی ئیسلامی بچەسپێنێ.

دیــارە لــە کوردەواریدا هــەر لە کۆنــەوە یــادی لەدایک بوونــی پێغەمبەر بەرز ڕاگیراوە، لەم رۆژەدا موســڵمانان خۆشــی خۆیان دەربڕیوە، مەولودیان

خوێندۆتەوە، وە خێرو بێری ئەم مانگەیان بۆ موسوڵمان خستۆتە ڕوو، بەتایبەتی هەر چوار یارانی پێغەمبەر ئەبوبەکرو عوسمان و عومەرو عەلی ئەم مانگەیان زۆر بەگەورە داناوە، ئیمامی عەلی (ڕەزای خوای لەسەر بێ) دەفەرموێ ((هەر کەسێک ببێتە باعیسی خوێندنی مەولوودی حەزرەتی ڕەسولەڵلا بەهەشت بۆی طالب و راغب دەبێ)).

شێخ جەمال لەمەولوودنامەکەیدا باسی کەسایەتی و خووڕەوشتی پێغەمبەر دەکات کە ئەم ڕەوشتانەی بوونە هۆی ئەوەی کە ڕۆڵی گرنگ بگێڕێ لەناساندن و پەرەپێدانی ئاینی ئیسلامدا، شێخ جەمال هەموو ڕەوشتێکی بەرز دەخاتە پاڵ پێغەمبەر (د.خ) وەکو چاوتێر، خاکی، راست گۆیی، بەتەنگ هەژارانەوە چووە، دڵسۆزو، چاونەترس، نەرم و نیان و لەسەرەخۆ، ڕێزی خەڵکی زۆر دەگرت، خاوەن شکۆو سەنگین بووە، دەست و دەروون پاک و بێ گەرد بووە، دادپەروەرو چاوی لە کەم و کوڕی خەڵکی دەپۆشی..هتد.

بۆیە لەم ڕووەوە دەڵێ:

تەبیبی تەوان دۆستی فەقیران
نەرم و حەلیم بوو لەگەڵ ئەسیران

ئەوەی گەورەبا زۆر گەورەی ئەکرد
ئەوەی کچکە با ڕەحمی پێ دەکرد

زۆر بە ئەدەب بوو گەلێک عاقڵ بوو
هەر لەتەقسیمات گەلێ عادل بوو

لەکۆتاییدا ئاماژە بەهەندێ لەوێنەی مەلوودنامەکانی کوردی دەکەین وەکو مەلوودنامەی مەلای باتەیی، مەولوودنامەی حوسێنی قازی، مەلوودنامەی مەلا عەبدولکەریمی مودەریس، مەولوودنامەی ڕەشاد موفتی و مەلوودنامەی مەلا عەبدوڵلا جەلی زادە کە ئێستا دەسنووسە لای بەندەو چەندانی تر کە بەنموونەی پەخشانی کوردی دادەنرێن. ئەم مەولوودنامەی شێخ جەمالیش لەڕووی زمانەوە ووشە گەلێکی زۆری عەرەبی بەخۆوە گرتوون، ئەمەش لەکاریگەری قورئانی پیرۆزو حەدیسی پێغەمبەر بێ بەش نییە.

غەزەل

به باڵای بەرزی لاولاوت

بە بــاڵای بــەرزی لاولاوت بەڕەنگــو ڕومەتی ئاڵت
بە غەمزەو عیشــوەیی نازت نەماوم بۆ خەتو خاڵت

نەمــا ئــارام و تەســکینم لەبۆتۆ ڕوحی شــیرینم
بکــە ڕەحمێکــی بتبینــم بزانــم حــاڵ و ئەحواڵت

ســەرو ماڵــم لەبۆتۆیــە لەبۆتۆم شــین و ڕۆرۆیە
خەمی تۆم هەر لە ئەستۆیە لەبەر دوچاوەکەی کاڵت

لەهیجرانت دڵم ســووتا ئەســیرت بویمە ئێســتاکە
عیلاجم گەر نەکەی فەوتام بەهەردوو زوڵفی ڕەشماڵت

مەکەن لۆمەم گرفتارم لەبۆتۆ شــێت و شــەیدا بووم
بەجارێ ســوک و ڕیسوابوم لەفیکرو مەکرو ئەعمالت

چ ڕوی داوە چ قەومــاوە زوبانــت لەنگــە گیــراوە
ســەرم لەم حاڵە ســوڕماوە دەبینم ڕەنگو ئەقوالت

لەهیجرانا (جەمال) تاکەی خودا ڕەحمێ بەحاڵم کەی
بەباغی جەننەتم شــاکەی گوشــاد بم من بەویساڵت

ئەم چاوە جوانەی

ئـەم چـاوە جـوانـەی کـەتۆ هـەتـە دوژمـنـی دینە
خـوێـنـاویـیـە جـەرگـم بــەدو ئـەبـرۆیـی هیلالی

گرتویە ســەرو مــاڵ و دڵ و ســەتـوەت و ڕوحـم
یـەک شـیـوە پیاڵەیەکی لـەسـەر چـاوەیـی کالی

کـاکـۆلـی لــەســەر عــارزی تــابــانـی تــرازانــد
پـەیـد بـو لــە هــەر مەملەکەتێ سیحری حەلالی

بــادامــە لـەبـی عـەتـرە خـەتـی نـێـرگسە چـاوی
خــاپــووره دڵــم بـۆ خـەتـو خـاڵانـی غـەزالـی

(جـەمـاڵ) کـەپـڕوکـاوە لـەتـەنـدوری جەمالت
شــادی کــە مـاچێکی دەرێ بـیـخـەرە ویـسـالـی

یاران لە غەمی دولبەری

یاران لە غەمی دولبەری زیبایی خەرامان
سەودا سەرو دێوانەمە کەوتومەتە کێوان

زەحمەتە ئەم دەردە عیلاج ناکرێ بەدەرمان
جەلـلادی لەبۆ من لەغەما وابویمە بریان

هەرچەندی قسەی خۆشە لەگەڵ ئێمە ڕەفیقان
ساکین نییە ساتێ لەغەمان بویمە پەرێشان

بەداوی تۆ گرفتارو نەخۆشە عەزیزان
بێ ڕەحمی لەگەڵ من لەجەفادان و لەحیرمان

دەردێکی وەهام گرتووە بێ تۆ وەکو جاران
فرمێسکی هەردوو چاوم دەڕژێنم وەکو باران

دەرمانی لەلای تۆیە لەبۆمن ببە لوقمان
رزگار بکە ڕوحم لەغەم و دەردو مەراقان

مودێکە بەغەمزەی تۆ (جەمال) پەتای گرانە
صەبری وەکو ئەیوب نییە ئەو (یوسف)ی کەنعان

ئەسیری چاوەکانت

ئەسـیری چاوەکانت بـوم وەرە زو بەخەلاسـم کە
نییـە ئارام و تەسـکینم لە عەشـقا تـۆ قوتارم کە

لەهیجرانـت دەناڵێنـم هەتاکەینێ یەخسـیرت بم
لـەدوری تـۆ پەشـیمانم وەرە ڕەحمـێ بەحاڵم کە

منـی ئـاوارە تاکو کـەی لـەداو و بەنـدی تۆدابم
وەرە زووبـە تۆ بمکـوژە جانا بەسـیە عیلاجم کە

سـەرم سـەودا سـەرە بۆ تۆ گەلێ لەم حالە بێزارم
لەڕێگـەی ژینـی دڵـداری بەجارێ دڵ گوشـادم کە

ژیانـم تاڵ و ناخۆشـە بکـە ڕەحمێ بـە ئەحواڵم
دەوای ژانـم لەلای تۆیـە وەرە دەرمانـی دەردم کە

لەبۆیـێ دڵ برینـدارم بـەداوی تـۆ گرفتـارم
لەبەرچـاوی ڕەقیبان ئەتۆ بەخۆشـی دڵ شـادم کە

(جەمـال) تاکـەی بناڵێنم گیـرۆدەی پەنجەیی یارم
لەبۆ ئەو شێت و شەیدا بووم بەوەصڵی یار دڵم شاکە

تابەکەی چاوت

برای دین تابەکەی چـــاوت لەمولک و ماڵی دونیابێ
کـــە دونیایێکـــی ئەوتۆ بـــێ نەمێنێ تەفـــرو تونابێ

بەســـە ڕووی تێمەکە چیتر لەمـــەولا ڕوت لەمەولابێ
لەتەکیـــەو خانەقاو مزگەوتو محـــراب و موصەڵلابێ

لەذیکـــر و فیکـــری ئەڵلابـــێ لەبۆدڵ تا تەســـەلابێ
بپارێـــوە بەدڵ چـــاوت لەقاپـــی ڕەحمەتـــی خوابێ

سەلامی خوای لە پێغەمبەر موحەممەد شاهی لەولابێ
لەروحـــی نوح و ئیبڕاهیم لە موســـاو لە عیســـا بێ

لەســـەر چوار یارەکانی صاحیبی میعراج و ئیسرابێ
ئەبوبەکر، عومەر، عوسمان و عەلی شێخی بەسڕابێ

لەئەصحابـــەی بەنرخ و تابعیـــن ئالی موحەممەدبێ
لەنەعمان و لەمالیک زاتی شـــافیع روحی ئەحمەدبێ

لە روحی شێخی ئیرشاد و هەموو ئەهلی تەریقەت بێ
لەروحی پاک و پیرۆزی مەلا و زانای شـــەریعەت بێ

لەقورئان خوێنی دەنگ خۆش و وەحدەئی فەخری عالەم بێ
هەموو دەم فیکرو هۆشت لای خودای خەلاقی عالەم بێ

(جەمال) هەڵبەســـتی داناوە بەســـەو بالێرە کۆتابێ
هەتا زیندوی لەدونیادا نیـــازت بەس ڕەزایی خوابێ

پاڕانەوەیەک[1]

ئــەی خــودای پــەروەردگار و خالقی ئەرزو ســەما
دەفتــەرم زۆری گوناهــە شــەرمەزارم ڕووســیا

خوایە لێم خۆشــبی لەبەر خاتری محەممەد مستەفا
ئەتــۆ نەجاتم دەی لــەڕۆژی حەشــرو کوکەو جەزا

تۆ کەڕەحمانــی لەبــۆ دونیاو ڕەحیمــی ئاخیرەت
تەوبــە یارەببی پەشــیمانم لە خزمــەت بەیتی خوا

ڕێــی (صــراط المســتقیم) گرتــووە تامردنــم
نەمخەیە ســەڕێی (ولا الضالین) دەکەم شوکرو دوعا

من لــە (أنعمــة علیه) خوایــە لێی بێ بــەش نەبم
نعمەتــی تــۆ ناو بەهەشــتە هــەر ئــەوە دار البقا

لــەم خەتایانەی کە کردومە عەفــوم کەی ئەی خودا
زۆر پەرێشــانم نەبینــم ئەزیەتــوو جــەورو جەفا

وا (جەمال) پێخواس و ســەرکۆتە لەدەورەی کەعبەدا
زیارەتــی (بیــت الحرامم) لێ قبول کــەی ئەی خودا

---

[1] سالّی ١٩٧٦ کە زیارەتی حەجی کردووە، ئەم هۆنراوەی داناوە.

شیعری شێخ جەمال
لەستایشی پێغەمبەردا

ســـەلامی خودا لـــە محەممەد بێ
لەروحی پاکی گەورەی بەشەربێ

لەگیانی پاگــژی پێغەمبەران بێ
لـــە ئەنبییائــو ئەولیاکانی بێ

محەممەد گـــەورەی پێغەمبەرانە
هەنـــاردراوی زاتـــی یەزدانـــە

قورئان فەرمودەی حەیی مەننانە
موعجیزەی مەزنی پێغەمبەرمانە

لەگەڵ گشت زەمان دەڕواو دەگونجێ
فەرمودەکانـــی هەمـــوو دێتەجێ

لە تەڕو وشـــک هەمـــوی تێدایە
هەرچی بتەوێ ســـالەم دونیایە

محەممـــەد خونچەی بەنی ئادەمە
شـــاهی لەولاکە فەخری عالەمە

دامەزرێنـــەری دینـــی ئیســـلامە
ڕێنیشـــاندەری هەمـــو عالـەمـــە

محەممەد نورەو ســـایەو سێبەرە
بۆ موســـڵمانان قەڵاو ســـەنگەرە

رابـــەری خوایـــە ڕێنمایکـــەرە
شکۆی ئینســـانە ئەو پێغەمبەرە

ســـاڵی عام ولفیل لەدایک بووە
قیبلەی ئیســـلامی دیـــار کردووە

لەبـــۆ مەدینـــە کۆچی کـــردووە
دینـــی ئیســـلامی بڵاوکـــردەوە

سکالا (جەمال) لەسەر پێغەمبەر
لەباسی ڕەسول سەییدی سەروەر

لێرە تەواو بو نوســـرا لەدەفتەر
شافیعە بۆ ئەو لەڕۆژی مەحشەر

شیعری حافیز شیرازی
موله‌ممه‌عی شێخ جه‌مال

یــاران نــه‌م دیـوه یــارم جابڵێن به‌ونه‌مامه
انــی رایـــت دهـــرا مــن هـجـرک الـقـیـامـة

له‌تاو عه‌شقی نیگارم نان و ئاو لێم حه‌رامه
مــن جـــرب الـمـجـرب حـلـت بــه الـنـدامـة

چارۆگه‌که‌ی لاکه‌وت ڕووی تا بداری ده‌رکه‌ت
کالشمس فی الضحایا تطلع من الغمامة

دوورو نه‌زیکی لێمان حاجه‌ت نییه که بیڵێم
فـــی قـربـهـا عـــذاب فـــی بـعـدهـا الـنـدامـة

بـراده‌ران لۆمه‌م مه‌که‌ن عه‌شقێکی وام له‌دڵدا
والـــلـــه مـــارأیـــنـــا حـــبـــا بـــلا الـمـلامـة

فرمێسکم خوێناوییه دێته خوارێ وه‌ک باران
ســالــت دمـــوع عـیـنـی هـــذا لـنـا الـعـلامـة

(جمال) به (حافظ) ئه‌ڵێ چاره‌ی عیشق چلۆنه
حـتـی یـــذوق مـنـه کـاســا مــن الـکـرامـة

شیعری سیاسی

کوردینه

کوردینه کاتی هــەوڵ و هیممەته
مافتان بســێنن ئەمڕۆ فرســەته

بەســیەتی تاکەی ئەم ڕەزالەته
ئەم شەڕو شۆڕە و ئەم موسیبەته

هەمووومـــان کوردین بڕوامان وایه
هەر سەردەکەوین ئا لەم دونیایه

ئیدیعـــای ئێمــە فیدرالـــی یەته
نەجاتمان بدەی جا لەم نیگبەته

لەم نیشــتمانە بــرای یەکترین
دژی دوژمنـــان قەڵاو ســەنگەرین

ڕەشــیدو زاناو پیاوی جەسورین
لەم کوردستانە بۆ ماف خوراوین

شــەهیدەکانمان خۆیان فیداکرد
شۆڕشی کوردیان پەرتی دونیا کرد

کارێکی حەقیان لەڕێی خودا کرد
فیدرالی یەتیان بۆ کورد ئەداکرد

زۆریان لەمانە خۆیان شەهید کرد
لە بۆ نیشتمان خۆیان بەخت کرد

واجبی خۆیـــان واجێ بەجێ کرد
مێژوو ناویانـــی هەمو تۆمارکرد

شەهید نامرن قەت مەڵێن مردون
تارۆژی حەشر هەمویان زیندون

ئەمانە بۆ کورد تاجی سەرسەرن
ســـەرۆک و زاناو ڕێنیشـــاندەرن

بەخوێنی ســـوری پێشمەرگەکانە
کوردمان خاوەنی دەست کەوتەکانە

پێشمەرگەین هەمو لەم نیشتمانە
فیدراڵی بۆ کـــورد ڕەئی هەموانە

دانەری هەڵبەست ناوی (جەمال)ە
ئەدیبـــی کوردە خـــاوەن کەمالە

نیشتمان

نیشـــتمانم خۆشەویســـتە خۆشـــی بـــۆ تێدانەبـــێ
ژینی خۆشـــبەختی نەمـــاوە زوڵـــم و زۆرداری نەبێ

قەومـــی کـــورد ئاوارەبون ڕۆین لەبۆ نـــاو هەندەران
یان لە ترســـان یا لەبرســـان باوڵاتمـــان چۆڵ نەبێ

شـــەو هەتا ڕۆژێ ســـەعاتێ خەو لە چـــاوم ناکەوێ
شەڕ لەســـەر کورسی بکا کورد حاڵی مە هەر وا ئەبێ

قائیـــدو زانـــاکان بـــا کۆبنـــەوە تەدبیربکـــەن
ئـــەم خیلافاتـــەی لەبەینیانە نەمینـــێ و چاک ببێ

چاوەڕێـــی ئاشـــتی دەکا کـــورد تادڵی ســـاکن ببێ
میللەتێکـــی حـــەق خوراوە بـــۆ لەدەســـت بێگانەبێ

بـــەردو داری گەوهەرە گشـــتی کانیاوی کەوســـەرە
حەیفـــە کوردی لـــێ نەمینێ وبچتە وڵاتـــی ئەجنەبی

بەسیەتی تاکەی (جەمال) کوردمان هەموو دەربەدەر بوو
بێ شـــک ئەم دەردە زۆر ناخۆشـــە کەدەرمانی نەبێ

کوردستان

خۆشی و سەیرانە لەم کوردستانە
جەژنی شێرانە ڕۆژی مەردانە

رۆژی سەربەستی قارەمانانە
رۆژی گوشادی پاڵەوانانە

کوانێ ئەوانە ڕەئیسی کاربون
لەگەڵ گەلی کورد خائن و خواربوون

کوانێ ئەوانەی وڵات فرۆش بون
بۆ خوێن ڕژاندن دائیم لەجۆش بون

کوانێ ئەوانەی کەوا زۆرداربون
لە کوردستانا خاوەنی کاربون

بۆ کوێ هەڵاتن کوانێ لەکوێمان
چۆن رزگار ئەبن لەنێو نیشتمان

پیاوی خوێن ڕێژو خائن و بەدکار
لەدەست گەلی کورد چۆن ئەبن ڕزگار

هێزی ئازادی پشتیان ئەشکێنێ
ریشەو ڕەگەزیان لەبن دەردێنێ

دەبابخنکێن لەژێری مەینەت
لەنێو قوڕاوی پیسی خیانەت

دەبابرێژن ئەشکی نەدامەت
تازە بەسەرچوو دەوری عەمالەت

بۆ هەرکێ بچن بێشک ڕووڕەشن
لەخۆشی ژیان لەحەق بێ بەشن

صەد جار پۆشاکی تازە لەبەرکەن
ناتوانن چیتر خۆیان وەدەرخەن

میللەت هۆشیارە دوژمن ئەناسی
زۆر شارەزایە لە دەنگو باسی

هەڵناخەڵەتێ بۆ ڕێگەی چەوت
ئیتر بەکورتی گەلەمان سەرکەوت

برای پێشمەرگەی دلێری مەیدان
بۆتان بەیان کەم باسی شەهیدان

قەد لەبیرناچێ یادی ئەمانە
چەندە بەنرخن لەم نیشتمانە

ئەو شەهیدانەی خۆیان فیداکرد
جیهادی حەقیان لەرێی خودا کرد

پێویستی گەلی کوردیان ئەداکرد
دەنگی شۆرشیان پەخشی جیهان کرد

خۆیان بەخت کرد لەبۆ گەلی کورد
روحیان قوربانی خاکی وەتەن کرد

بەو شەهیدانە قەد مەڵێن مردون
هەتا هەتایێ نامرن زیندون

مـردوی زیندونه لـەمێژووی بەشەر
مـێـژووی ژیـانـیـان خـرایـە دەفـتـەر

بـەخـوێـنـی پـاکـی سـوری ئـەوانـە
پـەرلـەمـان دانـرا لـەم کوردستانـە

ئـەو شـەهـیـدانـە گـوڵـیـنـەی سـەرن
لەبۆ قـەومـی کـورد سـایـەو سێبەرن

ئـەی شـەهـیـدانـی ڕێـگـەی ئـازادی
سـەربـنـێـنـەوە بـنـون بـەشـادی

دڵـتـان گـوشـادبێ هـەمـوتـان بێ غەم
ئـامـانـجـەکـانـتـان واهـاتـە بـەرهـەم

برایانی بەڕێز ئـەی کـورد پـەروەران
زانـایـانـی گـەل ئـەی خـوێـنـدەواران

شـۆڕشـی گەلمان سـی ساڵی پێ چو
هـەزاران گـەنـجـو مـنـاڵـی تێ چو

هـەزاران ژن و پـیـاو تـیـا کـوژران
هـەزاران شەهید لـەخـاکـدا نێـژران

چەند هـەزار گوندی لێ خـراپ کردین
بـۆ تورکیاو ئـێـران ئـاوارەی کردین

(جـەمـال) لـەیـەزدان ئـەپـارێـتـەوە
ئـالای کـوردسـتـان بـلارێـتـەوە

هـەتـا هـەتـایێ بـەخـۆشـی بـژیـن
لـەکـوردسـتـانـی قـەشـەنـگـی ڕەنگین

گوێ گرن لەم مژدەیە

برادەرانـــی کــورد هەموتان گوێ گرن لــەم موژدەیە
بۆ گەلی کــورد لەحوزیرانێکی مانگ ســێ جەژنەیە

یەکەمینـــی هاتنـــە دونیـــای یەکێتـــی تێکۆشـــەرە
دووەمیـــن یەک بونـــی کـــوردە پێکی هێنـــاوە بەرە

ســێیەمین دانانـــە بۆ کـــورد پەرلەمانی ســـەربەخۆ
بـــۆ حوکـــم ڕانـــی وڵات و ژینـــی شـــادی ناوەخـــۆ

وا جەژنـــی جوتیـــارو کرێـــکارو هـــەژارو ڕەنجبەرە
ڕۆژی ڕزگاربونـــی کـــوردی نیشـــتمانی پـــەروەرە

ســـاڵی حەفتاو پێنجی حوزیران تا ئیمڕۆێکی شـــەش
بەهەزاران کورد شەهیدبون کەوتنە ژێر ئەرزی کەلەش

باهەمـــو ســـاڵێ بکەیـــن یـــادی شـــەهیدی قارەمان
خۆی شـــەهید کرد بۆ گەل و هۆزی وڵات و نیشـــتمان

دوشـــمنی شـــۆڕش هەموویـــان دەرکـــران و قاودران
چەند کەســـی بێ بیرو بـــاوڕ دەرپەڕیـــن و لێ دران

ناحەزانی کـــورد لەخۆچون کەوتنـــە ڕوح دانوپەلە
توشـــی هیســـتریای بوون ئیمڕۆکە لەداخی ئەم گەلە

ئاشکرا ناوی هەڵبەست سەید جەمال سەید ئەحمەدە
وا بەهیجـــری مێژوەکەی دەرچو حیســـابی ئەبجەدە

پێنج خشتەکی

شیعری (عاصی)[1]
پێنج خشتەکی جەمال بەرزنجی

یاڕەسوول اللە فیدات بم تۆ عەزیزو سەروەری
بۆ گوناهکارانی ئومەت شافع و پارێزەری
خۆشەویستی لای موسڵمانان وەکو تاجی سەری
ئەی پەناهی بێ نەوایان شەهسواری مەحشەری
وەی شەفیعی عاسییان و تورڕەداری میهتەری

قیبلەمان بەیتی خودایە زۆر بەقەدرو قیمەتە
واجبێکی گەورەیە حەج کردنیشی ڕەحمەتە
ڕەوزەکەت باغی بەهەشتە خۆشە عەینی جەننەتە
سورمەیی بینایی عالەم خاکی دەرگەی ڕەوزەتە
فەخری ئینسان و ئەجینەدانە دوڕو گەوهەری

باسی میعراجت گەلێ زۆرە بەکەس ناکرێ تەمام
کەسی خودا جبرەئیلی ناردە لای فەخری ئەنام
شەو بەڕێ کەوتی لەبەیتێ هاتیە مزگەوتێ لە شام
وەسفی میعراجی ئەتۆیە سورەیی ئەسرا تەمام
بووە شەرەفداری قدومت لەوحو عەرشی ئەکبەری

ناردراوی زاتی یەزدانی موحەمەد مستەفا
رابەری ئاخر زەمانی بۆ هەموو دەردی شیفا
خوا ئەتۆی کردۆتە گەورەی ئەنبییاو ئەولیا
ناوی ڕووی تۆیە لەقورئان خوا کە فەرمووی و الضحی
ناوی نای تاهاو یاسین ناسیخی جوملەی دەفتەری

---

[1] عاصی لەساڵی ١٨٨٥ لەگوندی خراپە سەر بە قەزای کۆیە لەدایک بووە، لەسەرەتادا لەلای باوکی دەستی بە خوێندن کردووە، پاشان لەلای مەلای گەورە لەخوێندن بەردەوام بووە، لەبەر بێ دەرامەتی نەیتوانیوە خوێندن تەواو بکات، لەگەڵ ئەوەشدا وەکو مەلا لە گوندەکانی دەشتی کۆیە مەلایەتی کردووە، ساڵی ١٩٧٥ لەشاری کۆیە کۆچی دوایی کردووە، دیوانی شیعرەکانی ساڵی ٢٠٠٨ بەچاپ گەیاندراوە.

خەلقی کردوە خۆیی خودێ فەخری عالەم نوری تۆ
پێش هەموو کەون و مەکانی شاهی خاتەم نوری تۆ
لابەری دەردو خەمانی دەفعی ماتەم نوری تۆ
خاتەمی موری نبووەت پێشی ئادەم نوری تۆ
تۆ لەناو پێغەمبەراندا هەم ڕەئیس و سەروەری

دروستی کرد ئادەم لەخاکی پاکی مەکەی موحتەرەم
نوری تۆی کردە خەلاتی خوا بەوی کردی کەرەم
ئادەمی کردە خەلیفە خالقی بەرزی ئومەم
خەلعەتی لەولاکی تۆ بو باعیسی خەلقی عەدەم
هەم لەسایەی تۆیە مەسنەدی پێغەمبەری

خۆشەویستی خوای عەزیزی لای فەقیرو دەوڵەمەند
دلۆڤانی تۆ لەناو گەل شیرینی وەک شەکروقەند
بەوەلەد بویی لەمەکە ناحەزانت بوینە پەند
بول بولی باخی گوڵانی ڕووگەڵی بالا بڵەند
ئافتابی ڕوویی زەمینی تۆ عەجائیب دولبەری

خودی تۆ پارێزەرە بۆ عالەمی رۆژی جەزا
تۆ شەفیع ولموذنبینی هەر ئەتۆی پشت و پەنا
تۆ لەخزمەت زاتی یەزدان دانراوی بۆ تکا
ئینتیزاری لوتفی تۆنە ئەنبیاوو ئەولیا
هەم شەفیعی رۆژی مەحشەر خاوەن حەوزی کەوسەری

من لەترسی رۆژی مەحشەردا دڵم پڕ محنەتە
شیوەن و زاری دەکەم جەرگم سوتاوە لەت لەتە
تۆ نەجاتی گەر نەدەی چارەی (جەمالی) زەحمەتە
(عاصی) ئەمڕۆ هەر بەجارێ بێ ڕەواج و قیمەتە
بەس ئومێدی لوتفی تۆیە بۆ ئەیاغان مشتەری

شیعری صافی
پێنج خشتەکی جەمال بەرزنجی

تۆ یارێکی نازداری لەناو ڕۆم و عەجەم دا
وەک غونچە گوڵی ئالی لەنێو باغ و لەچەمەم دا
دڵ بۆ تۆ برێنداره پەرێشانه لە غەم دا
گوڵ ناری روخت ڕەشکی بە گوڵزاری ئیرەم دا
دوتاقی برۆت تەعنی لەمحرابی حەرەم دا

زۆر بەرزی لەنێو عالەمێ شیرینه کەلامت
بەو ناونیشانەیی کە هەتە بڵنده مەقامت
ئەو عالەمە وەستاوه لە ڕێگەو لەسەلامت
هەستاوی کە هەستاوه قیامەت بەقیامەت
رۆییویی کە ڕۆییوه دەمم لەم دەم و دەم دا

ساتێ لە غەمانت دڵەکەم قەد نەبومرتاح
بۆ شەهدی ویصاڵت لە گەڕانم وەکو سیاح
ڕۆیشتی بەبێ باکی لەگەڵ کۆمەڵی ئەفراح
روح مەستە لەراحی تۆ لەنێو عالەمی ئەرواح
باتین لە بەڵێ دایەوو زاهیر لە نەعەم دا

جانا وەره بنواڕه بەدو چاوی خومارت
دڵ مەستە بەبۆنی گوڵ و گوڵزاری بەهارت
پەروانەمە سوتاوم بەنارو گوڵی نارت
دڵ وا لەبەر ئازاری وەکو نوکتەیی زارت
گاهێ لەوجودا هەیە و گاهێ لە عەدەم دا

دڵ حەبسو ئەسیری چەمەنو سونبلو سێوه
وەیا دەربەدەری چۆل و بیابانە لەکێوه
گیرۆدەیی قوللابی موژانو دەم و لێوه
بۆچی نەگری دل لەسەر ئەم شێوه پەشێوه
وا حەبسە لەنێو چینی چەمی پەرچەمی چەم دا

شەکراوی دەمت شیرنە وەک شەربەتە نۆشیم
سەودایی هەوای تۆمە لەلای عالەمێ پۆشیم
کەوتومە لەناو جێگە بەبێ ی تۆ نییە خۆشیم
گەر بێتو بەسەرخۆشی بپرسی لە نەخۆشیم
حەق القدم ڕوح لە قەدەمگاهی قیدەم دا

خاڵت (حجر (اللأسود)ە ماچیشی حەڵاڵە
زیارەت کە ئەکا حاجی تەوافیشی بەتاڵە
رووی کردە صەفاو مەروە (جەمال) عەشقی وصاڵە
(صافی)[1] لەبەر ئەم خاڵەیە خاڵی لەخەیاڵە
یا کێمی بەزۆردایە وەیا زۆری بەکەم دا

---

[1] صافی: لەساڵی ١٨٧٢ لە گوندی هیران لە دایک بووە، خوێندنی ئاینی لەلای باوکی خوێندوە، بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی خوێندنی چۆتە کۆیەو هەولێر و ڕەواندز و سابلاغ لە کوردستانی ڕۆژهەلاتدا، شاعرێکی کلاسیکی بەتواناو بەقوولی چۆتە ناو تەسەوفەوە، دیوانی شیعرەکانی ساڵی ٢٠٠٤ لە هەولێر بەچاپ گەیاندراوە.

پێنج خشتەکی
سەید جەمالی سەید ئەحمەدی بەرزنجی
لەسەر غەزەلێکی (لوتفی)[1]

من لەدونیای بێ وەفادا تووشــی ســەد دەردو جەفام
دڵ بریـنـــدارو پەریشــانم لەبــەر نەفــس و هــەوام
چــی بڵێم گــەورەم نەجاتــم دە گەڵــێ زۆرە خەتام
یا رەســوڵ اللە دەخیلــەک ڕوو ڕەش و نامەســیام
غەیری تۆو هیچ کەس نی یە بۆ من ببی پشت و پەنام

مــن لــە کوردســتانەوە هاتوومەتە ئاســتانەکەت
بۆ زیــارەت مەرقــەدو محرابــی نــاو ئەیوانەکەت
جێی وەحــی هێنانــی جوبریلە لــەلای یەزدانەکەت
روو ڕەشــی دەرگاهی تووم هاتوومە بەر دەرگانەکەت
عاجزو ریســوای گوناهم خاکەســاری رووی جەزام

خوا ئەتووی کردۆتە پێغەمبەر لەســەر ڕوویی زەمین
ئەهلــی ئیمانت نەجات داوە لە دەســتی موشــرکین
هاتنە ســەر ڕێگەی هیدایەت بوونە ئەسحابی موبین
زۆر پەشــیمانم ئەگەرچــی پــارە نــاکا دادو شــین
عومری گەنجیم رابوارد گشــتی بەبێ هۆشی و نەفام

هێندە مەزنــی خوا لە قورئانا دەفەرموی باســی تۆ
بــۆ موســلمانان قەڵاتــی جــان و دڵ قوربانــی تۆ
ســەرکزو روو زەرد لــە دیوانا لە خزمــەت زاتی تۆ
تازە چی بکەم روو لە کوێ کەم کێ بەیادکەم غەیری تۆ
چاوەڕێی لوتفت ئەکەم ئــەی خاوەنی روتبەو مەقام

---

[1] لوتفــی: لەســاڵی ١٩٠٥ لە گوندی پەلکانەی ســەر بــە کەرکووک لەدایک بووە، لــە قوتابخانەی ئاینی دەســتی بەخوێنــدن کردووە، شــارەکانی ســلێمانی و هەولێــر و کەرکووک گەڕاوە، وەک شــاعیرێکی کلاســیکی شــیعری دڵــداری و ئاینی بۆ تۆمارکردووین، ســاڵی ١٩٨٣ کۆچی دوایی کــردووە، دیوانی شیعرەکانی ساڵی ١٩٨٤ بەچاپ گەیاندراوە.

تـــوو شـــەفیعی عالەمـــی رۆژی قیامـــەت لای خودا
بۆ تـــکا کـــردن لەخزمـــەت خالقـــی ئەرزو ســـەما
رووخســـەتی داوە لـــە بۆ توو بۆ دوعـــا رۆژی جەزا
ســـەری خۆم هەڵگرت و هاتم بـــۆ دەخالەت بۆ رجا
مل کەچ و روو زەردو مەئیووسم ئەتووی خەیرول ئەنام

بۆ قیامەت هێنـــدە غافڵ بـــووم بەدونیاو بەهەوەس
هەر خەریکی ئیشـــی دونیا بووم لەبۆ غایەو مەبەس
بـــۆ ژیانی مـــاڵ و منداڵی ئەویش چـــوو بە عەبەس
تەرکی فەرزو ســـووننەتم زۆرە چ فایدە چوو لە دەس
خۆم بەنەســـلی تـــوو دەزانم ئەی حەبیبـــی لایەنام

خـــوا[1] ئەتوی کـــردوە بەگەورەی أنبیاء مرســـلین
٦٠٧ ٤١٧ ٢٣٥ ٢٥٣ ٦٥ ٣٩٠ =١٩٦٧
خاتەمـــی پێغەمبەرانـــی ئەی رەســـوڵی موســـلمین
تۆ پزیشـــکی بـــۆ (جەمال) و رەحمەتی بـــۆ عالەمین
(لوتفـــی) دەردی زۆر گرانـــە ئـــەی شـــفیع المذنبین
روویی لوتفت سانیشـــاندە زۆر زەلیـــل و بێ نەوام

[1] لەم نێوە دێرە شـیعرەدا بەپتەکانی ئەبجەد سـاڵی چوونە حەجی لوتفی دیاری کراوە کە مێژووی دانانی غەزەلەکەیەتی لەمەدینەی منەوەرە لە رۆژی ١٩٩١/٦/١٥ ئەم شیعری کردۆتە پێنج خشتەکی.

پێنج خشتەکی جمال
لەسەر غەزلیکی لوتفی

ژینــی منداڵیم سەراســەربێ ســوئال و بــێ جەواب
سوکو ڕیسواو شــەرمەزاری وەک یەکێ بێ داکو باب
کارو کــردارم نەبــو هەم بــێ زەخیــرەو نانو ئآب
وای پەشــیمانم لەداخــی کردەوەی نەحســو خراب
دل ئەنالێنــی لەترســا هەروەکــو چەنگــو ڕەباب

تەرکــی دونیایــێ دەکەم تاکــو نەفەس مــاوە برا
دینــی ئیســلامی لەعالــەم شــەوقی داوە وەک چرا
نائومێــد نیمــە لەرەحمت بمخــەرە ڕێــی ئیهتیدا[1]
جســم و جانــم تێــک شــکاوە تاقەتی وا لــێ برا
روو لە ئاخــر وا ئەڕۆم نێزیک بووە ڕۆژی حســاب

چــی بکــەم زۆرە گوناهــم هیــچ ژمارەی بــۆ نییە
بارەکــەم قورســو گرانــە لــەو غەمە چــارم چییە
بــۆ گوناهکار غەیری تەوبە هیــچ عیلاجی کەی نییە
مەزرەعــەی گوناهی من حەددو حیســابی قەت نییە
کاکــە چی بکەم من لەتاوی مەحشــەرو ڕۆژی عەزاب

ڕۆژو شــەو دائــم ئەناڵێنــێ نەمــا هێــزو ســەبر
خــۆت موهەیاکــە[2] بــرادەر بەســیەتی ظلمو غەدر
پێشــی مــردن تاکو مــاوی دوایــی داد نــادا عوزر
هەســتە زوبــە تاکو مــاوە پێنجــو دو ڕۆژی عومر
تەوبەیێ ڕاســتی بکەو هەم رووکەرە دەرگەی ثەواب

---

[1] ئیهتیدا: ڕێنمایی کردن، ڕێنیشاندان.
[2] موهەیا: ئامادەکراو، سازکراو

صەبری ئەیوبی نەماوە عومــری نوحیش هەر محال
رو لەدەرگانـــەی خــودا کە رەحمـــی زۆرە ذوالجلال
پێت ببەخشــیتن لەجەننەت حــۆرو غیلمان و کەمال
پشــت لەدونیاکە هــەژار تازە بەتۆچـــی ملک و مال
پارەێکـــی بــۆ نەکــردو ئەســکەندەرو ئەفراســیاب

عومرەکەت گشــتی بەبـــادا کاتی گەنجـــی تۆ بەفیز
هەســتە تۆبەی کــە بەرانبەر خالقی بـــەرزو حەفیز
پاشی مردن گەر حوکم بوی حوکمەکەت ناکرێ تەمیز
چۆن بەبێ باکی و ســـەفاهەت راتبوارد عومری عەزیز
تازە ڕۆیی چوو لەدەســـتت عومری گەنجی و شەباب

نالەیـــی دل دێ بەدائــم هەل دەکێشــم مــن نەفەس
روم لـــەدەرگای رەحمەتە چاو بە فرمێســـکو عەبەس
بۆ ڕەزامەندی (جمال) کەبشـــی[1] فیداتە تۆی مەبەس
(لوتفی) تەقواکە بەراستی کونجی خلوەت بگرە دەس
بەڵکو شـــافیع بـــێ لەبۆتۆ ســـەییدی عالی جەناب

---

[1] کەبش: بەران، ئامێرێکە لە ئامێرەکانی جەنگ.

شیعری نووری

پێنج خشتەکی جەمال بەرزنجی

لەگەڵ نەفسـم بەدائیم هەر هەرامە یا ڕەسـول الله
لەنـاو بەندێکـی وادا موبتەلامـە یا ڕەسـول الله
لەڕێگـەی چەوتـو کاری ناڕەوامە یا ڕەسـول الله
حەریصی ئیشـی نافەرمای خودامە یا ڕەسـول الله
ئەسـیری پەنجەیی نەفس و هەوامە یا ڕەسـول الله

لـەکاری بەد پەشـیمانم دڵـم هـەردەم لەغەفڵەتدا
نییـە ئـاگام لەذکرو فیکـرو تەسـبیح و عیبادەتدا
لەبۆ ڕۆژی حیسـاب و حەشـرو میـزان و قیامەتدا
لەدەسـتی نەفسـی ئەممارە لە زنجیری ئەسارەت دا
سـەراپا غەرقی عصیـان و خەتامە یا ڕەسـول الله

گوناهـکارم نییـە چاکـەم نەخـۆش و دڵ بریندارم
لەنـاو بەحـری گوناهانـدا غەرق بویـم خەتابارم
لەبـەر ئەم کردەوانەی خۆم گەلـێ لەم حالە بێزارم
شـەفاعەت کە دەخیلت بم گەلێ عاصی و گوناهکارم
ئەوێسـتا ڕووڕەشـی ڕۆژی جەزامە یا ڕەسـول الله

لەبەر بێ چاکە شـێواوم شـەو و ڕۆژ ناخەوم وامن
لەترسـی زەل زەلەی ڕۆژی قیامەت ناسـرەوم وامن
گەلـێ لەم حالە بێـزارم بەجارێ شـێت بووم وامن
خەجالەت یارو شـەرمەندەو فەقیـرو کەوتووم وامن
لەدەرگـەت بەندە ناچیـزو گەدامە یا ڕەسـوڵ الله

ئەتۆ پێغەمبـەری بەخوا لەبۆ جەمعی موسـڵمانان
شـەفیعی تۆ لەلای یەزدان لەڕۆژی مەحشەرو میزان
منیش سـەودا سەرم کەوتومە ناو جێگە لەبەر دەردان
بەچاوی مەرحەمەت جارێ بنـۆڕە حاڵی من قوربان
لەگۆشـەی بابـی لوطفی تۆ خزامە یا ڕەسـوڵ الله

حەبیبی زاتی یەزدانو طەبیبـــی حالزانیش هەر تۆی
پزیشـــکی دەردە دارانـــو دەوای دەردی دڵانیـــش تۆی
ڕەئیسی ئەنبیاو گەورەی هەموو پێغەمبەرانیش تۆی
ئەتۆی دەرمانی دەردان و پزیشـــکی میهرەبانیش تۆی
نەخۆشـــم بەنـــدە موحتاجی دەوامە یا ڕەســـول الله

لەناو گشـــتی بەشەر قوربان ئەتۆ زاتێکی بێ هاوتای
نییەو نەبـــوە ئەبەد نابێ تۆ ســـەرچاوەیی ئەعلامی
بەچاوی مەرحەمەت سەیری (جەمالی) کەو بگە هانای
لەدووعالەم ئومێدی (نووری)[1]یی بێ کەس بەتۆیەوا
بەمـــە ئاســـودەیی ڕۆژی جەزامـــە یا ڕەســـول الله

[1] نووری: لەساڵی ١٩١٢ لەشاری هەولێر لەدایك بووە، قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی لە هەولێر تەواو کردووە، ســاڵی ١٩٣٦ وەك فەرمانبەر لە هەولێر دامەزراوە، لە شــیعری غەزەلەوە بەرەو تەسەوف هەنگاوی ناوە، لە ساڵی ١٩٨٣ تاکو ١٩٨٧ سێ بەشی شیعرەکانی لە لایەن ئەمینداری گشتی ڕۆشنبیری و لاوان بەچاپ گەیاندراون.

شیعری نوری
پێنج خشتەکی جەمال

نیــگارا چــی بڵێــم مــن نیمــە چارە
دڵــم دائیــم لەبــۆ تــۆ بــێ قــەرارە
خەواڵــوی چاوەکانــت وا دیــارە
هەڵســتاوی لەخــەو چــاوت خومارە
دڵــت کــردم بەغەمــزە پــارە پــارە

بەخەندەو پێکەنیــن و خاڵەکەی ڕووت
بەغونچەی لێوی ئــاڵ و چاوو ئەبرۆت
بەغەمزەو نازو عیشوەو سیحرو جادوت
لەبــێ لەعلت هەمــو یاقوتــە یاقوت
کــە قوتــە بــۆ دڵــی مــن وا دیــارە

بــەدو ئەبرۆی ڕەش و دوچــاوی بازت
بەڕەنــگ و ڕومەتــو گەردەنــی قازت
لەگــەڵ مــن دا گەلــێ پاکــە نیــازت
بەغەمزەی شــیرین و لەنجەی بەنازت
گــوزەر فەرمو بەســەر ئێمــە دوبارە

لەتــاوی بەژنو بــاڵا بەرزەکەی خۆت
لەبۆ دیــداری لێــوە ئاڵەکــەی خۆت
نەخۆشــە کەوتــووە دڵدارەکەی خۆت
دەبینــی خادمــی دەرگانەکــەی خۆت
لــەدووری تۆیە بــێ صەبــرو قەرارە

دڵــــم شــــادە بەڕوحمـــــی زاتی یــــەزدان
منی دەروێش لەســـایەی غەوسی گەیلان
(جەمـــــال) دەردی گرانـــــەو بیکە دەرمان
بکـــــە ڕەحمی بەحاڵی (نــــووری) قوربان
فەقیـــری دەرگەتـــــە چـــاری نەچـــارە

شیعری نووری
پێنج خشتەکی جەمال

یاری منە ئەم دولبەرە پڕ عەقل و کەمالە
لەو ڕۆژەوە دیتومە ئەوم هەر لەخەیالە
خاڵێکی لەسەر گۆنەیە وەک سحری حەلالە
ئەم کولمەوو ئەبرۆیە وەکو بەدرو هیلالە
ئەم چاو و برژانگانە دەڵێی عەینی غەزالە

نەم دیوە جوانتر ببی لەتۆ کەس لە بەشەردا
وەک روحی ڕەوانی منی دائم لەنەزەردا
شیرن ترە نوتقی تۆ لە بادام و شەکەردا
سۆراوی لەبی لەعلی تۆ بەم خوینی جگەردا
دوڕو صەدەف و گەوهەرە یاقوتەکی ئالە

روت مانگی شەوی چاردەیە گیراوە بەزوڵفت
وەک هەوری ڕەشە لایبە لەسەر ڕومەتی ئالت
با دەربکەوێ چاو و برۆو شێوەو ڕەنگت
زولفەینی سیاهی تووە دای پۆشی یە حوسنت
لایدە کە طلووعی ببی ئەو نوورە جەمالە

سینەت ڕەزو باغێکە بەری پێوە وەکو مێو
نارنجو بەهێ ی گرتووە بۆن خۆشە وەکو سێو
یا جووتە هەنارێکە نەزیکە لەدەم و لێو
ئەو گەردەنە بەللورە وەکو بەفری کەژوکێو
ئەو ڕوومەتە ئالەت لەسەری نوقتەیی خالە

سوتاوە لەبۆ تۆ دڵەکەم حالی پەرێشان
وا دەربەدەری چۆڵ و بیابانە لەهیجران
فرمیسکی هەر دوچاوم دەرژێنم وەکو باران
سینەی تۆ وەکو باغ و گوڵستانە بە قوربان
ئەی بولبولی دڵ تۆ لەسەر ئەم باغە بناڵە

سینەیی تۆ وا بەری پێوە وەکو جینانە
وەک سێوە سەری سۆرە لەسەر سینەی خزانە
مەی شارەوە لێم عاجزە دڵ دەردی گرانە
سۆراوی سەری سەر ئەم سینەتە جانە
وا شین بووە ئەم باغەیە ئەم جۆتە هەلالە

ڕۆژێ نییە بێ ی تۆ دڵەکەم لێی نەبێ ناڵە
پەروانەیی ڕووی تۆیە بەشەوقە وەکو لالە
ئێستاکە (جەمال) عاشقی دوچاوی غەزلە
مروەت بکە (نووری) کە وەها یەئسی ویصالە
گەر بێتو بەخۆت بیکوژی خوێنیشی حەلالە

شیعری طاهر بەگی جاف
پێنج خشتەکی جەمال بەرزنجی

قـــەدو بـــاڵات نەمامێکـــە لەنێـــو باغ و گوڵســـتانە
بەخەنـــدەی خونچەیی لێـــوت منت کردۆتـــە دێوانە
دڵـــی من موبتـــەلای تۆیـــە ئەســـیری داوی زولفانە
فیدای ڕوخســـاری ئالت بم ئەڵێ ی خورشیدی تابانە
بەڵا گەردانـــی باڵات بم وەکو شمشـــادی بوســـتانە

لەمەدحـــی نازەنینـــی تۆ هـــەزاران شـــاعیری زانا
دەکـــەن باســـی جووانی تـــۆ بەڕێکوپێـــک و پڕ مانا
بەتیری عەشـــقی تۆ کوژرام حەیاتیشـــم لەسەر دانا
لەســـایەی تیغی ئەبرووی تۆ لەڕۆژی حەشردا جانا
بەحەمدوڵڵا حیســـابی من لەگەڵ جەمعی شـــەهیدانە

بە ئیمای چاوەکەی مەستی موژەی تیرو برۆی خەنجەر
پەیامـــی ئەمرە ئـــادەم لەبۆ فەرمانی ئەو ســـەروەر
بەموژدەی کوشـــتنم شـــادم نییە باکم بەماڵ و ســـەر
دەزانی بۆچی مەســـرووورم ئیشـــارەی کردمێ دولبەر
ووتی حازربە بۆ کوشـــتن بەیانـــی جەژنی قوربانە

لەنێـــو باغـــی گوڵان ئێوە تەماشـــاکەن چ شـــۆڕێکە
وا لەژێر پەرچەم و ئەگریجەکەی ڕوویی ڕەوشـــەنێکە
لەبـــۆ مـــن لاببـــا پرچـــی بزانـــم ئـــەو چ یارێکـــە
کە زوڵفی عاریضی پۆشـــی ووتم یاڕەب چ ســـڕڕێکە
لەلایـــەک زوڵمەتی کفـــرە، لەلایێ نـــووری ئیمانە

دڵـــم گیـــراو دامـــاوە لەپێچـــی پەرچەمـــی عەینت
ئەبێ ئەی دڵ لەنێو ئەم بەندە چۆن بێ دانیشو زەینت
بکە ڕەحمێ بە ئەحوالـــم لەگەڵ من تێک مەدە بەینت
بەدەس بادی صەبا چونکە پەشـــێوا نەزمی زولفەینت
منـــی چارەســـیاە بۆیێ هەمـــوو نەزمم پەرێشـــانە

کەسێ بمرێ بەزامی عەشق موحەقەق ناچتە نێو ئاگر
چ کفنوو شوشــتنی ناوێ وەک کوژراوی دەستی کافر
(جەمال) جێی جەننەتە چونکە شەهیدە شاهیدش حازر
مەکەن تیماری زەخمی جەرگی (طاهر)[1] ئەی طەبیب ئاخر
بزانن تا لە حەشــرا ئەوشــەهیدی تیــری موژگانە

---

[1] طاهــر بـەگی جاف ســاڵی ۱۸۷۸ لە هەڵەبجە لەدایك بووە، لــە مزگەوت خوێندویەتی، پاشان لەماڵەوە خۆی خەریکی زمانی فەرەنسی کردووە، طاهر لە بنەماڵەیەکی دەوڵەمەند پەروەردە بووە، بۆیە باری گوزەرانی زۆر باش بووە، ئەمەش هەلێکی باشی بۆ رەخساندوە کە خەریکی ئەدەبیات بێ و لەشــیعری کلاسـیکیدا هونەری بەرزی نواندوە، شــیعرەکانی لەئاسـتی باڵادان، ساڵی ۱۹۱۸ کۆچی کردووە، دیوانی شیعرەکانی چەند جارێك بەچاپ گەیاندراون.

شیعری هێمن
پێنج خشتەکی جەمال بەرزنجی

ئەی وەتەن بۆ میللەتی کورد صاف و بێ گەردم ئەمن
ســـەنگەری ســـەختو قەلاتی ئاســـن و بـــەردم ئەمن
رابـــەری ڕێگـــەی خەباتـــی میللەتـــی کـــوردم ئەمن
گەرچی تووشی ڕەنجەڕۆیی و حەسرەت و دەردم ئەمن
قەت لەدەس ئەم چەرخە ســـپڵە نابەزم، مەردم ئەمن

جەننەتی مـــن خاکی کوردە غەیری ئـــەو خاکم نییە
گـــەر لـــەدەس بڕوا ژیـــان و نـــان و خۆراکـــم نییە
هەردو چـــاوم کوێرە بێـــی ئەو نـــوری ڕوناکم نییە
مـــن لـــە زنجیـــرو تەنـــاف و دارو بەند باکـــم نییە
لەت لەتم کەن، بمکوژن، هێشـــتا دەڵێم کوردم ئەمن

کـــوردم و کوردێکی مەردم هەر بەسەربەســـتی ئەژیم
خاکی کوردســـتانی خۆم نادەم بـــە حەنناتولنەعیم
ئەی برادەر خـــۆت ئەزانی چیم ئەوێ و عەودالی چیم
عاشـــقی چـــاوی کـــەژاڵ و گەردەنـــی پڕ خـــاڵ نیم
عاشـــقی کێـــو و تـــەلان و بەنـــدەن و بـــەردم ئەمن

من کەســـەربازێکی کـــوردم وا بەکورتـــی پێت ئەڵێم
هەوڵـــەدەم بۆ نیشـــتمان نابێ لەبـــەر دوژمن هەڵێم
پارە پارەم کەن لەڕێی سەختی ژیان هەر حەق ئەڵێم
گەر لەبرســـان و لەبەر بێ بەرگی ئیمڕۆ ڕەق هەڵێم
نۆکـــەری بێگانـــە ناکەم تا لەســـەر هـــەردم ئەمن

شیعری هێمن زۆر جوانە کە دەڵێ کوردم ئەمن
کوردی ئێرانیم خوداناس و موسڵمانم ئەمن
وا لە شۆڕش دام لە بۆ کورد ئەی (جەمال) شادم ئەمن
من کەناسراوم بە (هێمن)[1] لەمهابادم ئەمن
شارەکەی من کورد نشینە خەلقی ئێرانم ئەمن

---

[1] هێمن ساڵی ١٩٢١ لە گوندی لاچین لە نزیك مەهاباد لەدایك بووە، بەهۆی کاری سیاسییەوە ئاوارەی کوردستانی باشوور بووە، لەشیعرو پەخشاندا باڵادەست بووە شیعرەکانی بەناوی تاریك و روون ساڵی ١٩٧٤ لە بەغدا بەچاپ گەیاندراون، ساڵی ١٩٨٦ لە کوردستانی رۆژهەڵات کۆچی دوایی کرد.

شیعری حوسێنی
پێنج خشتەکی جەمال بەرزنجی

بەسـه وازبێنـه لـەکاری لابـەڵا
خـۆت بپارێـزه لەشـاری تۆبـەڵا
شـاری هەولێـرم ببینـه ئـەی بـەڵا
چاوەکـەم ڕووت فیتنەیـه بـاڵا بـەڵا
چـاو لەتـۆ فیتنـه دەبینـێ یابـەڵا

ڕوی وەکـو لالـه بەشـەوقه یـا چرا
بویمـه پەروانـه لـه دەورەی لالـەدا
زولفەکەت لادە لەسـەر ڕووت بێ وەفا
زوڵفـت ئەفشـان کردووەسـەر تابەپا
خۆت بەجـارێ کـردە سـەرتاپا بەڵا

خوایه خێربی چەنـدە کورتی تۆ ووتم
مـن که باڵای تـۆم وەهـا دیتبێ ووتم
لازمـه لێـره نەمینێتـو ووتـم
من لـه بـاڵای تۆ بـەڵام دیـت ووتم
یـەک مـووە مابەینـی بـاڵاو و بەڵا

بەسـیه وازبێنـه لـەکارو کـردەوەت
کەوتمـه نـاو گێژاوەکانی کـردەوەت
ناڵـه ناڵم دێ لـه دەسـتت عاقیبەت
تۆ بـەڵای ڕزگار لەتۆ بـوون عافیەت
عاقیبـەت خواهنیـم لەتـۆ ئیللابـەڵا

تۆ کەمەشـــهوری بەدی بـــێ زیادوکەم
تۆ کـــە بەد نـــاوی بەڵاچیت لـــێ بکەم
ناوی ناگۆڕێ (جەمال) بەخوا قەســـەم
وەک بـــەڵای باڵای تـــۆی دی چاوەکەم
نـــاوی باڵاتـــی (حوســـێنی)[1] نابـــەڵا

[1] حوسـێنی: ناوی سەید ئەحمەدی کوڕی شێخ عەبدولکەریمی بەرزنجییە، لەساڵی ١٨٨٧ لەکۆیـە لەدایـك بـووە، لەبنەماڵەیەکی ئاینی و ڕۆشـنبیری پەروەردە بـووە، بۆیە هەر لـە منداڵیەوە بەهرەی شـیعری تێـدا بەدەرکەوتووە، بەهەر چوار زمان شـیعری بۆ تۆمار کردووین لەدوای خۆی دیوانێکی شـیعری پڕ لە هونەری و داهێنان بۆ بەجێ هێشتووین وە لە ساڵی ١٩٣٣ کۆچی دوایی کردووە.

شیعری (حوسێنی)
پێنج خشتەکی جەمال

بەتیـــری چاوەکانـــی تـــۆ دڵـــم دائیـــم پەرێشـــانە
بەغەمـــزەو عیشـــوەیی نـــازت منت کردۆتـــە دێوانە
بەجـــارێ بێ قـــەرارم من لەدووریت بویمـــە پەروانە
لە عەکســـی ئافنابی ڕووتە ماهی پڕ نوورو ڕەخشانە
لەبوویی عەتری گێســـووتە لەباغان خونچە خەندانە

لەهیجرانـــت دەناڵێنـــم وەرە بـــۆ من ببـــە موئنیس
بەعەشـــقی تۆ گرفتارم عیلاجـــم گەرنەکەی هەر گیس
شـــکی تێدانییـــە فەوتاوم منـــی ئـــاوارەو موفلیس
بەسەریەک پێوە وەستاوە لەخزمەت قامەتت نەرگس
بەپەنجەو دەســـتی زیوین بوونشاری تۆزەر ئەفشانە

ئەوینـــدارم بەداوی تۆ لە هیجرانت ســـەرم ســـوڕما
منت شـــێت وشـــەیدا کرد لەبەینی ئێمە چ بوو قەوما
نییـــە ئاگام لەخۆم ســـاتێ لەبەربـــێ دیقەتی خۆما
خەجاڵەت بوو وەنەوشە گەردەنی کەچ بوو تەحەیورما
لەحەسرەت خالی ڕووخسارت سەرافکەندەو پەرێشانە

لەبـــەزم و ڕەزم و کردارت لە ئێـــش و کار ئەعمالت
منـــی دانـــا دەناڵێنم لەبـــەر دوو چاوەکـــەی کالت
نەبو جارێ بپرســـی لێـــم چلۆنە حـــاڵ و ئەحوالت
گوڵم بۆ ئیســـتفادەو ئیقتباس کـــردن لەڕووی ئالت
شەقایق، ئەرخەوان، گوڵ، لالەو و سووری جەدەلیانە

دەناڵێنم منی بــێ کەس وەکو مەجنــون لەبو لەیلا
لە کوردســتانا لەشــاری کۆجوانی وانەبو ئەســلا
گوتم نــاوت چییە ئــەی نازەنینی مــن گوتی لەیلا
بەجیلوەیی ڕووی گول ڕەنگت بەجارێ بۆتە گوڵ دونیا
بەنەشئەی قامەتی ســەروت سەراسەرباغ و بوستانە

بەباڵای بەرزی لاولاوت دڵم بۆت شــێت و شــەیدایە
وەکو ئاوێنەیە ڕوی تۆ ســەرم بۆت پڕ لەســەودایە
دڵــم دائیم لەلای تۆیە شــەو و ڕۆژ تــۆم لەدڵ دایە
لەلای باڵات ســنەوبەر لایە باڵای ســەروی دوو لایە
لەبای ڕەشک و ئەسەف هەم قامەتی شمشادو لەرزانە

لە بەزم و کەیف و ئاهەنگ و کەلام و لوتفی شیرینت
لــەداو و زوڵف و ئەگریجەت لەچینی پەرچەمی چینت
(جەمال) حەبســو گرفتارە بــەداوی بەندی زولفەینت
(حوسێنی) وا لەبەزمی گوڵشەنی ڕوخساری ڕەنگینت
وەکو بولبول چریکەی دێ لەدەوری گوڵ غەزەل خوانە

شیعری حوسێنی
پێنج خشتەکی جەمال

چاوەکـــەم تاکـــەی بناڵـــم زۆر پەرێشـــانم وەرە
دڵ برینـــدارو حەزینـــم بیکـــە دەرمانـــم وەرە
مـــن گرفتـــاری هەوای تـــۆم زۆر ســـەرگەردانم وەرە
وا بەغمـــەزە جەرگی پڕ خوێن کـــردووم ئەو دولبەرە
نووکـــی موژگانـــی لەبـــۆ دڵ پارەکـــردن خەنجەرە

دڵ نیگەرانـــە لـــەدوری یارەکـــەی گـــوڵ خونچەدەم
شـــیوەن و ئەفغانمـــە هـــەردەم دەناڵـــم چاوەکـــەم
نرکـــە نرکـــم دێ بەدائیـــم عاجـــزم دڵ وا بەغـــەم
تیری غەمزەی هێند بەتاو بۆم دێ لەدویەک دەمبەدەم
سەیری سینەم کەن لەهەرلا کون کونە وەک پەنجەرە

مـــن لەبـــەر بالأیی بـــەرزو ســـینەو و دو زولفەکەی
شـــین و ڕۆرۆمـــە دەناڵم بویمـــە خاکـــی ڕێگەکەی
هەم لەبەر دوو چـــاوی کاڵ و لێوی ئاڵ و کوڵمەکەی
بۆ موســـەخخەرکردنی دڵ پەرچـــەم و ئەگریجەکەی
هێـــرش هێنـــا دەڵێـــی تابـــوورو تیپی عەســـکەرە

وا لەبۆ شـــەهدی ویســـاڵی تـــۆ دەناڵم بـــێ گومان
ســـوک و ڕیسوا بوم بەجارێ من لەناو خزم و کەسان
وا دەســـوتێم من لەبۆ تۆ گیانەکەی شـــیرین زوبان
دووکەڵـــی ئاهـــم دەچێتـــن دەمبـــدەم بۆ ئاســـمان
ئاگـــری دڵ زۆر بەتـــاوە ســـینە عەینـــی مەجمەرە

دەوری گەنجیم وا بەسەرچوو عومرەکەم وا کەوتە لێژ
باســـی دڵداری لەبۆعالــەم مەکە بۆی هــەڵ مەرێژ
وا لەنـــاو بەحـــری هەوایی تۆمە گەلـــێ دووررودرێژ
وا لەدەریای عەشـــقیا کەشـــتی وجوودم کەوتەگێژ
دڵ لەنـــاو ئەمواجی ئـــەو بەحرە میســـالی لەنگەرە

یـــاری بێ بـــاک و مناڵـــە هیـــچ گوناهێکـــی نییە
دڵ ئەمـــەک دارە دیـــارە ســـودی نیـــگاری نییـــە
مـــن لەتـــاوی ئـــەو دەناڵم ســـودی بێگانـــەی نییە
هێنـــدە مەغرورە بەلای مـــن موتڵەقـــەن مەیلی نییە
مـــن فەقیرو بێکەســـم ئەویش پادشـــاهو ســـەروەرە

شـــەرتو پەیمانـــم وەهابی دەســـت لەتـــۆ هەڵناگرم
هەوڵ و کۆششـــمە (جەمال) تاکەی بەوەصڵی شانەبم
یـــا بەمـــردن یا لـــە دنیـــادا بەبـــالای شـــاد دەبم
ئەی (حوســـێنی) قەت مەپرســـە ماجەرای دەردی دڵم
گەر بەتەعداد بێ بنووســـرێ ســـەد هەزاران دەفتەرە

شیعری حوسێنی
پێنج خشتەکی جەمال

رومـــەت گوڵی لێـــو ئاڵی لەنێو گشـــتی بەشـــەردا
وەکـــو بولبولـــی باغانـــی هەمـــوو دەنـــەزەردا
دڵ عاشـــق و شـــەیداتە لەدوریـــت لـــە خەتـــەردا
رووی تـــۆ لە جیهەت حوســـنەوە تەعنـــی لەقەمەردا
دندانـــی[1] دوڕت کەســـری بەبـــازاڕی گەوهـــەردا

دڵ وا لەفیراقـــی تـــۆ شـــەپرزەو حەزینـــە
بـــەو دەردە گرفتـــارە شـــەو و ڕۆژ لـــە گرینـــە
شـــادی بکـــە هەرچەنـــدی ڕەقیـــب وا لـــە کەمینـــە
لەفـــزی تـــۆ شـــەکەربارە کەلامـــت شـــەکەرینە
شـــیرینی نوتقـــی[2] تۆیـــە ڕەواجـــی بەشـــەکەردا

ئاشـــفتەی هـــەوای عەشـــقم و پەتام بکـــەن دەرمان
وا دەربـــەدەری تۆمـــە لـــە ســـەحراو و لـــە کێوان
ئـــەم دەردە شـــیفای نابـــێ بەعیلاجـــی حەکیمـــان
تۆ حـــۆری لەنـــاو جەننەتـــەوە هاتـــووی قوربان
میســـلی تۆ نییـــە چونکە لەناو جنســـی بەشـــەردا

ســـەودا ســـەرو دێوانەیـــی تۆم هـــەر وەکـــو گێژم
بۆ وەصڵـــی جەمالـــی تـــۆ وە تاریک بـــووە رۆژم
فرمێســـکی دوچـــاوم وەکـــو بارانـــە دەرێـــژم
وەک زوڵفـــی ســـیاهت ڕەشـــو تاریـــک بـــو رۆژم
لـــەو ڕۆژە کە ئەفشـــان[3] بـــوو زوڵفـــت بەکەمەردا

---

[1] دندان: دان، دگان

[2] نوتق: ئاخاوتن، قسە

[3] ئەفشان: پرش و بڵاو، وەشان

بەو زامە دەناڵێنم و ناپرسی کە چۆنم
ژینم لەفەوتاندایە لەبەر ئێشی دەرونم
بێ قەدرە لەلام ژینو حەیات بون و نەبونم
قوربان وەرە ڕەحمێکە بە ئەحوالی زەبوونم
روحم لەفیراق و غەمی دووریت لەخەتەردا

دڵم سوتاوە بۆت جانا وا کەوتمە نەدامەت
مەسئولی لەسەر دونیا لەبۆ رۆژی قیامەت
بی بەخشە لە گەردونی بەخۆشیوو بەسەلامەت
خەییاتی ئەزەل دوزی[1] لەبازاری موحببەت
ئەم خەلعەتی عەشقی تۆ کە کردوومە بەبەردا

شمشێری دو ئەبرۆت لەشەڕن یاری بەڵەک چاو
زۆر زەحمەتە دەرچم لەغەم دولبەری لاولاوی
موشتاقی دەمی تۆیە (جەمال) بۆ قومێ شەکراو
ئەی دۆستی (حوسێنی) هەموو جەرگی بووە خوێناو
پەیکانی[2] خەدەنگی مژەکەت وەک لە جگەردا

---

[1] دوز: شاڵ، دروو، دوورین
[2] پەیکان: تیر، خەدەنگ

دودێره شیعری
شێخ عەبدوڵلای شێخ مستەفای نەقشبەندی
پێنج خشتەکی شێخ جەمال

سەری ئەم دەورو زەمانەی کەن وەکو چەرخو فەلەک
ئادەمـــی ئیمڕۆ دەچن بۆ مانگ و ئەســـتێرەو فەلەک
بەفرە زریانـــە دەبارێ تـــەزره وەک کوچکو کەلەک
بایەکەی زســـتانی دوری هەر کەهـــات دژ بە گەلەک
وەرگـــەڕا هەر چەنـــدی کـــردم وەرنەگێڕێتن کەلەک

من لـــەدوری تـــۆ حەزینم شـــیوەنو گریـــان ئەکەم
چاوەڕێـــی تۆمـــە لەمێـــژە بیـــری هاتنتـــان ئەکەم
تـــۆی پزیشـــکی دەردەداران لای تـــوە دەرمانەکـــەم
گـــەر بەهـــاری رۆژی دیـــدارت بهێنـــن گیانەکـــەم
لوتدەڵێمکوندەیکەلەکچونکەتنەبەردەمچەندپەلەک

شیعری زێوەر[1]
پێنج خشتەکی جەمال

موسڵمانم ئەبێ من بێ زەرەربم
خوداناس و ئەدیبم بێ کەدەربم
ئەبێ دائیم نمونەی ناوبەشەر بم
عەرەق ناخۆم کە توشی دەردی سەربم
گرفتاری هەزار دەردو خەتەربم

حەرامە خوارنەوەی عارەق برادەر
هەتا ماوە ژیانم من سەراسەر
ئەبێ نەی خۆمەوە تا رۆژی مەحشەر
بەئەمری خواو بەفەرمودەی پێغەمبەر
لەمەی نۆشی ئەبێ دائیم حەزەربم

[1] سالی: ١٨٧٥ لەشاری سلێمانی لەدایک بووە، لە حوجرەی مزگەوت خوێندویەتی، عەرەبی و فارسی و تورکی باش زانیوە لەشاری سلێمانی مامۆستایەتی کردووە، زۆر بەرهەمی لەشیعرو چیرۆک بەچاپ گەیاندراون، دیوانی زێوەر لەلایەن مەحموود زێوەرەوە ساڵی ٢٠٠٣، دەزگای ئاراس بڵاوی کردەوە، ساڵی ١٩٤٨ کۆچی دوایی کردووە.

بەیەک ڕەنگی ئەژیم و نابمە دوڕەنگ
ژیانم خۆشە بێ گەردم بەبێ ژەنگ
لەخۆشی دامە دائیم بێ شەڕو جەنگ
هەچی خواحەزنەکا ئەیکەم بەسرڕی
ئیتر بۆ شەرمەزاری ناو بەشەر بم

لە دونیای بێ وەفا تامکینم بێ
دەکەم چاکە شەو و ڕۆژ هەرچی هەم بێ
لەبۆ ڕۆژی قیامەت زۆرو کەم بێ
عەرەق ناخۆم کەعومری کورت و کەم بێ
بەجوانی بۆ گرفتاری زەرەر بم

گوشادم من (جەمال) بۆ چ دڵ بەغەم بم
ئەدیبی شاری کۆیی موحتەرەم بم
لەنەسلی ئەحمەدی خاوەن کەرەم بم
عەرەق ناخۆم کەدووچاری وەرەم بم
هیلاکی خەستەگی قەلب و جگەر بم

بـۆ موسڵمانی خـوانـاس ڕو لـه مـەولاکـردنـه[1]
زیـکـرو فیکرو طـاعـەت و تەسبیح تـەقـوا کردنه
چـانـدنـی چـاکـه بـۆتـۆ شـوکـرو دوعـا کـردنـه
لـەزەتـی دونـیـا بـرادەر پشت لـەدونـیـا کردنه
هـەر غـەمـه بـون و نـەبـونـی ئـاخـریـشـی مـردنـه

دوشـمـن لـه کـوردسـتـانـا هـەر خەریکی پیلانه[2]
نـاکـۆکـی پـەیـدامـەکـەن لـێکـتـرمـەگـرن بەهانه
نـیـشـتـمـان بـپـارێـزن تـالـێـی دەرچـێ بێگانه
بەیەکیەتیوو تەبایی وەک گـەلاوێـژبـن جوانه
نـەکـەن بـڵاوو پـەرتـبـن کـورد وەکـو حەفتەوانه

[1] ئەم تاکە دێرە شیعرە لە سەر داوای مەلا عەبدولقادری بەحرکەیی تەخمیسی کردووە.
[2] ئەم تاکە شیعرە هی مەلا مەجیدی گوێڕی یە، شێخ جەمال کردویەتی بە پێنج خشتەکی.

چوارين

نیشـــتمانەکەم چـــرای چاوەکەم
روح و گیانەکەم بۆت دەکەم خەبات
لامپای دیدەکەم تۆی ئامانجەکەم
لەبیرت ناکـــەم لەرێگەی نەجات
* * *

لە کوردســـتانا دوژمن دەردەکەم
مـــن فیـــداکارم بـــۆ ولآ تەکـــەم
تاوەکو مردن ژێردەســـتی ناکەم
بەخوێن وەردەگرم مافی گەلەکەم
* * *

نیشـــتمانەکەم بیروباوەڕەکـــەم
قوربانـــی تۆبێ ســـەرومالّەکەم
بەفیـــدای تۆبێ گەلـــو هۆزەکەم
پێشکەشت دەکەم هەردو گلّینەکەم
* * *

ئەم نیشـــتمانە خاکـــی کوردانە
خۆشەویســـتمانە چرای چاومانە
خاکی کوردانە جێگـــەی مەردانە
دوڕو مەرجانـــە زێڕی ڕەشـــمانە
* * *

خۆشەویســـتمانە خاکی خۆمانە
جێـــی باپیرانە تاجی ســـەرمانە
روح و دینمانـــە ســـەرومالْمانە
نـــان و ئاومانـــە وڵاتەکەمانـــە

* * *

ئێمە کە کوردیـــن بەبیرو بڕواین
رزگاری ئەکەین کوردو کوردستان
لەگەڵ یەکتراین هەموو وەک براین
وا لە شۆڕش داین بێ شک و گومان

شیوەن

شیوەن بۆ
شێخ عەبدولقادری کاک مستەفای هێران

بـــای ئەجەل بـــردی لەپـــڕ لاوێکی کـــوردی قارەمان
هێرشـــی هێنا لەناکاو زەبری دەســـتی خۆی وەشان

چی بڵێن لەو کارەســـاتە چی بکەیـــن ئەی خزمەکان
نابی لێی بدوێن لەکارو کردەوەی خوای موســـتەعان

نـــاوی مەشـــهور بـــو بەعەبدولقادری کاکـــی هیران
کۆچـــی کرد داخـــی گرانم ئـــەو ئەدیبەی نیشـــتمان

بابناڵێنیـــن لەبـــۆ ئـــەو بابکەیـــن شـــین و فیغان
تف لەدونیای بێ وەفاو جەورو جەفای ئێســـک گران

رۆژی یەک شـــەم بـــو لەدونیادا نەما شـــێخی زەمان
کۆچی کـــرد ڕۆیی ڕوحی بۆ بارەگای خوای گەورەمان

گیانی پاکی هەل فڕی وەک مەل لە بۆ ڕوی ئاســـمان
خزم و کەس دۆســـت و برا نێزیک بۆیمرن لە غەمان

رۆژی دوشـــەم ڕێک کەوت بۆی ترمەکەی چووە هیران
جـــا لەوێ نـــاژرا لـــە گۆڕســـتانی بـــاب و باپیران

وەسیەتی خۆی بو لە شـــیعرا کردبوی باس و بەیان
کاک مـــەلا ثانی بـــرازای بردیـــەوە گونـــدی هیران

ڕاســـپاردەی واکردبـــو تەرمـــی ببەن بـــۆ مەرقەدان
بیبەنـــە لای داکـــو بـــاب و بـــراکان و مورشـــیدان

ئارەزوی پێک هات شــوکر واچووە ناو خزموکەسان
ئاخیــری جێگەی لەدونیا کەوتە حەوشـــی مەرقەدان

پێنــج و دورۆژێکــی تــر ئێمــەش برادەر گشــتمان
دێنـــە لای ئێوە بەجارێ چۆل ئەکەین ڕوی نیشـــتمان

یەعنـــی زاتی پاکی پێغەمبەر ڕەســـولی ئینس و جان
حەزرەتی شـــاهی زەمان و ســـەییدی هـــەردو جیهان

شـــێخ جەمال و ئەنوەر و جەمعی ئەدیب و شاعیران
گشـــتیان داوا ئەکەن هەردەم لەخودای کەونو مەکان

خوایە برژێنیتە ســـەر شـــێخ قادری شـــیرین زوبان
ڕەحمەتـــی پــڕ نیعمەتت بـــۆ خاتـــری پێغەمبەران

پڕ بەدەم هـــەردەم ئەڵێین ئەی کـــردگاری بێ مەکان
خۆشـــبی لێی ئازادی کەی بۆ خاطـــری مولای جیهان

شیوەن بۆ شێخ مەزهەر[1]

برایـــان مـــردن دەرمانـــی نییە
کەڕووی تێ کـــردی ئەمانی نییە

ئەوەی گیانی سپارد جیهانی نییە
تاکو قیامـــەت ژیانـــەوەی نییە

ئەگەر دەپرسن روح چۆنە و چییە
بێ شـــک تەفســـرو بەیانی نییە

خوا نەبێ چ کـــەس ئاگادار نییە
لەزانینـــی روح خەبـــەردار نییە

لەشەوی نۆزدەی مانگی ڕەمەزان
ڕۆژی جومعە بـــو لەکاتی بەیان

داخی گرانـــم کاکـــە مەزهەرمان
کۆچی کرد ڕۆیی لەسەر ڕووی جیهان

لەشـــاری کۆیێ هاتبـــوە دونیا
لەهەولێـــر خودا بردیـــەوە فەنا

ساڵی ســـیووپێنج لەدایک بووە
لەنەوەدوســـیش کۆچی کردووە

---

[1] شێخ مەزهەر: شێخ مەزهەر کوڕی شێخ صەدرەدین)ە ئامۆزای شاعیرە، ساڵی ١٩٩٣ کۆچی دوایی کردووە.

پەنجا و هەشت ساڵ بو لەدونیا عومری
بـــەرزو بەڕێـــزو حورمەتـــو قەدری

گەردەنی خوایە خۆش و ئازادبێ
ڕۆژی دوایی بەبەهەشـــت شادبێ

تەمەنـــی درێژی بـــۆ برایەکانی
بۆ کـــوڕو کچ و بـــۆ خزمەکانی

هـــەزاران ســـەلام لەڕوحی پاکی
لەئالـــو بەیتـــو لەبـــاب و داکی

لەو کەسانەش بێ لۆی بەپەرۆشن
غـــەم و پەژارەی لەبۆ دەنۆشـــن

(جەمال) لەبۆ ئـــەو دڵ بریندارە
لەتـــاو مەرگی ئـــەو وابێ قەرارە

بەڕەحمەت خـــودا بیبا بۆ جینان
لای باپیری خۆشـــای ئاخرزەمان

شیوەن بۆ شێخ کاکە[1]

خزمـــان بڵێـــن ئیمڕۆکـــە چ قەومـــاوەو چ ڕوی داوە
چییە ئەم شـــین و گریانـــە لەئازادی کـــە ڕوی داوە

چییـــە ئـــەم هاتوهـــاوارە لەخۆدانە لەگشـــت لاوە
لەهەر لا سەیر ئەکەم شـــێواوە عالەم ڕەنگی گۆڕاوە

هەراو و دەنگە زریکانە ئەڵێی مەحشـــەر هەڵســـتاوە
گوتم کێ مردووە دیســـان کەمیللەت بۆی خرۆشـــاوە

لەناکاو یەک بەغار هاتو بە ئەســـپایی لەدەرگەی دا
کـــە دەرگام کردەوە هاواری بۆ هێنـــام لە نەعرەی دا

چریکانـــدی بەهـــەردو دەس لەئەژنـــۆی و لەڕانی دا
گوتم چیت بیســـتوە دەرویش لەگریەو ئاهوناڵەی دا

گوتی شـــێخم وەفاتی کرد حەیـــف رۆیی خودا نەی دا
گوتـــم چ بکەین؟ گوتی خێرا لەگریـــان و لەڕۆڕۆی دا

لەتاو ئـــەم زاتە نازدارە هەموو کردمـــان بە واوەیلا
حەیف ئەم شـــێخە ناودارە بەجێی هێشتین لەدونیاوە

لەبۆ قەومی لەنێو سادات قەڵات و قەسرو سەنگەر بو
هەتا مـــردن لەبیر ناچێـــەوە جەنابـــی لەبەر چاوە

---

[1] شێخ کاکە: ناوی شێخ مستەفایە کوڕی شێخ عەبدولکەریمی دارەخورمایە، کە لە ٢٠٠٣ کۆچی دوایی کردووە.

شیوەن بۆ شێخ ئەنوەر[1]

هەوری ڕەش و نیگبەتی وا هاتە بەر ڕوی ئاسمان
هاتــەوە دیسان لەبۆمە شین و گریان و فیغان

لە رۆژی پێنج مانگی دوازدە کۆچی ئەنوەر بو بەیان
ماڵ ئاوایی کرد لەهەولێر لای هەموو خزموکەسان

با بگرین و دەسـا با شیوەنێ بـۆی بەرپا بکەین
بـا بچێژین دەردی دوری بـا غـەمـی بـۆ داگـریـن

بولبولی بـاغـی گـوڵـم فێنکی دڵـم بـۆ کـێ فڕی
تـازە نـای بینینەوە بێ شک هەتا ڕۆژی موبین

کوانێ دەنگە خۆشەکەی کوا خوێندنی قورئانەکەی
شاعیرو و زاناو زەکی بو سەیدی سەرڕوی زەمین

چی بڵێم هەرچی بنوسم دەرحەقی ئەو هەرکەمە
خەڵکی هەولێرێ سەراسەر ماتوغەمگین و حەزین

خوایە ڕەحمی بێ بکەی بۆ خاتری پێغەمبەری
خۆش ببی لێی ڕۆژی مەحشەر یا ئیلاهەلعالەمین

[1] شــێخ ئەنوەر: کوڕی ســەید ئەحمەد کە بەحوســێنی ناسراوە کە لە شــاعرێکی کلاسیکی گەورەیە، شــێخ ئەنوەر لەســاڵی ١٩١٩ لەکۆیە هاتۆتە دنیاوە برای شێخ جەمالە شێخ ئەنوەر شاعرێکی کلاسیکی بەتوانایە بەشێک لە شیعرەکانی بەناوی دیوانی شێخ ئەنوەر لە ٢٠٠٩ بەچاپ گەیاندراوە لە ٢٠٠٦/١٢/٥ کۆچی دوای کردووە.

شیوەنێک بۆ شەهیدان

ئەو شـــەهیدانەی خۆیان فیداکرد
شۆڕشی حەقیان لەڕێی خوداکرد

واجبی گەلیـــان پەرتی دونیاکرد
لەبۆ کوردستان خۆیان بەخت کرد

بەم شەهیدانە قەت مەڵێن مردوون
هەتـــا قیامـــەت نامـــرن زیندون

مردوی زیندونە لەمێژوی بەشەر
ناو و خەباتیان خرایە ناو دەفتەر

بەخوێنی گەشـــی پێشمەرگەکانە
ئێســـتا خاوەنی دیـــن و ئیمانە

بمرێ خیانـــەت دو دڵی و نیفاق
لەکوردســـتان و لەخاکی عێراق

برای بەڕێـــزی ئـــازادی خوازان
بەچکە شێرانی کورد و کوردستان

ئیتـــر بەوەنـــدە ئیکتیفـــا دەکەم
بۆ سەر بەخۆیی هەر شۆڕش دەکەم

شیوەن بۆ ئەنوەربەگ[1]

لەنـــاو بێتواتە شـــین و ڕۆ ڕۆیە
دڵی خزمـــەکان پڕ لـــە برین بو

میرانـــی ئەنـــوەر وەفاتی فەرمو
دڵمان پر خوێن و جگەر کون کون بو

بەرانبەر دوشمن چەشنی پۆڵا بو
بۆ خۆشـــناوەتی وەکـــو ئاڵا بو

بەمیوان داری گەلێ مەشـــهور بو
لەم کوردســـتانە گەلێ ناندەر بو

لەکوردســـتانا پشـــت و پەنا بو
دیوانی جێگەی شـــاهو و گەدابو

تێکۆشەرێ بو ڕەئیس عەشیرەت
پیاوێکی گەورە سەخي طەبیعەت

خوایە گەردەنی خۆش و ئازادبی
ڕۆژی قیامەت بەجەننەت شادبی

عومـــری درێـــژی بـــۆ کوڕەکانی
بـــۆ براکانـــی بـــۆ خزمەکانـــی

---

[1]ئەنوەر بەگی بێتواتە لە ١٩٩٢/٩/٢ کۆچی دوایی کردووە.

شـــوكر بۆ یەزدان ئەنوری میران
جێگەی چۆڵ نییە ڕەشیدی میران

ئەولادەكانـــی لەم كوردســـتانە
زۆر خۆشەویستن لەم نیشتمانە

قەبرەكـــەی خوایە ببیتە جەننەت
بیبەیتە بەهەشـــت ڕۆژی قیامەت

لەدوی مانگی نۆ لەبۆ سەفەرچو
مێژوی زاینی و كۆچی بۆ دەرچو

(جەمال) بەرزنجی بۆی بێ قەرارە
لەتـــاو كۆچی میـــر دڵ بریندارە

شیوەن بۆ مەلا عەبوڵلا[1]

دوبـــارە ئـــەوا لەشـــكری غـــەم هێرشـــی هێنـــا
تـــا زەبـــری دەســـتی دانەوەشـــاند وازی نەهێنـــا

بیستومە كـــەوا عـــەبـدی خـــودا ڕۆیـــی لـــەدونـیـا
لێی خـۆش ببی خـودای گـەورە لەدنیاو لەعوقبا

لـــەڕۆژی سێ لە مانگی سێ لە دونیا كۆچی كرد
لـــەسـاڵـی دوهـــەزارو شـــەش بـو كـــەوەفـاتـی كرد

خەڵكی هەمو شـێـواوە لـەتـاو مـەرگ و وەفاتی
ئـــەو عـالـــەمـە دامـــاوە لـــەبـــەرزاتـــو صیفاتی

وادیـــــارە خـــەتـیـبـەكـــەمـان زۆرە كـــەلامـــی
مـــەعـلـومـە لەعیلم و ئـــەدەبـا بـــەرزە مەقامی

بیبەخشـــی بـــە پێغەمبـــەری خۆت ســـەییدی عالەم
لەو ڕۆژی كەوا حەشـــری دەكەی گشـــت بەنی ئادەم

(جەمال) مێـــژووی بۆ دانـــا خودا بیبەیـــە جەننەت
بەكەیفـــی خۆی دڵی شـــاكەی تـــا نەبینـــێ زیللەت

---

[1] مەلا عەبدوڵلا شەریف خەتیبی مزگەوتی ماجدی بووە لە٢٠٠٦/٣/٣ كۆچی دوایی كردووە.

شیوەن بو
حمەزیاد ئاغای غەفوری[1]

غەفـــوری زادە کاکە زیـــاد پیاوە بەرزەکـــەی کۆیی
لەشـــاری نەغـــەدەی گیانی ســـپاردو حەیـــف ڕۆیی

پیاوێکـــی بەڕێزو بـــەرز و گەورە بـــو وەتەن پەروەر
لە دانیشـــتوانی کۆیێ بو لەبۆ کورد ســـایەو سێبەر

لـــە هەولێـــر و دهۆکو شـــاری کرکوک و ســـلێمانی
لەهەر چوار شـــارەکان هەیبو بێشک عیزەتو شأنی

هێـــژاو یەقەدرو قیمـــەت بو هەتا کۆچـــی دوایی کرد
چـــرای ڕۆناکی گەل بو لەڕێـــی ڕزگاری قەومی کورد

وەک ئەســـتێرەیەکی گەش لەخاکی پاکی کوردســـتان
لەشـــۆڕش بـــوو ئەوزاتـــە بەبیـــرو بـــاوەڕو ئیمان

هەتـــا ماڵئاوایی کـــرد لەدونیـــا عومـــری کۆتا بو
لەکۆیـــێ نێژرا تەرمـــی غەریقی ڕەحمەتـــی خوا بو

---

[1] حمەزیـــاد ئاغـــای غەفوری: حەمەزیاد کوڕی حەمە ئاغای مەحموود ئاغای غەفورییە، کەســـایەتیکی نیشـــتمان پەروەرو ناســـراوی شـــاری کۆیەیە، لەخەباتی کوردایەتی دا بەشـــداری جموجۆلی سیاسی کردووە، کۆمەڵەی لاوانی دروســـت کرد لەگەڵ رەشـــید عارف، صابر اسماعیل حمد، مستەفا خۆشناو، عوســـمان عەونـــی، زەکـــی هەناری، طاهر صـــادق، ئەندامی حزبـــی هیوا بوو، جێگـــری دووەمی حزبی دیموکراتی کوردی (کوردســـتانی) بوو، لەســـاڵی ١٩٤٧ بۆ ئەندامی پەرلەمانی عیراق هەڵبژاردرا، ساڵی ١٩٤٨ وازی لێ هینا لەبەر پەیمانی پۆرتسمۆس، لەساڵی ١٩٩١ کۆچی دوایی کردووە.

شیوەن بۆ
شێخ مەعروفی هەرەجە[1]

کە شێخ مەعروف وەفاتی کرد، دڵ و جان پڕ لەماتەم بو
لە بەخشینو سەخاوەت ئەو گەلێ زیاتر لە حاتەم بو

عەزیزو موحتەرەم بو شێخ لەنەسلی شاهی خاتەم بو
لەئالی ئەحمەد و یاسـین محەممەد فەخری عالەم بو

لەجەرگـی فاطمەی زەهراو حوسـێنی لاوی ئەغلابو
لەناو کوردو لەکوردسـتان مەقامی شـێخی ئەعلا بو

کـوڕی عەبدولکەریمی بو ئەویش خاوەن کەرامەت بو
لە ئیرشـادو طەریقەتـدا وەلی دونیـاو قیامەت بو

هەرەجـە گوندو سـوکنا بو مەکانی شـێخی باڵا بو
بەدائیـم تەکیەکەی پڕ بوو لە عالەم جێی سـکاڵا بو

لەبـۆ حەلی مەشـاکل زیرەکـو هۆشـیارو دانابو
رەفیقـی کەم بـو ئەوزاتـە بەمەعلوماتـو زانا بو

رجالـی دینـو دونیابـو غەریقی ڕەحمەتـی خوابو
چووە لای جەددی خۆی ئەحمەد بەباغی جەننەتی شابو

[1] شێخ مەعروف: کوڕی شێخ عەبدولکەریم بەرزنجی یە، دانیشتووی گوندی هەرەجەیە، لەساڵی ١٩٣٠ کۆچـی دوایی کردووە، شـێخ مەعـروف زانایەکی ئاینی بەتوانا بووە، هەمـوو دەم تەکیەکەی پڕ بووە لە میوان، لەشـارو دێ لەنێوساداتی بەرزنجە ئاماژەیان بەرێنماییەکانی دەکرد، چونکە زۆر هۆشیارو زرینگو زیرەک بووە.

وەکو مەل هەلفری روحی لەعەرشـــی وەحدەت ئاوابو
هەزار ڕەحمـــەت لە گۆڕی بێ لەدونیا عومری کۆتابو

هەموو دەم مـــل کەچی ئەمرو کەلامی خوای تەعالا بو
(جەمـــال) بۆیـــێ لەمێژوویدا ئەڵێ شـــێخیمە ئاڵا بو

جەنابی شـــێخ وەفاتـــی کردو چو مێوانـــی مەولا بو
لەنـــاو گەلـــدا نەما ڕۆیی شـــیعارو ڕەمـــزو ئالا بو

شیوەن بۆ شێخ لوتفی[1]

لەرۆژی بیســـتی شـــەوالی هەزارو چوارصەدو نۆبو
جەنابی شێخ لەتیف کۆچی دوایی کرد بەڕەحمەت چو

لەدانیشـــتوانی کەرکووک بو گەلێ پاکو مونەوەر بو
لەنێـــو ئەم شـــارەدا پیـــاوێ بەدینو بیروبـــاوەڕ بو

لە شـــەرعو دینی ئیســـلامی زیرینگو ژیرو هوشیاربو
لەشیعرو وێژەو هەڵبەست دا زوبانی دولبەرو یار بو

لەبۆ ڕێـــی ژینـــی ئـــازادی گوڵێکی نیشـــتمانی بو
لەبـــۆ بـــەرزی وولاتیشـــی خەریکی بەختیـــاری بو

حەیف نەی دیت بەچاوی خۆی ئەوەی فکرو مەرامی بو
ئەجەل هات بۆ روحی پاکی شـــەهادەت دوا کەلامی بو

ئەهالی گشت ڕەحیماوەی ســـەراپا شێت و شەیدا بو
بەجارێ شـــین و واوەیـــلا لەبۆ ئەم زاتـــە پەیدا بو

وەفاتی کرد ئەوا لوتفی لە نەســـلی شاهی خاتەم بو
لەنێو ســـاداتی بەرزنجی سەخی بو عەینی حاتەم بو

لەبۆ قەوم و کەس و کاری وەکو ڕەشمال و سێبەر بو
لەناو کۆمەڵ لە کوردســـتان ئەوا ڕۆیشـــتو تێپەڕ بو

مەکانـــو مەرکـــەزو جێگـــەی بڵنـــدو بـــەرزو باڵا بو
لەنێـــو عالەم دیاربو ئەو شـــیعارو ڕەمـــزو ئاڵا بو

---

[1] شێخ لوتفی شێخ ڕەزای بەرزنجی لە١٩٨٩/٥/٢٣ وەفاتی کردووە.

زوبانی کوردی و تورکی و عەرەبی هەم فارســـی زانبو
بەڵێ هەر چـــواری زانیوە چراو فانۆســـی کوردانبو

قســـەی وەعزو نەســـیحەتبو بەنرخ و قەدرو قیمەتبو
رەفیقی کەم بو ئەم زاتـەـە لەنێو خەلقی بەحورمەتبو

حەسەن شـــاهی گڵە زەردە کە ئەو باپیرە گەورەی بو
هەتـــا کۆچی لەدونیا کرد قەناعەت کارو پیشــەی بو

لەئیرشـــاد و طەریقەتدا خەلیفەی غەوســـی بەغدا بو
مەلاو شـــێخو ئەدیبیش بو هەزاران شـــیعری دانابو

لەگەڵ شـــەیتان و نەفسیشی هەمو کاتێ لەجەنگا بو
گەلـــێ ئایاتی قوران و حەدیسیشـــی لە ســـینگا بو

زوبانـــی حالـــی (الحمدولاالضالیـــن) و ئامیـــن بو
کەلامی خواو حەدیســـی حەزرەتی طاها و یاســـین بو

لەبیست وسێ لەمانگی پێنج غەریقی ڕەحمەتی خوا بو
پڕی ناو قەبرەکەی نور بێ بەباغی جەننەتێ شـــا بو

خـــودا ڕەحمی بەلوتفـــی کرد بە دینو بیـــرو زانا بو
ماڵئاوایـــی لەدونیـــا کـــرد ژیانو عومـــری کۆتا بو

(جەمال) مێژووی لەبۆ داناو دەڵێ شێخیمە لوتفی بو
خودا لێ ی خۆش بو لەو زاتە کەلام و الله ئیمامی بو

وەکو مەل هەلفڕی ڕووحی لەبۆ فیردەوســـی ئەعلا بو
لەبۆ لای جەددی خۆی ئەحمەد لەوێ مێوانی مەولا بو

شیوەن بۆ
شێخ عەبدولقادری[1]مستەفای هێرانی

ئەی مەرگ هەرتۆی زەمین تار ئەکەی
جگەر لەتەلەتو بریندار ئەکەی

بەشەر عاجزو دڵ غەمبار ئەکەی
کارەساتێکی بێ شومار ئەکەی

عالەم لەژینی خۆی بێ زار ئەکەی
تاکو قیامەت هەردەم کارئەکەی

براو خزم و کەس پەرێشان ئەکەی
منداڵ هەتیوو سەرگەدران ئەکەی

عالەم بەجارێ هەراسان ئەکەی
رۆژێ هەزاران ماڵ وێران ئەکەی

شاهو گەدایان بێ سامان ئەکەی
گشت روح لەبەران بێ گیان ئەکەی

لەرۆژی یەک شەم سەعات کاتی دوو
بابەغەوسمان وەفاتی فەرموو

لەتەکیەی ماوە تابەیانی زوو
شەوێ مێوانی مەلا ثانی بوو

---

[1] شێخ عەبدولقادر کوڕی صافی شاعیر بووە، ناسراوە بە کاکە غەوس لەشیعریشدا نازناوی (سۆزی) بووە لە ١٩٩٠/٥/٢٠ لە هەولێر کۆچی دوایی کردووە.

رۆژی دوشەمۆی سەرلەبەیانی
بردمانە هێران سەرقەبرسانی

بۆ سەر ئەشکەوتی شێخ سولەیمانی
ناو گۆڕستانی باپیرەکانی

لەبۆ نێژرانی لای خزمەکانی
لای کاک عەبدوڵڵاو صافی هێرانی

بەدەف لێدان و شوکرانەی باری
بەناڵە ناڵو گریان و زاری

نێژرا جەنازەی لای کاک ئەنوەری
برا گەورەی خۆی و کاکە جەعفەری

ماڵ ئاوایی کرد لەناو خزمەکان
لەمەلاو شێخ و ئاغاو بەگزادان

غەوسەی عەزیزو خۆشەویستم ڕۆ
پوورزای بەقەدرو بەقیمەتم ڕۆ

ئەدیب و زانای نیشتمانم ڕۆ
نازناوی (سۆزی) شاعیرانم ڕۆ

پیاوی ناسراوی زۆر ئەمینم ڕۆ
عەبدولقادری زۆر بەدینم ڕۆ

(جەمال) لەیەزدان ئەپاڕێتەوە
دەرگەی ڕەحمەتی بۆ بکرێتەوە

وەسیەتی (سـۆزی) بەشـیعرو زوبان
ئەمەبـو جێم کـەن لـەلای باپیرەکان

نەجاتـی بـو لەنـاو دەردو غەمـان
پێی بەخشـی خوایە جێی ئەمـن و ئەمان

وا غەوسـە بەڕەحمـەت چـو لەناومـان
بـووە مێوانی صافی و شـێخ سـولەیمان

شیوەن بۆ
بابە کەریمی ئامۆزام[1]

ئامــۆزای شــیرن بابـــە کەریــم گیان
خۆشەویســـتەکەی گەلـــی کوردســـتان

رۆژی بیســـت و نۆ مانگی سێ ی نیسان
کۆچـــی دوایـــی کرد لـــە کاتـــی بەیان

تەرمەکـــەی نێــژرا لەنێــو گورســـتان
لەدەروێـــش خـــدر لەنـــاو مەرقـــەدان

ئاگـــری بـــەردا دڵ و دەرونمـــان
لەتـــاو کۆچی ئـــەو بەربوینـــە گریان

ولات پەروەربـــو لەبـــۆ نیشـــتمان
لەخەباتـــا بـــو بـــە هەمـــو دەمـــان

هیچ خۆشـــی نەدی لەسەر ڕوی جیهان
لەداگیرکـــەرو لەدەســـت دوژمنـــان

خوایە لێـــی خۆش بی بیبەیـــە جینان
بۆناو بەهەشـــتی جێی ئەمـــن و ئەمان

[1] بابەکەریم کوڕی شـێخ صەدرەدین)ە، ئامۆزای شـێخ جەمالی شـاعیرە، لە ساڵی ١٩٧٦ کۆچی دوایی کردووە.

تەمـــن درێــژی بـــۆ برایەکانـــی
بـــۆ کاک ســـرودو بـــۆ خزمەکانـــی

ژیـــان ئەوهایـــە ئەڕۆیـــن هەمومـــان
نامینێ هیـــچ کەس بێ شـــک و گومان

مێــژوی کۆچی تۆی دانا بـــێ گیرمان[1]
ئامۆزات (جەمـــال) لەســـایەی یەزدان

[1] گیرمان: بێ دودڵی، بێ تردد.

نامەی شیعری

نامەی (هەوری)
بۆ شێخ جەمال

بـۆ خزمـەت مامـی زۆر خۆشەویسـتم خاڵە شـێخ (جەمـال)ی بەڕێز پێشـەکی دەسـتەکانت ماچ دەکەم، عەرضی دوعاو سـەلامم هەیە لەخزمەتی بەڕێزتان داوا لە خودا دەکەم، هەردەم ساغ و سەلامەت بی ئەگەر پرسیار دەفەرمووی ئێمە ئەلحەمدوللا هەموو خزمان بەگشـتی چاکین. مامی بەڕێز ئەگەر دەتوانی پارچە شـیعرێک لە ٧ یا ٨ بەیـت زیاتر نەبێ دەربارەی ستایشـی (شـێخ محیەددینی کەرکـوک بڵێیت، چونکە بەنیازیـن ژیاننامەکەی شـێخی ناوبراو چاپ بکەین من خـۆم قەصیدەیەکی ٩ بەیتیم وتووە، حەزدەکەم جەنابیشـت شتێ بنووسی لەگەڵ یەک وێنەی خۆتا بەدەستی کاک مەصعەب دا بۆم ڕەوانە بکەی بەڵام بەر لە جەژنی ڕەمەزان ئێتر حورمەت.

(هەوری)
شێخ عوبێد شێخ لەتیف بەرزنجی- گڵەزەردی
٢٠٠٧/٩/٢٤

وەڵامی شێخ جەمال بۆ هەوری[1]

هەوری غەم تاریکی کردووە ئاسمان و سەرزەمین
هاتەوە بۆ ئێمە دیسان شیوەنو زاری و گرین

دەستی بیباکی ئەجەل هاتو لەپڕ زەبری وەشاند
گیان و دڵ سوتا بەجارێ بو بەگڵپەی ئاگرین

شیخی کەرکوکی ئەڵێن ئەمڕۆ وەفاتی کردووە
پاشی محیەدین لەتەکیە چی بکەین بۆ کێ بچین

مەسجیدو محرابەکەی داخی گرانم بێ کەسە
چۆلە ئەڕۆ تەکیەکەی ساداتی ئالی طاهرین

کوانێ حەڵقەی ذکری الله کوا دوعاو کوا ثنا
وا بەرەو ڕوخان ئەچێ جێ ذکری یەزدانی مەتین

چی بڵێم هەرچەند لەوەصفی ئەو بنوسم نا برێ
مەردی دونیاو ئاخیرەت پیاوەکی دلپاک و ئەمین

ساڵی تأریخی وەفاتی ئاشکرا (جەمال) ئەلێ
بولبولی سەرچڵ فڕی زووگەییە فیردەوسی بەرین

---

[1] شێخ محیەدین کوڕی شێخ حەسەنی گڵەزەردەیە.

بۆ شێخ جەمال[1]

بۆ خزمــەت بەرێز خاڵە شــێخ جەمال
پیــری نوورانی ئــەی خــاوەن کەمال

زۆر رێزم هەیەو دەســتت مــاچ دەکەم
بەهیــوام تووشــت نەبــێ ژینــی تاڵ

یاخوا هەمــوو دەم هــەر بەختەوەربی
دوژمنــت دائیــم شــەپڕزەو عــەوداڵ

دوور بــی لەشــەڕی پیاوی نارەســەن
بــڕژێ بەســەرت لوتفــی زوجــەلال

ئازیز ئەگەر توویش پرسیارمان دەکەی
چاکیــن هەموو لا گشــت مــاڵ و مناڵ

داواکاری یەکــەت بەســەر دوو چــاوم
وابــۆت دەنێرم هــەر بە بای شــەماڵ

لــەوەیــە ســودی لــێ وەرگــری تۆ
مێشک و هەستی پێ ببێ خۆشحاڵ

[1] شــێخ جەماڵ نامەیەک بۆ هەوری شــاعیر دەنێرێ داوایِ کتێبی (السادات البرزنجیە)ی لێ دەکات کە ساڵی ١٩٥٦ شێخ عەبدولقادر محەمەد بەرزنجی بەچاپی گەیاندووە، هەوری شاعریش نامیلکەکەو ئەم شیعرەش بۆ شێخ جەمال ڕەوانە دەکات.

نامیلکەیەکی پیرۆزو چاکە
مرۆڤ دەخاتە ناو دەریای خەیاڵ

خاڵە ببورە گەر درەنگ گەیشت
(هەوری)[1]هەمیشە پەشێوەو سەرقاڵ

[1] هەوری: ساڵی ١٩٤٤ لەگوندی کەڵوری سەربەناحیەی پردێ لە پارێزگای کەرکوک لەدایک بووە، خوێندنی سەرەتایی خوێندووە، بەڵام خۆی بە خوێندنەوەی سەرچاوەی ئەدەبی هەمەچەشن پەروەردە کردووە، شیعری کلاسیکی و نوێخوازیشی هەنە، دیوانی شیعرەکانی ساڵی ٢٠١١ لەهەولێر بەچاپ گەیاندراون.

نامەی ئیبراهیم (برژاو)[1]
بۆ شێخ جەمال

بۆ برای بەڕێز کاکی جەمالم
ئەم دی جارێ تۆ پرسی هەواڵم

ئێمە لای خۆمان کۆنە خزم بوین
یاری شەوانی بەزم و ڕەزم بوین

لەبیرت ماوە ڕێککەوتەی جارێ
خورماو ڕونمان خوارد لە ڕۆخ ڕوبارێ

هەرچەند ڕێگامان دوورو ئەزیەت بو
بەڵام خۆراکمان زۆر بە لەزەت بو

دێتەوە یادت شەوی گۆمەشین
لەژووریکی تەنگ پێکەوە نووستین

سەلکە بزۆتی دوکەڵی لەعین
چاوی هێنانە فرمێسک و گرین

لێفە شڕەکەی بێ خەفو نوینْ
لەپشتی دەرگا حەپەی سەگ وەڕین

---

[1] بۆ برای بەڕێزم کاک جەمال: پاش سڵاو هەوال پرسین، شەوێک لەشەوان خەوم لێ زڕکابو وەک چۆلەکەی هێلانە ڕوخاو کەوتبونە خەیاڵاتی دنیای بێ ئەنجام بەسەر شاخ و کێوەکان و دەست و دەر ئەسورامەوە، لەپڕ ئەو سەفەرەی من و تۆم هاتە خەیاڵ، گوتم بۆ نەیکەم بەشیعر بۆ کاک جەماڵی بنێرم، ئەوە شەوە هەر لەخەیاڵات بوم بۆ بەیانی هەستام دەستم دا قەڵەم و دەفتەر هەتا نیوەڕۆ ئەو هۆنراوەیەم بۆ نوسی بۆ یادگار، تابێتە یادگار پاش مردنمان تکایە لات بابمێنێ ئاگاداری بکە چونکە لای من جێگا نییە خانەوێرانم، ئەگەر هیچ کەم و کورتیەکی هەبو ئەبێ ببوری، وەبرام ماڵی ئێوە پێ نازانم دەنا جار بەجار دەهاتمە لات وەماڵی کاک ئەنوەریش پێ نازانم. برات ابراهیم برژاو ١٩٤٣/٦/٨.

لەپاشان هەڵسابن ڕو لە دەشت و چۆل
تەکان بەتەکان بۆ ڕەسوی بسکۆل

لەویش ماینەوە تاک و بەیانی
ماڵیان ئاوابی گەل نان و خووانی

کەوتینە ڕێگا بەرەو هەرەجە
هیلاکو ماندو پێڵاومان کەچە

بۆ ڕۆژی دوایی هاتینە هەولێر
تاکو دامەزرێن خوا بیکا بەخێر

کارمان بۆ نەبو هەردوک ڕەنجەڕۆ
دەستێکمان لەپاش یەک لەسەر ئەژنۆ

بەرام زۆر شتم لەبیر نەماوە
دەفتەری شیعرم هەموی فەوتاوە

چەرخی زەمانە وای بەسەر هێنام
شیری منداڵی لەدەم دەرهێنام

لانەکەی ئێستام وەک بەندی خانە
کونە کۆریتی جێگای سەگانە

وەک شەوە کوێرە وەک قومقومۆکی
شەوم روناکی ڕۆژ لە تاریکی

چەقەل و گورگ بەخانەم فێربون
سەگ و مام ڕێوی بەماڵم تێربون

نازانـــم دەردم چـــۆن هەڵبڕێـــژم
لەدەســـتی گـــەردون بێ هـــۆش و گێژم

هەتا هەوری ڕەش ئاســـمان داپۆشـــی
ناگەینـــە ژینـــی پڕ شـــادی و خۆشـــی

مومکینـــە بڵێـــی خـــاوەن زۆر کەســـە
هەمـــووی تەرەســـە فلوســـیان بەســـە

شـــەرەفو نامـــوس بەپول ئەفرۆشـــن
لەباتـــی مانـــگا ماکـــەر ئەدۆشـــن

گشت ســـودی ئەوێ لەپێســـتی چەورم
تاکـــو بیفرۆشـــن لەبـــازاڕ کـــەورم

نێزیـــک ترین کەس لای خۆشەویســـتم
بەهەمـــوو توانـــای دژی هەڵوێســـتم

نیشـــتمان پـــەروەر لایـــان گارەیـــە
دیـــن و ئیمانیـــان هـــەر بـــۆ پارەیـــە

هەنـــدێ لەوانـــە لێمـــان لالوتـــە
ئەڵێـــن نەگبەتـــە ئـــەم ســـەیدە ڕوتە

سەرشۆریو کڕنۆش قەت بۆ کەس نابەم
لەڕێـــی پیاوەتـــی هیـــچ کات لانادەم

ئەوجـــا بزانـــە چـــۆن وەفـــادارم
هەرچەنـــد لـــەڕۆژگار زۆر نالەبـــارم

لەبیرم ماوە دۆڵمەو شێخ مەحشی
سەلکە گۆشتی زل پڕی ناو ترشی

ڕێزو سڵاوم بۆ کاک ئەنوەری
سەیدی سادات نورو جەوهەری

ئەوەم بۆ ناردی بۆ بەڵگەی مێژوو
لەدەستمان دەرچوو ئەوانەی پێشوو

ئیتر سڵاوم بۆ تۆ خێزانت
لە برادەرو گشت و ئەزیزانت

دەبا نووسینمان لێرە کۆتابێ
ئەو هۆنراوەیەم لەلای خۆتابێ

بەم شێوەیە شێخ جەمال
وەڵامی برژاوی شاعیری داوەتەوە

مەیدانت دامێ جوابت دەمەوە
سەیدە فەقیربووی واحەسایەوە

ژینی خۆش بەختیت بۆ گەڕایەوە
دۆلارت زۆرە پێ گەشایەوە

لەسەر من قەسبەی قۆڕت کردووە
لەنێو هەندەران بڵاوت کردووە

تۆ دەڵێی منت دەعوەت کردووە
لەجیاتی برنج بامیەت کردووە

بامیەی کرماوی و کۆنەت کردووە
بۆ ئیلهاکی دێو چاکەت کردووە

تیر ئەگەر دەرچوو لە نێو کەوانێ
ئینسانی عاقڵ دەبێ بزانێ

ناگەڕێتەوە لات بەهاسانی
ناز ناوت برژاو عالەم ئەزانێ

شەوان لەکۆشکێ تەدبیرمان ئەکرد
باسی سەیران و سەفەرمان ئەکرد

من و تۆ چەند کەس سەفەرێکمان کرد
سەردانی دۆڵی ئەسحابانمان کرد

لەبیرت ماوە هونەرەکانت
عەبا ڕەشەکەی کاتی شەوانت

سەیران و خۆشی ناو ڕەزەکانت
سەرگردو کێو و ڕوبارەکانت

چیرۆکی دیکەم گەلێ لامایە
ڕابواردنی تۆم چاک لەبیرمایە

گەر واز نەهێنی قەسەم بەو خوایە
بۆت بڵاودەکەم ئومێدم وایە

برادەر دونیا زۆری نەماوە
زۆر بێ زەخیرەی ژینت کەم ماوە

لەتۆبە کردن ڕێ نەگیراوە
ژیانی دونیا سێبەرو تاوە

شیعری حاجییە ژیان ئەوهایە
ئەوەلەن خواردن دووەم سوکنایە

سەتری عەورەتیش خودا دانیایە
ئەوجا ناسینی زکری خودایە

بەسیە وازبێنە خواچاکی داوە
لەلای خۆت ژیری بیرت تەواوە

پاشی کۆچ کردن دوگەزو جاوە
خۆت نەجات بدە لەم بەندو داوە

لەمە بەولاوە نیگات لەخودابێ
نوێژەکان بکە ڕوت لەمەولابێ

لەحیفزو ئەمانەتی خودابی
نازناوت برژاو کردەوەت وابی

لەیەزدان (جەمال) دەپارێتەوە
ئالای کوردستان بلاوبێتەوە

شەڕی کوردەکان بکوژێتەوە
نیشتمانی کورد بحەسێتەوە

پەخشان

خزمەت گوزار بوو بێ شەرم نەبوو
دەرحەق بێ دینان دڵ نەرم نەبوو
رەحیم و مشفق دڵ میهرەبان بوو
لە خەوفی خودا دائیم گریان بوو
ئومێدەواربوو بە لوتفی خودا
جەمیل والشیم و کەریم الوەفا
منەتی نەدەکرد لەسەر شانی کەس
ئیشی ئەو محضا بۆ خودا بوو بەس
حەکیم و دانا سەخاوەت پیشە
قائم بە ئەمری حەق بوو هەمیشە
طالبی رەضای حەق بوو ئەوەندە
وافی بە عهدو عەفووکوننەدە
ئەسیری دیبا دڵی پێ دەسوت
موصیبەتی خۆی بەکەس نەدەگوت
دائیم بە ڕۆژو شەو احیا گەر بوو
عالەم دەیزانی خیر البشر بوو
راغبی خیرات بزرگ هممەت بوو
دائم ئامادەی رێ ی قیامەت بوو
طەبیبي تەوان دۆستی فەقیران
نەرم وحەلیم بوو لە گەڵ ئەسیران
ئەوەی گەورە با زۆر گەورەی دەکرد
ئەوەی گچکە با رەحمی پێ دەکرد
زۆر بە ئەدەب بوو گەلێك عاقڵ بوو
هەم لە تەقسیمات گەلێ عادل بوو
لەشەر و خەزا گەلێ شەجیع بوو
صاحب مەرتەبەو قەدری رەفیع بوو

زۆر بـه وقـار بـوو صـاحب عـەظـەمـەت

کـەم قـصـەو گوفتـار گـەڵێ بەهیبـەت

دڵ بــەزکر بــوو شــیرین زوبــان بــوو

لێــو بــە تەبەسّـم دائـم خەنـدان بـوو

عـەفیف الـنفس دەسـت و داوێـن پـاك

لـەتیف الطبـع چـارە جـۆی غـەمناك

لـە ڕێیـان سـلاوی لـە خـەڵکی دەکـرد

ئەسـلا حەسـودی بـە کـەس نـەدەبرد

لـە عـەیبی مـەخلوق چـاوی دەپۆشـی

جارجـارە وابــوو مــەڕی دەدۆشـــی

بە دەسـتی کەوشـی خـۆی پینـە دەکـرد

دەچوە سـەر قەبران گـەر یـەکێ دەمـرد

بــۆلای نەخۆشـــان دەچــوە عیــادەت

بــەدەنی ســوك بوولــە بــۆ عیبــادەت

مەدحی حـەضـرەتـی قـەت تـەواو نابێـت

مەصـلـەحەت وایــە ئـەوجا کۆتـا بـێ

نـــــەوەکو بلـــێن قـــــسەی درێـــژە

چـونکە گـشت عالـەم لـەم فکـرە گێـژە

بەشی دووەم

باسی ولادەتی سەیدی سەرومر خیر البشر محمدی نازدار

ئەی موسڵمانینە رەحمەتتان لێ بێت گوێ بگرنە باسی ولادەتی گوڵی گوڵستانی نبوّەت سەروی بوستانی فتوّەت سوڵتانی تەختی جەلالەت ئافتابی فەلەکی ریسالەت سەر دەفتەری ئەنبیا تاجی سەری ئەولیا حەزرەتی (محمد المصطفی) بەدڵ وزوبان تەوبەو إستیغفار بکەن صەڵەوات لە پێغەمبەر بدەن مونتەزری رەحمەت و بەرەکەت بن لە خزمەت جەنابی باری ئەو وەختە بۆ صالّحان رەحمەت دەبارێ ئەی موسڵمانان گوێ گرن ئەمە بەیانی وجودی زی جودی مەسعودی حەزرەتی رسول الله یە خۆشەویستی خودایە ،دونیا لە شەرافەتی ئەوی دانرایە گەورەیی ئەحمەد ئەگەر بکەین بەیان قەت تەواو نابێ بە نوسین و کەلام خۆشەویست بوو لای خوداوەندی جەلیل هەوڵی بۆ دونیا نەبوو تەها الامین شەوبەتاعەت رای دەبوارد تاکوو سەحەر هەر دەپارایەوە لە دەرگانەی خودای سەروەر بۆ ئەوەی خودای پەروەردگار ئەزیەتی ئۆمّەت و شوێن کەوتوانی نەدات هەرکەسێ دەیەوێ ببینێ رێ ی نەجات لێ بدا بۆ روحی پێغەمبەر صەڵەوات روون کردنەوەی خێرو پاداشتی خوێندنەوەی مەولوودی پێغەمبەر لەچەند خاڵێك دا

باسی گەورەیی وپاداشتی مەولودی پێغەمبەر ئەی موسڵمانان خێری مەولود کردن زۆر گەورەیە بۆ نەجات دانت لەترسی دونیاو رۆژی جەزا هەروەها بردنی ئیمان لەکاتی مەرگ دا بە إقراری ئەصحابەو ئەولیا

١- یاری غار ئەفزەڵی هەرچار یار خەلیفەی ئەوّەل ئەعلەم وئەکمەل رەفیقی شەفیق (ابو بکر الصدّیق) فەرمویەتی هەرکەسێ خەرج بکات دەرهەمێك بۆ مەولوودی ئەفزەڵی مەخلوقات بە تەحقیق رەفیقی منە لەسەر کانی و کانیاوی سەلسەبیل و رەحیق

٢- ئیمامی هومام قدوەی ئیسلام فاروقی ئەعزەم خەلیفەی دووەم زینەتی منبەر و میحراب ئەعدەلی ئەصحاب (عمر إبن الخطّاب) فەرموویەتی ئەو کەسێکی بکا تەعضیمی مەولودی حەزرەتی رەسولی رەب الارباب كأنّما زیندووی کردۆتەوە دینی ئیسلام و حەدیس و کتاب

٣- ئیمامی زەمان مەنبەعی حەیاو عیرفان خەلیفەی سێ هەم ذي النورين (عثمان إبن عفّان) فەرموویەتی هەرکەسێ سەرف بکا دەرهەمێك لە خوێندنی مەولوودی پێغەمبەر صلّی الله علیه وسلّم کأنّه شەهیدی غەزای بەدرو حونەینە بە إیمان وبە إقان .

٤- اسد الله الغالب مظهر العجائب والغرائب خەلیفەی چوارەم (علي إبن أبي طالب) فەرموویەتی هەرکەسێك ببێتە باعسی خوێندنی مەولوودی حەزرەتی رەسولُ الله مەلکی وەهّاب زەفەر بە إیمان دەبا وەبەهەشت بۆی دەبێ طالب و راغب

٥- شێخ معروف کەرخی کەمەعدەنی تأسیرو إدراك و ئەدەبە مەرقەدی تریاکی موجەرّەبە فەرموویەتی هەرکەسێك دروست بکات چێشت ونان بانگ بکات موسڵمانان چرا هەڵ بکات لیباسی چاك لەبەر بکا موزەیّەن بێتو موجەممەل بێ موعەتّەر بۆ تەعزیمی مەولوودی سەیّدی سەروەر بە ئیمانی سەلیم لە دونیا دەچێتە دەر مەحفوز دەبێ بەتحقیق لەشەری شەیتانی بەدفەر لە مەحشەرێ هیچ کۆسپەیەکی نایەتە بەر لەسەر پردی صیراتێ نابینی خۆف و خەتەر دەچێتە ناو بەهەشتێ بەبێ میحنەت وغەم ودەردی سەر بە چاوی خۆی دەبینێ جەمالی خودای ئەکبەر

٦- رەئیسی عولەمای عیراقی وحیجازی ئیمام فەخری رازی خودا لێ ی ببێت رازی فەرموویەتی ئەگەر بخوێندرێ مەولوودی چاترین ئەفزەڵی مەخلوقات لەسەر چشتێك لە مأکولات تێیدا زاهیر دەبێت بەرەکات لەزگی إنساندا دەست دەکاتە إزتراب و حەرەکات تابۆ ئەو کەسەی خواردوویەتی مەغفیرەت دێ بەخەڵات مەولوودی شاهی لەولاك ئەگەر بخوێندرێ لەسەر ئاوی پاك هەر کەسێ بیخواتەوە دەبێتە پیاوی چاك دەچێتە نێو دڵی هەزار نورو رەحمەت دەردەچێت لەناو دڵی هەزار غەلّ وغەشّ و عیلّەت

مەولوودی حەزرەتی صاحیبی میعراج ئەگەر بخوێندرێ لەسەر سکّە لێ دراوی رەواج دەیکەوێتێ بەرەکەت صاحیبی قەت نابێ موحتاج سولّتانی عارفین حەزرەتی جلال الدين فەرموویەتی بەیەقین لەهەر مەکانێکی بخوێندرێ مەولوودی حەزرەتی سەیّدی مورسەلین دەورەی دەدەن مەلائیکەتی نورین تەبەق تەبەق

رەحمەتان بەسەر ئەھلی ئەو مەکانەدا دەرژێنن لە خەزێنەی رحمەتی رەب العالەمین ئەمما مەلائیکەی موقەڕەبین یەعنی جبرائیل ومیکائیل وإسرافیل وعزرائیل وقوربائیل وعینائیل وصافین وحافین و کرّوبین تەڵەبی مەغفیرەت دەکەن بۆ ئەو کەسەی بۆتە سەبەبی باعیثي خوێندنی مەولوودی حەزرەتی شەفیع والمذنبین لەسەری دەفع دەبێ قاتی و بەلاّ و طاعون و وەبا وسوتان وخنکان شەری رێگران ودزان وبوغزو حەسودی و چاو پیسی و جەمیعی ئافات ئیمان لە چەنگی شەیتانی بێ ئیمان خەلاص دەکات جوابی مەلائیکەتی قەبری کە نەکیرو مونکەریان پێ دەڵێن بەئاسانی دەدات .قەبری تەنگ و تاریکی بۆ دەبێتە باغ و باغات .

بەشی سێ یەم

باسی سوودی مەولوودی حەزرەتی محمد ﷺ

بۆ نەجات لە جەمیعی ئافاتی دونیاو قیامەت

١- ((حیکایەت کراوە)) کەلەزەمانی امیر (هارون الرشید) لەشاری بەسرا جەوانێك هەبوو پیسوو پەلید لە فاسقی داشاگردی ئەوی بوو یەزید هیچ چاکەی نەبوو لەپاش ئیمان فقط کەمانگی مەولوودیٚ دەهات غوسلی تەوبەی دەکرد تەعاماتی لیٚ دەنا دەیخوێندەوە مەولوودی حەزرەتی پێغەمبەری ئینس و جان وەختیٚ کە مرد لەبەر خراپییان فرێیان دایە سەر گوفەکان نەیان بردە سەر قەبران بانگێك هات لە ئاسمان ئەی ئەهلی بەسرا حازر ببنە سەر جەنازەی فلان جەوان کەوەلیەکە لە ئەولیائی خواوەندی رحمان ئەهلی شار جەوان و پیر وپاشا و دەروێش و گەداو فەقیر حازری سەر جەنازە بوون دەفنیان کرد بیٚ تأخیر لە خەویان دیت ئەوّەل شەو لە سەر تەختی بەهەشتیٚ دانیشتیە رووی وەك مانگ دەدا پرتەو پێیان وت ئەتۆ لە دونیادا زۆر فاسق بووی و ئەحمەق بەچی سەبەب شاد بووی بەحۆر وقسورو لیباس و سوندس و ئیستەبرەق ووتی بەسەبەب تەعزیمی مەولوودی ئەو حەزرەتەی کەبەئیشارەتی ئەنگوستی مانگی دەکرد شەق هەرکەسیٚ دەیەویٚ ببینیٚ ریٚ ی نەجات با لیٚ بدا بۆ روحی پێغەمبەر صلوات

اللّهمّ صلّي على سيّدنا محمد وعلى اله وصحبه وسلّم

٢- ((حیکایەت کراوە)) کەحاکمێك هەبوو زۆر زالم و غەدّار بوو هەموو ساڵێك دەیکرد مەولوودی پێغەمبەری نازدار ئامۆزایەکی هەبوو بەتەماعی حکومەت بوو هەرچەند دەیکرد پیٚ ی نەدەبرد زەفەر دەمێك دیتی حاکمەکە لە خلوەت دانیشتووە بیٚ سیلاح وخادم و هەمسەر لەناکاو دەست بە خەنجەر هجومی کردە سەر گووتی ئەی خەبیثی پیسی بەدفەر کیٚ هەیە خەلاّصت بکات ئەلئان دەتکوژم سەرت دەبرم بەخەنجەر حاکمەکە بەسەر زوبانی داهات خەلاّصم دەکات مەولوودی پێغەمبەر هێشتا بەتەواوی قسەکەی لەزاری نەهاتبوە دەریٚ خشتێك لەدیواری دەرپەڕی بەسەر دڵی کەوت جیٚ بەجیٚ حەیاتی لیٚ بڕی نیدا هات لەئاسمان نەجاتمان دای بۆخاتری حورمەتی مەولوودی سیّدی صاحب ئەمان.

٣- ((حیکایەت کراوە)) لەئەیّامی عبدالملك إبن مروان جەوانێك هەبوو دائیما ئەسپی غار دەدا ڕۆژێك ئەسپەکەی سەرکەش بوو بۆی نەگەڕاوە ریّ ی کەوتەبەر دەرگای خەلیفە کوری خەلیفە لەویّ وازی دەکرد لەقەیەکی هاویشت ئەسپی بەدفەر سەرو سینەو زگی و پشتی تێك شکاند وەك فەنەر کەگەیشتە خەلیفە ئەم خەبەرەی وەحشەت ئەسەر دەریای غەزەبی هاتە جۆش دەستی کرد بەجۆش و خرۆش ئەمری کرد قاتلی جگەر گۆشەم بۆ بینن لەپێش چاوم بەئاگر بیسوتێنن جەللادو فەراش دەرپەڕین وەك شێری نەڕ دەنەرین دیتیانەوە جەوانەکەی مسکین لەدڵدا گوتی ئەی رب العالمین ئەگەر لەم بەلآیە خەلآصم بکەی شەرت بێت بکەم مەولوودی سەیّد المرسەلین کەهێنایانە حزوری خەلیفەکە چاوی پیّ کەوت دەستی کرد بەپیّ کەنین لەپاش ئەوەی نزیك بوو بخنکیّ لەبەر بوغزو قین فەرمووی ئەی جەوان ئەتۆ ساحری، گووتی لا والله یا امیر المؤمنین فەرمووی عەفوم کردی ئەمّا پێم بلّیّ کەتۆیان هێنا چ قسەیەکت بەسەر زوباندا هات ؟ گوتی لەو دەمەیدا گوتم یارحمن وە یارەحیم ئەگەر خەلآص ببم لەم واقیعەی عەزیم بکەم مەولوودی حەزرەتی پێغەمبەری کەریم ئەوجا خەلیفە پێی دا هەزار زێری سوور تاخەرج بکا لە مەولوودی پێغەمبەری پر نور ئەمەش بەشەرافەتی مەولوودی سەیّدی مأمور .

٤- ((حیکایەت کراوە)) لە مەملەکەتی بەسرە پیاوێك هەبوو هەموو ساڵ لەمەولوودی رەسولی مەلیکی متعال خەرجی دەکرد زێرو زیوو ماڵ جیرانێکی هەبوو جولەکەی دین بەتاڵ ژنەکەی لێی پرسی حیکمەت چیە هەموو ساڵێك لەم وەقتەدا ئەم جیرانە موسڵمانە ماڵی خۆی دەکا تالآن ؟ بەهیچ وپوچ و خۆرایی صەرف دەکا ماڵ و دراوی گوتی ئەو موسڵمانە وا زەعم دەبا کە پێغەمبەری وی لەم وەقتەدا هاتۆتە سەر دونیا کەشەوی مەولود هات ژنە جولەکەکە لەخەوی دیت یەك جەماعەت لەناوەراستیان دەڕوا زاتێك بەوقار بیّ سێبەر وپر ئەنوار شۆخ وشەنگ و مەه روخسار شەکر خەندەی شیرین گوفتار قەد عەرعەرو موو عەنبەر بۆن سونبل فریشتە سروشت جەمال بەهەشت فەصیح زوبان مەلیح دەهان خۆش بەیان نوکتەدان چاو ڕەشی ئەبرۆ کەوان ددان جەوهەر لێو مەرجان وەك مانگی لەناو چاردەشەو لە ناو ئەستێران دەرۆیی بۆ ماڵی جیرانەکەی موسڵمان ژنە پرسی

لەیەکێك لەوان کێ یە ئەم شۆڕە سەری بوستانی جان ؟ گوتیان ئەمە خاتەمی روسولە هادی سوبولە مەحرەمی ئەسراری خودایە ناسیخی دینی عیسی و موسایە ناوی موبارەکی (محمد المصطفى یە) صلّوا علیه وسلّموا تسلیما حتى تنالوا جنّة ونعیما.

ژنە گووتی بانگی بکەم جەوابم دەدا گوتیان تەکەبورو عنوانی نیە ئەبەدا بانگی کرد یا(محمّد المصطفى) فەرمووی لەبّەیکی یەعنی لەخزمەتت راوەستاوم گوتی ئەی نووری هەردوو چاوم کۆڵەگەی دینم کزەی جەرگم روح و هەناوم ئەتۆ چلۆن بەلەبّەیکی جەوابم دەدەی خۆمن دین دوژمنی تۆم فەرمووی قەسەم بەو زاتەی منی گێراوە بە پێغەمبەر وەهام جەواب نەدایەوە تانەم زانیوە هاتویەسەر دینی خۆم ژنەکە گوتی بلّێم چی؟

فەرمووی بلّێ (أشهد أن لا اله إلا الله وأشهد أنَّ محمّداً رسول الله) هەر لەم خەوە نەزری کرد لەبەر ئەوەی خودا هیدایەتی دا هەموو مالّی خۆی بکاتە خێرو خێرات کە بەیانی بەخەبەر هات دیتی مێردی دروست دەکات چێشت ونان تەعام و زیافات پرسی ئەوە چیە گوتی ئەوە بۆ ئەو کەسەیە کە تۆ موسلّمان بووی لەسەر دەستی ئەوی هاتە خەونی تۆ هاتەهی منیش .....

هەرکەسێ بۆ شەربەتی وەصلّی محمّد تێنووە ،عاشقی نوری جەمالی ئەوبووە لێ بدا بۆ محمّد صلوات تاکو رزگار بێ لە رۆژی عەرەصات

٥-((حیکایەت کراوە)) لە شاری هەولێر پادشایەك هەبوو ناوی (سولّتان موزەفّەرەدّین) بوو یازدە مانگ لە تەدارەکی مەولودی پێغەمبەر دا بوو لە هەموو ئەنواعی رەشە وولاّغ بیست و یەك هەزار قوربانی دەکرد چەند هەزار نەوعە تەعامی دروست دەکرد لە تەرەف وولاّتی (بوخارا) دوو هەزار عولەمای دەهێنا بۆ قەرائەتی مەولود خەلاّتی دەکردن شەوێك لە خەو دا چاوی کەوت بە حەزرەتی رەسول الله ووتی ﴿یا مظفّر یا نور العین أنقذني من شر هذین الأشقرین﴾. لە خەودا راپەری صەلّەواتی دا لە پێغەمبەر لە پاشان دیسان نووستەوە تیکرار پێغەمبەری لە خەودا دیتەوە ئەو کەلیمەی لە دەمی موبارەکی بیستەوە دووەم جار کە بەخەبەر هات دای لە جەمالی پێغەمبەر صەلّەوات دەفعەی سێ یەم نوستەوە دیسان هەمان خەونی دیتەوە وەزیرێکی عاقلّی هەبوو تەلّەبی کردوو خەونی بۆ گێرایەوە وەزیر گووتی رامەوەستە ئیشێکی گەورە لە مەدینەی

مونەوّەرە قەوماوە. هەرئەو شەوە بەیەلغار لەگەڵ شەست بار زێر وزیـوو درهـەم ودینار بەرێکەوت و ڕۆیی بۆ مەدینەی پـر ئـەنوار لـە مـسجدی رەسـوڵ الله دابـەزی لەبەر حیرەت دڵ و جـانی تـەزی ئـەمری کـرد ئـەی ئـەهلی مەدینـە جەماعـەت بـە جەماعەت بێن تا هەموویان بکـەم خـەلات هەرچـی دەهـات دەینـۆریێ بـە قەسـتی مستێکی زێر دەنایە نێو دەستی تا گـەورەو گـچکەی خـەڵات کـرد ریّ ی بـۆ سـەر مەقصود نـەبرد لەپاشـان پرسـی کـێ مایـە خـەڵاتی بکـەم گوتیـان کـەس نەمایـە بەغەیری دوو زاتی موبـارەکی نـورانی عابـدی خـەڵوەت خانـەی رووحـانی خـادمی دەرگاهی رەبّانی فەرمووی بانگیان بکەن بێنە لام بە ئیعجازو بەئیکرام کەهاتن ئەو دوو شەخصەی ئەشقەر لیّ ی پرسین ئێوە چ کەسن لێـرە .گوتیـان ئێمـە خـادمی پێغەمبەرین لێرە بوونمان زۆر خێـرە عیبـادەت دەکـەین پـارە بـە فـەقیرو فوقـەرا دەدەین فەرمووی جێتان لە کوێیە گوتیان لە حوجرەی مزگەوتێیە ئەوجا سـوڵتان موزەفەر چوو بۆ حوجرەیان بیّ تأخیر دیتی ڕاخرایە یـەك پارچـە حەسـیر هـەڵیان گرت لە ژێر حەسیر یەك تەختە دار بوو تەختە لادرا لەغەمێك دیـار بـوو چـووە نـاو لەغەم حاکمی ئەربیل تێیدا بوو قوڵینگ و پێمەرەو بێڵ لێیان دان بە شەق و زللەو مەترەق ئیقراریان پێ کردن بە موتڵەق گوتیان ئێمـە کـافرین هـاتوین وجـودی ذی جودی رەسول الله بدزین بیبەینە مەملەکـەتی فـەرەنگی لـەویّ بیـسوتێنین بـە بـێ دەنگی نەمان زانی تۆ دەگەیتە سەر روحمـان وابەشـۆخ وشـەنگی سـوڵتان ئـەمری کرد لە بەرامبـەر رەوزەی موتەهـّەرە شـەقیان کـردن ئـەم دوو سـەگەی بـێ فـەرە .لەئەترافی نبي هاشمي عليه الصلات والسلام دوانـزە گـەز پـان بیـستو چـوار گـەز قوڵ سەدّێکی دارژاند لە قورقوشمێ سوڵتان بەبەرەکـەتی مـەولود نائیـل بـوو بـەم شەرەفە   هەرکەسیّ بۆ وەصڵی نبوّەت تێنوە عاشقی نوری جەمالی ئەو بووە زۆر بەگەرمی لیّ بدا بۆ ئـەو صـڵوات تـاکو رزگـاری بـبیّ لـە ڕۆژی عەرەصـات ئیمـامی شافعی دەفەرمویّ هەرکەسیّ دروست بکا چێشت و نـان بـۆ مـەولوودی حـەزرەتی پێغەمبەری ئاخیری زەمـان خـالی بکـا لـە مـاڵ خـۆی جێگـەو مـەکان خربکاتـەوە جەماعـەتی برادەران هـیچ تەقـصیر نـەکا لـە خزمـەت و ئیحـسان ببێتـە باعیـسی مەولودو تیلاوەی قرآن لە ڕۆژی قیامەت دا حەشر دەکریّ لەگەڵ صدّیق و ئـەولیا و شەهیدان بەبیّ زەحمەت و مـشەقەت دەچـێتە نـاو بـاغی جـەنان شـاد دەبێـت بـە حۆرو قصورو ویلدان و غیلمان.

بەشی شەشەم

ئەصلی إیجادی فەخری ئەولادی ئادەم

ئەی برادەران بۆتان بەیان کەم ئەصڵی إیجادی فەخری ئەولادی ئادەم لە پێش کلِّ مخلوقات نوری حەزرەتی بە هەزار هەزار و شەش سەدو حەفتا هەزار ساڵ ایجاد کرا دوازدە پەردەی بۆ تەرتیب درا پەردەی ، قودرەت ،عەظَمَت، مینَّەت، رەحمەت ، سەعادەت، کەرامەت، مەنزیلەت، هیدایەت، نبوّەت، ریفعەت، هەیبەت، شەفاعەت.

دوانزە هەزارساڵ لەپەردەی قودرەت دا تەسبیحاتی ئەوەبوو (سبحان ربّی الاعلی).
یانزە هەزارساڵ لەپەردەی عەزەمەت دا تەسبیحاتی ئەمە بوو (سبحان عالم السر واخفی).
دەهەزار ساڵ لەپەردەی مینّەت دا تەسبیحاتی ئەوە بوو (سبحان الرّفیع الاعلی).
نۆهەزارساڵ لەپەردەی رەحمەت دا تەسبیحاتی ئەوە بوو (سبحان الحیّ القیّوم).
هەشت هەزارساڵ لەپەردەی سەعادەت دا تەسبیحاتی ئەوە بوو (سبحان من هو لایسهو).
حەوت هەزارساڵ لەپەردەی کەرامەت دا تەسبیحاتی ئەوە بوو (سبحان من هو غنيّ لایفتقر).
شەش هەزارساڵ لەپەردەی مەنزیلەت دا تەسبیحاتی ئەوە بوو (سبحان العلیم الحکیم).
پێنج هەزارساڵ لەپەردەی هیدایەت داتەسبیحاتی ئەوەبوو(سبحان ربّك ربُّ العزة عمّا یصفون).
چوار هەزارساڵ لەپەردەی نبوّەت دا تەسبیحاتی ئەوە بوو (سبحان ذي العرش العظیم).
سێ هەزارساڵ لەپەردەی ریفعەت دا تەسبیحاتی ئەوە بوو(سبحان ذي الملك والملکوت) .
دووهەزار ساڵ لەپەردەی هەیبەت دا تەسبیحاتی ئەوە بوو (سبحان الله وبحمده).
هەزار ساڵ لەپەردەی شەفاعەت دا تەسبحاتی ئەوە بوو (سبحان الله العقیم).

لەپاشان خوداوەندی (عظیم الشّأن) (دە) بەحری خەلق کرد:– یەکەم بەحری (شەفاعەت)هەزار ساڵ نوری حەزرەت لەناو ئەو بەحرە دەیفەرموو رەبّی رەبّی.
دووەم بەحری (نەصیحەت)دووهەزار ساڵ لەوبەحرە دەیفەرموو(إلاهي،إلاهي).
سێ هەم بەحری (شکر) سێ هەزار ساڵ لەوێدا دەیفەرموو(سیّدي سیّدي).
چوارەم بەحری (صەبر) چوار هەزار ساڵ لەوێدا دەیفەرموو (یا أحد یا أحد).
پێنجەم بەحری (سەخاوەت) پێنج هەزار ساڵ لەوێدا دەیفەرموو(یا واحد یا واحد).

شەشـەم بـەحری (إنابـەت) شـەش هـەزار سـاڵ لەوێـدا دەیفـەرموو(یـا فـرد یـا فـرد).
حەوتـەم بـەحری (یـەقین)حـەوت هـەزار سـاڵ لەوێـدا دەیفـەرموو(یـا علـي یـا علـي).
هەشـتەم بـەحری (حلـم) هەشـت هـەزار سـاڵ لەوێـدا دەیفـەرموو(یـارؤوف یـارؤوف).
نۆهـەم بـەحری(قەناعـەت) نـۆ هـەزار سـاڵ لەوێـدا دەیفـەرموو(یـا صـبور یـا صـبور).
دەهـەم بـەحری (مەحەبّـەت)دە هـەزار سـاڵ لەوێـدا دەیفـەرموو(سـبّوح، قـدّوس).

لەگۆشەی بەحری دەهەم سەجّادەیەکی نـورین داخـرا حـەفت هـەزار هەنـدی ئاسمان وزەمین لەم سەجّادە حەفت صەد مـەقام تـەرتیب درا یەکـەمیان مـەقامی تەوحید ئاخریان مەقامی مەحەبّەت. نوری حـەزرەت لەهـەر مـەقامێك هـەزار سـاڵ مەشغول بوو بەتەسبیحاتی حـەزرەتی جـەلالی صـەمەدیّەت لەپاشـان خوداوەنـدی عەظیم الشّأن فەرمووی ئەی نوری حبیب من کێم نورەکە گووتی ئەتو خالقی منی رازیقی منی خودای منی خودا فەرمووی ئافەرین ئەی نووری خـاص چـاکت ناسـیم عیبادەتم بکە بە إخلاص.
ئەوّەل دەفعـە حەڤـدە هـەزار سـاڵ لـە خزمـەتی مـەلیکی موتّـەعال ڕاوەسـتا خودای تەعالی قەبضەیەك نـوری زاتـی بەسـەردا ڕژانـد بەخـەڵات. لـەموقابیل ئـەم شەفاعەتە سەجدەی شوکری برد بـۆ خـودا. خـودا نوێـژی (صـبح)ی لەسـەروی و لەسەر ئوممەتی وی کرد بەفەرز پێنج دەفعە بەم دەسـتورە عەمـەل کـرا بعـد زان ئەمری پیێ کرد کە دوو رکعەت نوێژ بکات دوو رکعەت نوێژی کـرد بەشـازدە هـەزار ساڵ فەرمووی مەلیکی موتّەعال ئەی نوری حەبیبی خۆم قبولّم کرد ئەم نـەمازە چ مەقصودتە لێم بخوازە گوتی خودایە رجام وایە خێری ئەم نوێژە بە ئومّەتم کەرەم بکەی (خودای تەعالی) فەرمووی ئافەرین (ئـەی شـەفیع والمذنـبین) قـەبولّم کـرد کەلامت بەجێم هێنـا مـەرامت الحـق رجـات بـەجیێ بـوو مـن ئـەوەم دەویـست لـەتۆ کەحەزرەتی رەسولی موختار ئەم نەوازشتەی دیت بەیەکجار صەد وبیـست وچـوار هەزار قەترەی نوری بەژمار چـك چـك لـیێ ی هاتـە خـوار هـەر یـەك بـو بەئەصـڵی پێغەمبەرێکی نازدار هەرکەسیێ دەیەویێ ببینیێ ریێ ی نەجات با لـیێ بـدا بـۆ روحـی پێغەمبەر صلّوات.

بعد زان نوری حەزرەتی کردە دەحیصّە لەحیصّەی یەکەم عەرشی ایجاد کرد عەرش تەختی خودایە چوار صەد هەزار روکنی لەبۆ قەرار درایە مابەینی کولّی روکنان چوار صەد هەزار ساڵ ڕێگایە ئەو عەرشی عەظیم لەسەر شانی هەشت مەلائیکەتان دانرایە.

لەحیصّەی دووەم ایجادی کرد قەڵەم پێنج سەد ساڵ ڕێ درێژو چل ساڵ ڕێ پانە مأمور بەئەمری رەحمانە خودای تەعالی فەرمووی بنوسە ئەی قەڵەم گوتی چی بنوسم ئەی رەبُّ العالەمین فەرمووی بنوسە بەنوسینێکی سەلیم کە قەڵەم گەیشتە لەفزی (الله) لەهەیبەتان شەق بوو هەردوو سەری لەیەك بوو جودا بەئیسمی رەحمان الرّحیم چاك بووە وەك قەڵەم وەستا بەهەزار ساڵ تەواوی کرد ئەم چوار کەلیمە چاکە ئەوجا خوداوەندی عظیم سوێندی خوارد هەرکەسێ لەئومّەتی محمّەدی سەلیم جارێك بڵێ (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ) ثەوابی هەزار ساڵ عیبادەتی دەدەمێ و شادی دەکەم بەجەنّات و النّعیم.

بەشی حەفتەم
باسی ئوممەتی پێغەمبەر
کەلای خوداوەندی جەلیل چۆن باس کراون

بعد زان عـەدەدی قـەترەی بـاران گـەلآی داران رەملـی روبـاران دانەوێلـە و سـەبزەوات رۆژو دەقیقـەو سـاعات چـی لـەدونیا روبـدات تـاکو رۆژی عەرەصـات هـەمووی نوسـی بـە ئیسپات. لـەبۆ ئومّـەتان دەینوسـی هەرکەسـێ ئیتاعـەم بکـا جێگەی جەننات و النّعیمە ئەوەی بێ ئەمریم بکـا جێگـەی نـاری جەحیمـە، قەلّـەم ئیرادەی کرد بۆ ئومّەتی پێغەمبەر بنوسی وەك ئەوانی تر لە دەفتەر خودای تعـالی فەرمووی ئەی قەلّەم راوەستە مەنوسە زیاد وکەم بۆ ئومّەتی محمّد بنوسە ئـەوەی بێ ئەمریم بکا ئۆمّەتێکی گوناهکارە خوداش غەفور و غـەفّارە قەلّـەم هـەزار سـالّ سوجدەی تەعظیمی برد بۆ حەزرەتی علیم .

بعد زان خوداوەندی جلیل دەی گوت ئەی قەلّەم بلّند بکـە سـەر ئـەوجا سـەلام بکە لە پێغەمبەر قەلّەم سەلآمی کرد گوتی السّلام علیك یانور الهدی خودا جەوابی سەلامی لەباتی دا لەو رۆژەوە سەلام کردن بو بەسونّەت جوابەکـەی بـوو بـە فـەرز لە حیصّەی سێ یەم لەوح تـەرتیب درا لـەوح دانـە دوررێکـی بـەیـضایـە ئـەطـراف یاقوتی حەمرایە سەری بەعەرشەوە نوسایە بنی لەسەر شانی ملائیك دانرایـە رۆژی سێ صەدو شەصت جار مەنظوری نەظَری خودایە لەم خەلقە بعزێکیان زندوو دەکا هەندێکان دەمرێنێ عزیزان زەلیل دەکا زەلیلان عەزیز دەکـا فـەقیران غـەنی دەکـا غەنیان فەقیر دەکا صاغان نـەخۆش دەکـا نەخۆشـان سـاغ دەکـا لەحیصـصەی چوارەم مانگی ایجادکرد لەحیصّەی پێنجەم رۆژی خەلق کردبەحرێکی سێ هەزار سالّ رێ قولّی لەهەوا موعەللەق راگرت مانگ ورۆژ وەکو ماسـی لـەناو بەحرەکـە دا جاری کرد ئەگەر ئەو بەحرە نەبوایە نیقـابی روخساری ئابداری مـانگ سەرانـسەر عاشقی دەبوون وەکو بووت سەجدەیان بۆ دەبرد ئەگەر نەبوایە حجابی رۆژ لەبـەر گەرمی دونیاو مافیها دەسوتان هەموو رۆژێك ئەو نورە بەنورێکی تر دەگۆرێتـەوە ئەو حەرارەتە داوێتـە سـەر جەهەننـەم حـەرارەتێکی دی لەبـەر دەکـرێ کـە رۆژی قیامەت هات هەموو حەرارەتەکانی پێ دەدرێتەوە هەموو نوری لـێ دەسـندرێتەوە بە عەرشی عەظیم کەرەم دەکرێتەوە .

لەحیصّەی شەشەم بەهەشتی خەلق کرد کەمەکانێکە هیچ چاوێك جێگای واخۆشی نەدیوە هیچ گوێیەك مەکانی وای نەبیستووە مەکانێکی زۆر دڵ گوشایە ڕێگەی چونە ناو بەهەشتێ إتّیباعی حەزرەتی رسول الله یە ، بەهەشت هەشت تەبەقەیە، ئەوّەل تەبەقە دار الجلالە مەجموعی لە مرواری سپی یە، دووهەم دار السّلامە لە یاقوتی زەردە، سێ هەم جەنّەت والمأوایە مەجموعی لە زوبەرجەدی سەوز خەلق کرایە، چوارەم جنة الخُلده لە یاقوتی سورە، پێنجەم جنة النعیمە لە زیو ایجاد کرایە، شەشەم جنة الفردوسە ئەویش لە مسکی ئەزفەرە، هەفتەم دار القرارە لە زێر خەلق کرایە، هەشتەم جنة العدنە لؤلؤی تەرە، ڕۆژی قیامەت کەبەهشتی چونە ناو بەهەشت، ڕۆژی یەك شەممە نەوبە دەعوەتی ئادەم صفي الله یە، ڕۆژی دووشەممە نەوبەدەعوەتی ابراهیم خلیل الله یە، ڕۆژی سێ شەممە نەوبەدەعوەتی موسی کلیم الله یە، ڕۆژی چوار شەممە نەوبەدەعوەتی عیسی روح الله یە، ڕۆژی پێنج شەممە نەوبە زیافەتی حەزرەتی رسول الله یە، ڕۆژی جمعە نەوبە زیافەتی خودای تەبارەك وەتەعالایە(جلَّ جلالە وعمَّ نوالە).

مەجموعی پێغەمبەران لەگەڵ ئوممەتیان دەچنە سەر زیافەتی خودای مەننان حازر دەبن لە حەضیرەی قودسی هەر کەسێ لە مەقامی خۆی بە میقداری خۆی قەرار دەگرێ لەتەرەفی جەنابی باری مەرحەبایان لێ دەکرێ خودا دەفەرمووێ (یاکروب فکّهوهم) میوەیان بۆ بێنن تا سەد ساڵ باز مەرحەبایان لێدەکا دەفەرمووێ (یاکروب طعّموهم) تەعامیان بۆ بێنن تا سەد ساڵ باز مەرحەبایان لێدەکا دەفەرموێ (یاکروب اسقوهم شرابا طهورا) لەپیاڵەی بەللوور نۆش کەن تاسەد ساڵ باز مەرحەبایان لێ دەکا دەفەرموێ (یاکروب توّجوهم) تاجیان لەسەر دەکەن باز مەرحەبایان لێدەکا دەفەرموێ (یاکروب ختّموهم) ئەنگوستیلەیان لەدەستی دەکەن باز مەرحەبایان لێدەکا دەفەرموێ (یاکروب طیّبوهم) بۆن خۆشیان دەکەن بعد زان مەخلوق بەخلّوەت قسان دەکەن حيٌّ وقەیّوم دەفەرموێ:—

(یامحمّد) ئەتۆ سەیّدی ئەبراری وەزیری موختاری بزانە ئەم خلّوەتە چیە کەحەزرەت سوئالیان لێ دەکا دەڵێن یاسیّدنا تاڵبی دیدارین لەدونیا وەعدەی دایە

خودا. ئەوجا خودای تەعالی حەفتا هەزار حجاب لادەبا جـەمالی خـۆی وەك مـانگی شەوی چاردە نیشانی مەخلوقات دەدا.

لەحیصّەی حەوتەم مەلائیکەتی إیجاد کرد کەعەبدی خودان شەوو ڕۆژ لەتاعەت دان نەخواردنـەوەیان هەیـە و نـەخواردن نەلیباسـیان هەیـەو نەنوسـتن لەهـەموو مـەخلوقات زۆر تـرن جـسمی لـەتیفیان نـورانین نـەنێرن نـەمێن تـا ڕۆژی حەشـر دەمێنن.

لەحیصّەی هەشتەم کورسی خەلق کرد لۆلۆێکە حەفت هەندی ئاسمان و زەمین لـە مقابەلـەی وی وەك حەلقەیێکـە لەبەرامبـەری صـەحرایەکی بـەرین ئـەویش لـە موقابەلەی عەرش وەهایە بەقەڵـەمی قـودرەت ایـة الکورسـي لەسـەر نوسـرایە لـە ئـەتراف چـەپی دەهـەزار کورسـی نەصـب کرایـە لەسـەر هـەر کورسـیەك دەهـەزار مەلائیکە دانیشتون ئایەتە الکورسی دەخوێنن خێری بەئایەتە الکورسـی خوێنـانی ئومّەتی حـەزرەت دەگـەینن هەرکەسـێك لـە پـاش نوێـژان ئایـة الکورسـي بخـوێنێ بەرەوانی بەقەدەری گرانی کورسی خێر داوێژرێتە پێ تەرازووی میزانی

لەحیصّەی نۆیەم ئـاوی ایجـاد کـرد بەنـەزەری هەیبـەتی پـەروەردگار ئاوهاتـە جۆش دەستی کـرد بـە جـۆش و خـرۆش پـێ ی نەماصـەبرو قـەرار کـەف کـرد بـێ حساب وبێ ژمار ئەرزی لەوکەفە خەلق کرا بوخـار لـەوی بڵنـد بـوو ئاسمـان لـەوی تەرتیب درا لەمەوجی ئاوەکەی خەلق کرا کێو و چیا بەرق لەوێ بـوو پەیـدا بـەردو ئاسن لێك خشا ئاگر لەوی بوو ئاشکرا لەو ئاگرە بەیەك دەم ئیجادی کرد جەهەنّەم جەماعەتی ئەجنّان لەو بلێسە خەلق کران بەهەشت لەژور ئاسمان جەهەنّـەم لـەژێر ئەرزان بەتەرتیب قەرار دران .

بەشی هەشتەم
خەلقەتی نوری سیّد المرسلین

بەعدە زان بەفەرمانی رەبّی جەلیل جبرائیل و إسرافیل ومیکائیل مقداری مثقالێکی خاکی پاك لەم جێگەی کە هێشتا رەوزەی موتّەهەرەیە هێنایان چوست و چالاك بۆ لانکی نوری حەزرەتی شاهی لەولاك ئەمری فەرموو رەب العالەمین ئەی جوبرائیلی پاك و ئەمین بینە لەبەهەشتیّ کافور و مسك و زەعفەران و سونبول ومائی مەعین و سەلسەبیل و شەراب وتەسنیم دەرسەعات جبرائیلی سەلیم چووە جەنّات النّعیم هەمووی هێناو هاتەوە بەیەك دەقیقەونیم گوتی خودایە حەز دەکەم بزانم بۆچی یە ئەم ئەشیایە فەرمووی (لەکافور ئێسکی حەزرەتی (محمّد) خەلق دەکەم لەزەعفەران رەگی تەرتیب دەدەم لەمسك خوێنی لەتەسنیم بێنی لە سونبل موی تابداری لەسەلسەبیل گوفتاری لەمائی مەعین لێوو زاری قوتوێك لەوان دروست کرا نوری حەزرەتی لەناونرا سەد هەزار مەلائیکە بەدەفتەر لە ئەرزو ئاسمان لەبەحروبەر گێرایان نوری حەزرەتی پێغەمبەر جبرائیل وەکو جارچی دەی فەرموو ئەمەطینەتی رەسولی رەبوالعالەمینە ئەمە نوری شەفیعوالمذنبینە نوری سیّدوالمرسلینە نوری پاکی خاتموالنبیّینە بعد زان ئەم قوتووە نورانیە یان وەکو قەندیل ئاوێزان کرد بە ساقی عەرشی رەبوالجلیل مەشغول بوو بەتەحمید و تەمجید و تەسبیح و تەهلیل راوی دەلێ ئەم ئەرزە لەپێشدا جێگەی ئەجنّان بوو کەبێ ئەمری خودایان دەکرد مەلائیکەتیان هاتنە سەری عزازیل کەشەیتانە بە أسیرییان برد بۆ ئاسمان مەشغول بوو بە تاعەت و عیبادەت بە غایەیەك هیچ جێگە نەما سوجدەی لێ نەبا ئوستازی مەلائیکەتان خەلیفەی ئەرزو ئاسمان ئەوّەل خەزنەداری بەهەشتێ بۆی موعەیّەن کرا ئەگەر مەلائیکەکان مەقصودێکیان هەبایە لەبارەگای خودا ئەو بۆیانی دەکرد رەجا حەتتا دیتیان لە لەوحدا کە عەنقەریب یەك لە موقەررییانی خودا مەلعون دەبێت و روسیاە دەستە بە دەستە دەهاتنە لای شەیتان بۆ دووعا دووعای بۆ وان دەکرد لەبەر مەغروری ناوی خۆی نەدەبرد دەفعەیەك دیتی لە دەرگای بەهەشت نوسرایە کە عەنقەریب یەکێ لە موقەرریبان دەکا بێ ئەمری خودا شەیتان گوتی ئیزنم بدە ئەی پەروەردگاری عالەم تا برۆم لەعنەتان لەو بەندەی بکەم خودا ئیزنی دا هەزار سالێ دەستی لەتەدریس و

تەقدیس هەلگرت علی الدوام لەعنەتی لەو بەندەیە دەکرد هەم هەزار سالّ
کەسەجدەی دەبرد لەئەرزو ئاسمان دەی دیت لەجیّ سەجدەی نوسرایە (لعنة الله
علی الشّیطان) ئەویش ئەو کەلیمەی دەگوت بەهەوەس نەیدەزانی لەخۆی لەعنەت
دەکا ئەو سەگی ناکەس چونکە کە ئیرادەی خوداوەندی هەشتا هەزار عالەم
موتەعەلیق بوو بە ئیجادی حەزرەتی ئادەم لەپاشان جەنابی ربُّ العالمین ئەمری
کردە جبرائیلی ئەمین هەستە برۆ روی زەمین بێنە چەنگێك خۆلّی رەنگین
کەجُبرائیل هات ئەرز دەستی کرد بەشین وگریان ونالّین و قورپێوان وهاوارو رۆ رۆ
بەجوبرائیلی گوت خۆم پاراست لەتۆ عیلاقەم مەکە هەستە برۆ فەقیرم زەلیلم و
دلّ بەغەم نیمە تاقەتی عەزابی ئاگری جەهەنّەم ئەوجا جوبرائیل زگی پیّ سوت
بەجیّ ی هێشت گەراوە بۆ بارەگاهی مەلەکوت ئەم واقیعەی گێراوە بۆ بارەگای
جەبەروت .ئیسرافیل و میکائیل یەك یەك وەکو جوبرائیل دەچوون دەهاتنەوە
بەتەعجیل خوداوەند ئەمری کردە عیزرائیل کە هادم اللّذات ئەتۆی موفەرّق
الجماعات ئەتۆی هیچ لەحظەمەسرەوە خاك لە زەمین هەلگرە زوو بێرەوە عزرائیل
هات بە چوستی لە ئەرزی قایم کرد دەستی ئەرز گوتی بۆچ واسەرمەستی
بەعەشقی خودا گەر رانەوەستی ئەرز گوتی هیچ چەنگانم لیّ مەدە عیلاقەم مەکە
بەرۆکم بەردە عیزرائیل فەرمووی پیرە ژنی چاو کوێری پشت چەوتی گویّ کەری
گێژو وێژی بیّ فەر ئەو قصانە چیە . نالّە نالّی پیرێژنان لەکن من إعتباری نیە
پادشاه و گەدا لەکن من مقداری نیە هاوار هاواری یەتیمان لەلای من إعتباری نیە
گەدا لەلای حوکمی پادشاه چ إعتیباری نیە بەندە لە موقابەلەی قەزای موبرەمی
الاهی چ إعتیزاری هەیە بەیەك چەنگ میقداری چل گەز خاکی هەلگرت لە مابەینی
(مکّەی مکرّمە) و(طائف) خوداوەندی عەزّە وەجەلّ فەرمووی یا عزرائیل ئەتۆ
بۆچی وەك ئەوانی دی رەحمەت بەحالّی ئەرز نەبرد (گوتی یا رەبّی ئەمری تۆم
لەلا گەورەترە لەرەحم بردن بەئەرزخودا فەرمووی (کەوابیّ ئەتۆم کردە قابضی
ئەرواحی ئەو طائیفەی کەلەم خاکەی دروستی دەکەم بەواجب وفەرز) عیزرائیل
گوتی یا رەبّی دەبمە مەبغوضی ئەنبیا و ئەولیا و صولەحا چونکە مردن زۆر
ناخۆشە دلّی هەموو کەسی لەبەر دەلەرزیّ پشت و چۆکی هەموو عالەم لەتاوی
دەتەزیّ فەرمووی عیلّەتان زۆر دەکەم کەنسبەتی نەدەنە بالّ تۆ بەلّکو حەملی

بکەنەسەر سوتان و کوژران وخنکان و تاعون و نەخۆشی و تاولەرز و دەردی گران.

بعد زان سی و نۆ ڕۆژو شەو بەسەر خاکەکەی دا باراندی بارانی غەم وماتەم و عوسرەت. شەوو ڕۆژێکی باراندی بارانی سرورو شادی و عوشرەت لێرە مانای ناخۆشی بەنسبەت خۆشی (١ بە ٣٩) یە خودای تەعالی بەدەستی قودرەتی خۆی صورەتی ئادەمی بەم هەیئەتە دروست کرد بێ روح مودّەی چل ساڵ لەوێ بەجێی هێشت پاشان خوداوەندی عظیمُ الشّأن ئەمری کردە روح بچۆرە بەر بەدەنی (ئادەم) روح کەتەماشای کرد حوجرەیەکی دیت تەنگ وتاریك گریا بەمەحزونی نالاًندی بەدەنگێکی باریك گوتی من بولبولی هەزار داستانی ئینسم قومری سەروی بوستانی قودسم طوطی شەکەرستانی مەلەکوتم نەغمە خوانی شاخساری لاهوتم ناچمە ناو ئەو قەفەسەی نۆ کون تێ ئەگەر بەئاگری غەزەبت هەموو پەروباڵم بسوتێ بەفەرمانی رەبّی جەلیل حەزرەتی جبرائیل جەوهەری نوری حەزرەتی پێغەمبەری لەپشت ئادەم دانا روح کە چاوی پێ کەوت پێ ی نەما صەبرو تەوانا بەشەوق و زەوق هاتە رەوت بەزۆر بەدەنی ئادەم کەوت ئادەمیان لەسەر تەخت دانا مەلائیکەتان هەڵیان گرت نایانە سەر شانیان گێرایان لەئەرزو ئاسمان رایان گرت لەبەرامبەر عەرشی رەحمان ئەمر صادر بوو ئەی مەلائیکەی فەرخوندە قەدەم سەجدە ببەن بۆ حەزرەتی ئادەم هەموو کەوتنەسجدە سەد ساڵ غەیراز شەیتانی بێ ئیمان و بەد فیعال جێ بەجێ رەنگی نورانی تەبدیل بوو رەش بوو وەك زوخاڵ فەرمووی مەلیکی موتّەعال ئەی لەعینی دین بەتاڵ بۆچی سەجدەت نەبرد بۆ ئادەمی بەکەمال . گوتی من لەئەو چاترم ئەصڵی وی لەقورە من لەئاگرم ئەوجا بەحەشمەت بەشەوکەت ئادەمیان بردە بەهەشت لەبەر نوری حەزرەتی ملائکەتان لەپشتی ئادەم دەست لەسەر دەست وەك خزمەتکار راوەستان صەفیان دەبەست ئادەم گوتی یا رەبّی ئەو نورە بێتە ناو چەوانم تا مەلائیکە راوەستن لەبەر دەستانم نورەکە هاتە ناو چەوانی صەف بەصەف ملائکە راوەستان لەبەر دەستانی

بعد زان ئادەم گوتی یاعزیز یا غفّار حەزدەکەم ئەو نورە لە جێگەیێك بگری قەرار کەبەدیداری شاد بێ ئەو بەندەی گرفتار دەست بە جێ نوری حەزرەت و

چاریار هاتنه پێنج أنگوستی بەئەژمار لەپاشان حەزرەتی ئادەم ڕۆژێك لەبەهەشت خەوتبو بێ خەبەر دایکه حەوّا لـه پەراسوی چـەپی خـەلق کرا کەبەخەبـەر هـات دیتی مەحبوبەیەك دانیشتووە لەتەنیشتی چەپی ئیرادەی کرد دەست لـەملانی بـێ نیدایەك هات ئەی ئادەم ئـەوەی نەکـەی لێت حەرامـه تامـارەی نـەدەی گـوتی یـا رەبّی چیه مارەی ئەم حۆری لقایه فەرمووی دەصلوات لەدیداری حـەزرەتی محمّد المصطفی یە.

ئەوجا خودای عظیم الـشّأن بـەئادەم وحـەوّای جـەوان بەغـەیری داری گـەنم لەهەموو تەعامی بەهەشتی ئیزن دان کەئەو حالەتەی دیت شەیتان هات بچێتە نـاو بەهەشت قبولّی نەکرد رضوان گوتی حەرامە بەهەشت لەتۆو لە مەجموعی کافران.

بعد زان لەگەڵ ماری بەست عەهدو پەیمان لەناو دەمی مار خۆی کرد پـەنهان بردیە ناو بەهەشت هیچ ئاگای لێ نەبوو رضوان خۆی هێنایە سەر شکلی صـالّحان ڕۆژێك لە ڕۆژان ئادەم و حەوّا لـەناو بەهەشـت دەگـەڕان دەیـان کـرد صـوحبەت و سەیران لەبن داری گەنم دیتیـان یـەکێ دانیـشتووە بـەزوبان دەکـا زکـری مـەلیکی مەنّان لەگەڵیان کەوتـە قـصان گـوتی ئێـوە بۆچـی لـەو دارەی نـاخۆن چ لوقمـان گوتیان نەهی کردووە خوداوەندی رەحمان گوتی ئێوە فـەقیرن و هـیچ نـەزان ئـەو دارە شجرة الخلده قەسەم بەزاتی ئەحەد ئـەمن ناصحێکی ئـەمینم و بـێ حەسـەد هەرکەسـێ لـەم دارە بخـوا لەبەهەشـتێ دەبـێ مـوخـەلـەد تأسـیری لـێ کـردن وەسوەسـەی شـەیتانی بـەد خواردیـان داری گـەنمی نورەکـان چـوونەوە پـشتی ئادەمی روت وقـوت کـران لەبەهەشـت فـڕێ دران چـونکه دایکـه حـەوّا زوتـر هـەڵ خەڵەتابوو بۆ خواردنی داری گەنمی ئەویش دابوی تەحریکی ئادەمی بۆیە تائیفەی ژنـان موبتەلانـە بەحـەیز و نفـاس و گرانـی وضـعی حـەمل و محنـەتی عیدّەو بـە نوقصانی میرات و شاهدی و دیـن و مـەحرومی لـە جمعـەو جـەماعات و بەنـەبوونی هیچ پێغەمبەران لەوان .

کـەئادەمیان لەبەهەشـت هاویـشتە خـوار (٣٠٠) سـێ سـەد سـاڵی بەئـەژمار لەشەرمان نەی نوّرییه ئاسمان چە تاقـە جـار کردیـە گریـان وشـین وهـاوار لەبـەر ئاوی چاوی ڕۆیی جۆگەو جۆبار تاپشتی لەقورێدا چـووە خـوار نـەیبوو خـواردن و خواردنەوە و صەبرو قەرار تەقدیر الله سەری بڵند کرد یەك جار دیـتی لـە پێـچکەی

عەرشی جەبّار نوسراوە ناوی محمّدی مختار لەگەلّ ناوی موبارەکی پەروەردگار
گووتی (یا رحمن یا غەفّار بەعەشقی محمّدی نازدار خۆش ببە لە گوناهم رەحمیٚ
بکە بەشین و گریان و ئاهم) .

فەرمووی خوداوەندی قەیّوم بۆ خاتری محمّد لە گوناهت خۆش بووم ئەگەر
محمّدت کردبایە شەفیعی جەمیعی گوناهکاران مەغفیرەتم بەسەردا دەباراندن
وەکو باران.

بعد زان جبرائیلی خۆش مەنظەر بە قوّەتێکی تەمام ئادەمی لەناو قوڕی
فرمێسك هێنایە دەر لەکێوی (عرفە)ی ناسیەوە (حوّا)ی خۆش مەنظەر نوری
حەزرەت لەپشتی ئادەم چووە رەحمی حەوّا (شیث) لەوبو ظاهر عەهدی کرد
کەئەو نورە دانەنیٚ ئیلاّ لە محەلّێکی تاهیر ئەم نورە موبارەکە هاتە خواریٚ پشت
بە پشت لەپشتی:-

م

ئەو نورە كۆ دەبێتەوە دەچێتە ئاسمان دوایی دێتەوە خوارێ دەگەڕێتەوە پشتی من كەلەسەر ئەرزی دادەنیشم گوێم لێ یە ئەرز دەڵێ السّلام علیك یا حامل نوری حەزرەتی رسول الله كەلەبن داری ووشك دادەنیشم جێ بەجێ سەبز دەبێتەوە و سێبەرم داوێتە سەر كەلەژێری دەڕۆم دارەكە ووشك دەبێتەوە ئەوجا لەوكاتەی عبدالله ی نەوجەوان عومری موبارەكی بووە بیست وپێنج ساڵ ئەوجا ژنی إنسان و ئەجنّان كچ و ژن و پیرو نەوجەوان سەبەب بەنوری سەیّدی إنس وجان بەدڵ وجان عاشق و والە و حەیرانی عبدالله ببون هەموو عەقڵیان گۆڕا بوو بۆی ببونە مجنون شەو و ڕۆژ ڕێگایان پێ دەگرت ئەمّا لوتفی خودا لەشەری وانی حفظ دەكرد .

بەشی نۆیەم
باسی نەقل بوونی نوری پاکی حەزرەت لە
(عبدالله)ی باوکی بۆ ئامینە خاتونی دایکی

لەپاشان عبدالمطلب ئامینە خاتونی بەغەمزەو ناز بۆ عبدالله ی کرد داخواز ئەو رۆژەی کە شایی بۆ دەگەڕا عبدالله ی نەوجەوان بەنیّەتی راویّ چووە صەحرا إتّفاقا یەك لە کچی پادشای شامیّ فاتیمە ناو لاوچاك تر بوو لە ماهی تەواو ئەو خاتوونە شیرینە بەخەزێنەو دەفێنە بە جەواهیرو خەدەم و حەشەم بنەو بارەگای هەڵدابوو لە صەحرای مەککەی موعەظەم لەناکاو چاوی بە جەمالی عبدالله کەوت کە وەك مامز دەکا رەوت لە دەهشەتان ناوکی کەوت لەناو خێوەتی دەرکەوت ئەو نیشانانەی لە کُتوبان دا دیتبوی لەوی چاو پیّ کەوت پیّ ی گوت کزەی جەرگم رووح وهەناوو دلّ و جانم بە قوربانت بێت قەدەم رەنجە بخە خلّوەت خانەی فەقیران بە جەمالی خۆت رووناك بکە حوجرەی تاریکی ئەسیران عبدالله لەگەڵی چووە ناو خیوەتی ژەنگاری داینا لەسەر تەخت مورەصّەع بە گەوهەر و مرواری دەستیان کرد بەشەکەر باری چونکە فاتیمە عاشقێك بوو بیّ تاو دامێنی عبدالله ی گرت بەهەشتاو گوتی بە قوربانت بیّ جەرگ و هەناو لە شەربەتی وەصلّی خۆت بم دەریّ قومێك شەکراو لە تۆڵەی دەتدەمیّ هەزار هۆقە ئاڵتونی تەواو ، عبدالله فەرمووی ئەی خاتوونی بەڵەك چاو منیش زۆر حەزدەکەم کەبە وەصلّی تۆ شادبم ئەمّا بەمەرگی تۆ ممکن نیە بەبیّ تەدبیرو پرسی بابم عبدالله رووی کردەوە ماڵیّ دەتگوت تاووسی مەستە دەستی ئامینە خاتونیان نا لەدەستا ئەو شەوە لەگەڵی نوست کەسبەینیّ لە خەو هەڵسا حکایەتی فاتیمەی شامی عەرزی بابی کرد باوکی گووتی رۆڵە زۆرم را لەم مامەڵەیە هیچ رامەوەستە عبدالله رووی کردەوە لای فاتیمەی مەهجور فاتیمە جەمالی عبدالله ی دیت دووربەدوور زانی لەلای نەماوە یەك زەرە نور گرگرِ بلّێسەی هەناسەی هاتە دەر وەکو تەندور گوتی ئەی عبدالله مە قصودی من کە هاتبومە چۆل و صەحرا ئەتۆ نەبووی والله و بالله مەتلّوبی من ئەوە بوو کەشاد ببم بەنوری حەزرەتی رەسول الله ئەو نورەشت ئەو شۆکە دانا انا لله بە چاوی پر ئاو بەجەرگی براو بە فرمێسکی ئەرخەوانی بەرەنگی زەعفەرانی لەگەڵ قافیلەی غەم و حەسرەت و ئەندێشە فاتیمە رووی لە شامیّ کردەوە لەبەر

تأسّوف وغەم وغوصّە وەفاتی کرد ئارەزووی نوری حەزرەتی رەسول الله ی بۆ ژێر
خاك برد بەلاّم بۆ سەفەری مردنیّ تەنها نەبوو بەلّکو ئەو صبحەینە دوو سەد ژنی
نازداری قورەیشیان بەم خەفەتەی چوون ئەو شەوەی کە نوری نبوّەت لە
رەحمی ئامینە خاتوون قەراری گرت شەوی جمعە بوو لەم شەوەخودا جەلّ و عەلا
ئیرادەی فەرموو خەلق بکا حەبیبی خۆی محمد المصطفی شەوی جمعە مانگی
رەجەب بوو خودای تەعالا ئەمری فەرموو خازن دەرگای بەهەشتیّ بکاتەوە
جارچی جاڕی دا بە ئاسماندا وەبە ئەرزاندا کەنوری محمّد المصطفی ئەمشەوە لە
رەحمی ئامینە خاتوونی قەراری گرت زاهیر دەبیّ بەشیرو نەزیر ئەمجا
مەلائیکەتان تەبەق تەبەق نوریان نثار کرد دەرگای جەهەنّەم کلیل درا بەهەشت
وەك بووکان موزەیّەن کرا حۆریان خۆیان ئارایش دا سەریان لە قەسرو قصوری
بەهەشت دەرهێنا گوڵی بەهەشتیّ پشکوتن نەسیمی بەهەشت ئەنگوتن غونچە
دەمی داوە دارەکانی ووشك ژیاوە طیور هاتنە خرۆش جۆگەو جۆبار هاتنە جۆش
حۆریان خۆیان بۆن خۆش کرد ولدان شەرابەن تەهوریان نۆش کرد بلبل مەست
بوون لەسەر چلاّن نەسیم وەربوون بەناو گولاّن گلّوك سوربوون گیا پڕنور بوون
گولاّن گەش بوون وەنەوشە رەش بوو نێرگز پشکوت لالە بزووت درەخت هاتە بەر
میوەی کەوتەدەر .

بەشی دەیەم

باسی ئاهەنگی شادی بەهاتنی پێغەمبەر (ﷺ) بۆ جیهان

حەزرەتی جوبرائیل بە فەرمانی ربِّ جەلیل لەگەڵ هەشتا هەزار مەلائکە هاتنە سەر ئەرز ئالآیەکی سەوزیان لەسەر بانی کەعبە چەقاند رەگی جەرگی کافرانیان پساند تەختی پادشاهان سەر بەرەو خوار کرا زۆریان تاقەتی قسەکردنیان لێ برِا إبلیسی پیسی خسیسی بەخیسی و خەبیسی پڕ تەلبیسی غەدّاری خوێن خواری مەکّاری سەحّاری تەرّاڕی ئیدباری بێعاری مەترودی جەهەنّەمی شەقی سەر شەق دووشەقی تەڕو تازەی تێ هەڵدرا کلکی لەناو گەڵی نابوو وەك سەگی هار لە بەحرو بەڕۆ لەدەشت و چۆل دەگەڕا نەیدەگرت قەرار بعد زان هاتە سەر کێوی ئەبوو قوبەیس هاوارێکی کرد سەگ بەچەکانی وەك سەگ مەگەس دەوریان دا راست و چەپ وپێش وپاش ئەحواڵیان پرسی بۆچ دەلەرزی بۆ دەترسی گوتی وەختە لە عاجزیان بپسێم لە حەیفان بدڕێم رەواجمان نەما پشتمان شکا نوری خاتەم الانبیا قەراری گرت لە رەحمی دایکی مەبعوس دەبێ بە نوری رەخشان بە شیری بوڕان دەشکێنی بت و ئەصنام شەڕاب و قومار دەکا حەڕام ئاتەشگەدان دەسوتێنێ معجزات دەنوێنێ سەر رەقان نەرم دەکا دڵ ساردان گەرم دەکا شەفاعەت بەتابعی دەکا کافران مەهجور دەکا رجمی شەیاتین دەکا هەتکی سەڵاتین دەکا مانگ بە ئەنگوست شەق دەکا جێ بەکافران لەق دەکا بەیداغی دین هەڵدەکا چار پەلی زاڵمان پەل دەکا دونیا رەوشەن دەکا زەمین گوڵشەن دەکا صاحیبی نورە باعثی سرورە تاجی کەرامەتی لەسەرە شافعی رۆژی مەحشەرە صاحبی موعجزە و کیتابە ئەمر دەکابە چاکە نەهی دەکا لە خراپە لەرێ ی خودا غەزا دەکا دینی بەحەق إحیا دەکا سیّد المُرسلینە ناوی موبارەکی (محمّد و أحمد و تەهاو یاسینە) گشت بلّندان دەکا نەوی هیچ پێغەمبەری دی نابێ لە پاش ئەوی ئومّەتی ئەون سەر دەفتەر چونکی دەکەن ئەمر بە مەعروف نەهی لە مونکەر

گوتیان ئەی پیرە گورگی ئێمە لەسەر شەش تەبەق غالب بووین لەسەر ئەم تەبەقەش غالب دەبین تامی گوناهانیان لەلا شیرین دەکەین وەکو هەنگوین ئێمەش ئەوان دەپسێنین بە خەفەتان دەیان درێنین بە حەسرەتان بە عیبادەت کردن و تاعەت بە بەندایەتی بۆ خودای تاقانە بە گوتنی ئەم قسانە هەموو

مەخلوقات رەحمەتتان لیّ بێت بلّێن یا رەبّی تەوبە أستغفر الله أُشهد أن لا إلە الا الله وأشهد أنَّ محمّداً رسولُ الله .

بەشی یازدەم

وەفاتی عبدالله ی نەوجەوان باوکی حەزرەتی محمد ﷺ

پێغەمبەری ئاخیر زەمان

بعدزان عبدالله ی نەوجەوان بە تیجارەت بۆ شام چوو لە هاتنەوە دا لە مەدینەی منەوّەرە نەخۆش کەوت هەر لەویّ وەفاتی کرد هادم اللّذات مفرق الجماعات (یەعنی مەرگ و وەفات) بناغەی وجودی کرد وێران مەلائیکەی هەر حەوت ئاسمان دەستیان کرد بە واوەیلاو گریان بە شین وزاری و نالاّن گوتیان یارحیم ویارحمن و یاکریم و یامنّان) حەبیبی تۆ بە هەتیوی مایەوە کیّ هەیە بە خێوی بکا ئەو بەلّەك چاوە خودا فەرمووی مورەبّی و ظە هیری منم موعین و نەصیری منم رازقی منم لە دایك و باوکی مشفق تر منم . کەئەو خەبەرە گەیشتە خزمان دەستیان کرد بە شین و گریان بە جەزەع و فەزەع و قورپێوان خصوصا ئامینە خاتونی پەرێشان بیّ هۆش بوو تاسیّ رۆژان لە داخا زکی پربوو لە ژان وەك بی ناو ئاو قامەتی شۆخ و شەنگی هاتە هەژان دەگریا بەنالّە نالّ و هاوار و زاری فرمێسکی دەباراند وەك بارانی بەهاری لە فیراقی باوکی حەزرەتی محمّد المصطفی عبدالله یجوانە مەرگ صاحیبی شەرت ووەفا

بەشی دوازدەم
باسی چۆنیەتی لەدایك بوونی حەزرەتی
محمّد المصطفی

حەزرەتی ئامینە دەفەرمووێ کە حامله بووم بەسەیّدی سەروەر، لە مانگی (ئەوّەل) مانگی رەجەب بوو لە خەودا دیتم پیاوێك هات بە شەوکەت وکەڵەگەت و رەنگ ئەسمەر فەرمووی مەرحباً بك یامحمّد.

ئامینە فەرمووی پێم گووت ئەتۆ کێ ی فەرمووی منم ئادەم ئەبو البشر باوکی هەموو بەشەر گوتم کارت چیە فەرمووی موژدە بێت حامله بووی بە سەیّدی بەشەر بە شەفیعی ڕۆژی مەحشەر بەفەخری قەبیلەی رەبیعەو مظر لە مانگی (دووەم) هات پیاوێك فەرمووی السّلام علیك یارسول الله ئامینە دەڵێ پێم گوت ئەتۆ کێ ی فەرمووی ئەمنم حەزرەتی شیث گوتم کارت چیە فەرمووی مزگێنی بێ حامله بووی بە صاحبی ئایات و معجزە وتأویل وحەدیث.

لە مانگی (سێیەم) هات زاتێکی عالی صیفات دەیکرد تەحمیدو تەقدیس فەرمووی السّلام علیك یانبی الله ئامینە دەڵێ پێم گووت ئەتۆ کێ ی فەرمووی منم حەزرەتی ئیدریس گوتم إدّعات چیە فەرمووی بەشارەت بێ حامله بووی بە پێغەمبەرێکی رەئیس .

لە مانگی (چوارەم) هات شەخصێکی وەك رووح فەرمووی السّلام علیك یاحبیب الله ئامینە دەڵێ پێم گووت ئەتو کێ ی فەرمووی منم حەزرەتی نوح گوتم خزمەتت چیە فەرمووی کەیف خۆش بە کە حامیلەی بە صاحبی غەزاو نەصرەت و فەتح و فتوح.

لە مانگی(پێنجەم) زاتێك هات بێنی دەرۆیی وەك قورونفل وعود فەرمووی السّلام علیك یا صفوة الله ئامینە دەڵێ گوتم ئەتو کێ ی فەرمووی منم حەزرەتی هود گوتم مەتڵەبت چیە فەرمووی خۆشە بە حاڵت کە حامله بووی بە صاحبی مەقامی محمود ولواء ی معقود.

لە مانگی(شەشەم) هات زاتێك بە تەعظیم و تەبجیل فەرمووی السّلام علیك یا رحمة الله ئامینە دەڵێ پێم گووت ئەتو کێ ی فەرمووی منم حەزرەتی إبراهیم

خليل گوتم كارت چيه گوتی مژده بیٚ حامله بووی به پێغەمبەرێکی جليل به هەمنشينی جبرائيل .

له مانگی(حەوتەم) هات زاتێکی لاو چاك ومحبوب و مەليح فەرمووی السّلام عليك يا من أختارك الله ئامينه دەڵێ پێم گووت تۆ کیٚ ی فەرمووی منم حەزرەتی إسماعيل ذبيح گوتم فەرمانت چيه فەرمووی مژده بیٚ حامله بووی به پێغەمبەرێکی بەليغ و فەصيح.

له مانگی (هەشتەم) هات شەخصێکی عالي شأن فەرمووی السّلام عليك ياخيرة الله ئامينه دەڵێ پێم گووت ئەتو کیٚ ی فەرمووی منم حەزرەتی موسی إبن عمران گوتم كارت چيه فەرمووی بەشارەت بیٚ حامله بووی به پێغەمبەرێکی لەبۆی بەخەلاّت دێتەخوارێ قورئان.

له مانگی(نۆيەم) هات زاتێکی مبارك قەدەم فەرمووی السّلام عليك دەنی القرب مينك يارسول الله ئامينه دەڵێ پێم گووت تۆ کیٚ ی فەرمووی منم عيسی إبن مريم گوتم ئەمرت چيه فەرمووی چاوت ڕووناك بیٚ ئەی ئامينه خاتوون حامله بووی به پێغەمبەرێکی گوڵ خونچه دەم لەسەر تۆش دەفع بوو غەم و غوصّه و ئەلەم.

صدّیقان پاك ئامینە دەڵێ لە حوجرەی خۆم دانیشتبوم تەنها و عاجز و غەمناك گوتم هاوار لەبۆ خۆمی ماڵ وێران کەس نیە قومێکم ئاو بداتێ خنکام لە تێنان کەس نیە خزمەتم بکا وەکو مامان کەس نیە پاڵی پێ بدەم کەس نیە قصەیەکی لەگەڵ بکەم کەس نیە ئەنیسم بێ کەس نیە جەلیسم بێ کەس نیە پشتیوانم بێ کەس نیە غەم خوارم بێ ئامینە دەڵێ لە ناکاو دیتم چوار ژنی بالاّ بڵندی ئاهو رەفتار هاتنە لام یەکەمیان دەستی کرد بە گوفتار گوتی کێ هەیە مثلی تۆ ئەی ئامینەی پەری روخسار تۆی حاملە بووی بە محمّد المصطفی ی نازدار هات دانیشت لەلای راستم گوتم ئەتۆ کێ ی ئەی خۆش کەلام فەرمووی منم دایکە حەوّام دووهەمیان هات دانیشت لەلای چەپم گوتم ئەتۆ کێ ی ئەی روومەت قەندیل فەرمووی منم سارا خاتوون حەرەمی إبراهیم خلیل سێ هەمیان هات و دانیشت لەلای پشتم گوتم تۆ کێ ی ئەی خانم فەرمووی منم ئاسیەی کچی مەزاحم چوارەمیان هات ئەمّان دەتگوت رۆژە هەلاّت لە لێوانی دەباری شەکرو نوقڵ و نەبات لە پێشەوە دانیشت گوتی ئەی ئامینە خاتوون گرانایی خۆت باوێ سەرمن روحم ببێ بەفیدات گوتم ئەتۆ کێ ی ئەی رووحی رەوان ئەی شۆرە سەری بوستانی جان فەرمووی منم مەریەمەی کچی عمران هەرچوارمان مامانی تۆین و دایانی پێغەمبەری ئاخر زەمان ئامینە دەڵێ ئولفەتم گرت بەوان دەستمان کرد بەقسان دیتم مەخلوقات روویان کردە حوجرەی من جەماعەت بە جەماعەت ئەصواتی موتەشابهات لوغاتی موختەلیفات لەنێو حوجرەی من دەهات بڵێسەی نورین پەیدابوو لە هەموو وولاّت لە پێش و لە پاش و لەچەپ و لە راست لەناکاو دیتم هەورێکی سپی لەناو هەورەکە دەنگێکم بیست دەیفەرموو ئەی مەلائیکەی نورین حازر بکەن تەشتی زێرین لەگەڵ مەسینەی جەواهرین بینن لە بەهەشتێ مەندیلی سوندسی سەبز و رەنگین دابنێن لەناو ئەو تەشتە زێرەی حەبیبی پڕ کەمالی من بشۆن بە ئاوی ئەو مەسینە جەواهیر بەندە بەدەنوو روخساری محبوبی بێ مثالی من ئەوجا بەخاتەمی مۆری نبوّەت تصدیقی بکەن، بیدەنێ صفوەتی ئادەمی مەعرفەتی شیثی خەلقەتی إبراهیمی ئیستیسلامی إسماعیلی صبری أیّوبی حلمی یەعقوبی جەمالی یوسفی دەنگ خۆشی حەزرەتی داودی ئەمر و پادشاهی سلێمانی حکمەتی جەنابی لقمانی قوّەتی موسی ی عیبادەتی یەحیای زوهدی حەزرەتی عیسای علی نبیّنا وعلیهم أفضل الصّلاة والسّلام.

بەشی سێزدەم

خودای گەورە ئـەمری کـرد بـە جوبرائیـل بـە ئامـادەکردن و رازانـەوەی ئـەرزو ئاسمان بە بۆنەی نزیك بوونی ولادەتی ئەشرەفی ئەولادی ئادەم پێغەمبەری ئـاخیر زەمان. بعد زان خودای عظیم الـشّأن ئـەمری کـردە تاووسـی مەلائیکـەتان یـەعنی جـوبڕائیلی ئـەمین و ئـەمان پربکـە پیالـّەی بـەلّوور لـە شـەڕابەن تـەهوور رابێخـە سەجّادەی قوڕب و وصال بۆ صاحبی نور و رەفعەت وإتّصال بەرضوانـی بلّـێ بـاغ وباغات و قەصر و قصوڕ و غلمان و حۆری بەهەشـتێ برازێننـەوە بـە مـالکی بلّـێ دەرگای جهەنّەم کلیل بدا ئالاّی محەبّەت دابنێ لەسەر شان بانگ رابێلّـە لـە ئـەرزو ئاسمان لە کێوان و لە دەشـتان لەبـەڕیان و لـە بـەحران کەنزیکـە عاشـق جـەمالی مەعشوقەی ببینێ موحب میوەی باغی وصـالی مەحبوبـەی بـچینێ دەسـت بـەجێ حەزرەتی جوبرائیل علیە السّلام بە جـێ ی هێنـا فـەرمانی ربُّ الجلیـل جـلَّ جلالـە عەرش و کورسی و سەما لەگەڵ دڕندەی دونیا دەستیان کرد بە هەڵپەڕین و سـەما ونەغمە و ئاواز و صەدا سێ ئالاّ هەڵکرا یەك لە مەشرق یەك لە مەغریب یەك لەسەر بانی کعبة الله هەر ئالاّیەکی صەد هـەزار مەلائیکـەتی راوەسـتا بـو لـە بنـدا ئامینـە دەڵێ زۆر تینوم بوو لەو وەختـەدا پیاڵەیـەکی پـڕ لەشـەربەتیان بـۆ مـن هێنـا کـە خواردمەوە نورێکی عظیم لە پێش چاوم بو پەیدا کە تەماشام کرد تـەیرێکی سـپی بوو کـە حـەزرەتی جوبڕائیـل بـوو هاتـە حوجرەکـەم بـە قـەدەمی صدق و صـەفا شاپەڕی موبارەکی بەسەر دڵم داهێنا بە ئاسانی وەضـعم کـرد و دامنـا حـەزرەتی محمّد المصطفی.

بەشی چواردەم
دوعای مەولودی شەریف

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه اجمعين اللهم انا قد حصرنا مولود نبيك وصفوتك من خلقك علينا ببركته خلع العز والتكريم ومتعنا بالنضر الى وجهك الكريم واجرنا من عقابك الاليم بفضلك وجودك وكرمك يا ارحم الراحمين اللهم انا نسألك بجاه المصطفى اهل الصدق والوفا بصحبه الابرار والانوار كن لنا عونا ومعينا مسعفا وبوئنا من الجنه قصورا وغرفا اللهم انا نسألك بجاه النبي المختار واله الاخيار ان تجعلنا من خيرة امة رسول الله وامتنا على سونته واحشرنا في زمرته واملأ قلوبنا بنور معرفتك واحرس اقدام الكفار من المرور بمواطن السيئات وامنع طيور نفوسنا من الوقوع في شبكات الموبقات برحمتك يا ارحم الراحمين وان تكفر عنا الذنوب والاوزار ونجنا من جميع المخاوف والاخطار وتقبل منا ما قدمنا من يسير اعمالنا في السر والاجهار واغفرلنا ذنوبنا انك انت العزيز الغفار بلغ اللهم واوصل ثواب ماقرىء بتمامه وكماله من هذه القراءه الشريفه والمولود الشريف زياده في شرف نبينا محمد ﴿ صلى الله عليه وسلم﴾ ثم في شرف اله واصحابه و اهل بيته الطيبين الطاهرين رضوان الله عليهم اجمعين والى روح ابينا ادم وامنا حواء والى من تناسل منهما من انبياء والمرسلين صلوات الله عليهم اجمعين وصدقه جاريه من جنابه المكرم ﴿ صلى الله عليه وسلم﴾والى روح من كان سببا للتلاوة الشريفه لأجلهم وجهتهم وانت اعلم بهم منا خاصه وعلى قبورهم منك نورا نازلا يا مولانا يا رب العالمين واوصل ثواب هذه التلاوة منا اليهم واجعله نورا نازلاً عليهم وافسح اللهم لهم في قبورهم مد بصرهم وارحمنا اذا سرنا اليهم ولسائر مقابر المسلمين ولنا ولوالدينا واستاذنا واستاذ استاذنا ومشايخنا ولمن احسن الينا ولمن له حق الدعاء علينا ولمن اوصانا واوصيناه بدعاء الخير ولعبيدك الحاضرين السامعين ولكافة اهل الايمان اجمعين

اللهم تقبل هذا المولود من صاحبه وعامله فلان ابن فلان وتقبل ممن صار سببا لقراءة المولود النبي الكريم اللهم لا تبدع لنا في مقامنا هذا ذنبا الا غفرته ولا هما الا فرجته ولا دينا الا اديته ولا غائبا الا رددته ولا شقيا الا اسعدته ولا سائلا الا اجبته ولا مريضا الا شفيته

اللهم افضي علينا من بركات مولد حضرة رسول الله واحشرنا يوم القيامة مع حضرة المصطفى واحفضنا من سوء الخاتمه وعذاب القبر وضغطته وظلمته ووحشته وهيبته وسائر الاسواء واسقينا من حوض حضرة رسول الله وثقل ميزاننا واجزنا على الصراط واجّرنا من نار جهنم وسلاسلها واغلالها وحياتها وعقاربها وزقومها وسمومها وزمهريرها وادخلنا برحمتك الجنة مع النبين والصديقين والشهداء والصالحين وتوفّنا مسلمين وادفع عنا شر الظالمين برحمتك يا ارحم الراحمين سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين وبشرف سورة الفاتحه اللهم صلي على سيدنا محمد وعلى ال سيدنا محمد.

تێبینی:

سوودی له هەندێ وتەکانی مەولوودنامەی مەلا عەبدوڵلاّ جەلی زادە بەتایبەتی لەبەشی دووەم و سێیەم دا وەرگرتوون.

وێنەکان

لەڕاستەوە شێخ جەمال، شێخ ئەنوەر بەرزنجی

لەڕاستەوە شێخ جەمال، شێخ ئەنوەر بەرزنجی، ئەرێز ئەحمەد، ئەحمەد شێخ جەمال

شێخ جەمال و کوڕە بچوکەکەی محەمەد

لەڕاستەوە: شێخ جەمال و کاک جەوادی خاڵە شێخ باقی

شێخ جەمال، درەخشان کچی شێخ جەمال

لەڕاستەوە شێخ موحسین کوڕی شێخ جەمال، شێخ جەمال بەرزنجی

لەڕاستەوە د.کەمال مەعروف، شێخ موحسین، شێخ جەمال، درەخشان

بەڵگەکان

«(هه‌لبه‌ستێک له‌هه‌لبه‌سته‌کانی جه‌مال سه‌یدئه‌حمه‌دی به‌رزنجی (کۆلایی)»

خۆشی وسه‌نێرانه له کوردستانه
رۆژی سه‌ربه‌ستی قاره‌مانانه

کوانێ ئه‌وانه ره‌فیقی کار بون
کوانێ ئه‌وانه‌ی ولات فرۆش بون
کوانێ ئه‌وانه‌ی که لیان ئه‌دوێشی
کوانێ ئه‌وانه‌ی که‌وا زۆردار بون
بۆ کوێ هه‌لاتن کوانێ له‌کوێیان
پیاوی خوێن رێژ وخائن وبه‌دکار
هێزی ئازادی پشتیان ئه‌شکێنی
ره‌با بجنلێن له ژێری مه‌ینه‌ت
ره‌با برێژن ئه‌شکی ئه‌دامه‌ت
بۆ هه‌رکی بچێ بێشک رووره‌شن
[illegible] به‌رگ تازه له‌به‌رکه‌ن
میلله‌ت هوشیاره دوژمن ئه‌ناسی
[illegible] بۆ رێگه‌ی چه‌وت
برای پێشمه‌رگه‌ی دلێری مه‌یدان
قه‌د له‌بیرناچێ یادی ئه‌و مارنه
ئه‌و شه‌هیدانه‌ی خۆیان فیداکرد
واجبی گه‌لی کوردیان ئه‌دا کرد
خۆیان به‌خت کرد له‌بۆگه‌لی کورد
ئه‌و شه‌هیدانه قه‌د ناڵێن مردون
مردوی زیندونه له‌مێژوی به‌شه‌ر
به‌خوێنی پاکی سووری ئه‌وانه
ئه‌و شه‌هیدانه تاجی سه‌رسه‌رن
ئه‌ی شه‌هیدانی رێگه‌ی ئازادی
دلتان گوشادبێ هه‌موتان بێ غه‌م
برایانی به‌رێز ئه‌ی کورد په‌روه‌ران
شۆرشی گه‌لمان شه‌ش سالی پڕ حیز
هه‌زاران ژن و پیاو تیاکوژراون
چه‌ند هه‌زار گوندی لێ خراپ کردین
(جه‌مال) له‌یه‌زدان ئه‌پارێته‌وه
هه‌تا هه‌تای به‌خۆشی بژین

جه‌ژنی شیرانه رۆژی مه‌ردانه
رۆژی گوشادی پاله‌وانانه

له‌گه‌ل گه‌لی کورد خائن وخواربون
بۆخوێن رژاندن دائم له‌جۆش بون
خوێنی میلله‌تی کوردیان ئه‌نۆشی
له‌کوردستانا خاوه‌نی کار بون
چۆن رزگار ئه‌بن له‌نێو نشتمان
له‌ده‌ست گه‌لی کورد چۆن ئه‌بن رزگار
ریشه‌وره‌گه‌زیان له‌بن ده‌ردێنی
له‌نێو قوراوی پیسی خیانه‌ت
تازه به‌سه‌رچوو ده‌وری عه‌داله‌ت
له‌خۆشی ژیان له‌مه‌و بێ به‌شن
ناتوانن چیتر خۆیان وه‌ده‌رخه‌ن
زۆر شاره‌زایه له‌ده‌نگوباسی
ئیتر به‌کورتی گه‌لمان سه‌رکه‌وت

بۆتان به‌یان که‌م باسی شه‌هیدان
چه‌ند به‌نرخن له‌م نشتمانه
جهادی حه‌قیان له‌رێی خوداکرد
ره‌نگی شۆرشیان به‌رێ دوناکرد
روحیان قوربانی خاکی وه‌ته‌ن کرد
هه‌تاهه‌تایی نامرن زیندون
مێژوی ژیانیان خرایه ده‌فته‌ر
به‌رله‌مان دانرا له‌م کوردستانه
له‌بۆ قه‌ومی کورد سایه‌وسێبه‌رن
سه‌ربینێنه‌وه بنون به‌شادی
ئامانجه‌کانتان واهاته به‌رهه‌م
ژنانیانی گه‌لی ئه‌ی خوێنده‌واران
هه‌زاران که‌بچو منالی تێ چو
هه‌زاران شه‌هید له‌م خاک نێژران
[illegible]
ئالای کوردستان بلاوێته‌وه
له‌کوردستانی قه‌شه‌نگی ره‌نگین

مەرثیەیەک لەلایەن سەید جالی سەعادەی بەرزنجی بۆ گیانی کۆچکردووی خوالێخۆشبو شێخ لەطیف شێخ رەزای بەرزنجی لە رۆژی ٢٢/٥/١٩٨٦ -١ وەفاتی کرد لە ٢٧/٦/١٩٨٦ بۆی دانراو دە لەهەولێر

لەرۆژی بیستی شەوالی هەزارو چوارصەدو نۆ بو
جەنابی شێخ لەطیف کۆچی دوایی کرد بەرەحمەت چو
لەدانیشتوانی کەرکوک بو گەلێ پاکو مونەوەر بو
لەنێو ئەم شارەدا پیاوێ بەدینو بیرو باوەر بو
لە شەرعو دینی ئیسلامی زیرەنگو ژیرو هوشیار بو
لە شعرو وێژەو ئەدەبیاتو زوبانی دولبەرویار بو
لە بۆریی ژینی ئازادی کولێکی نیشتمانی بو
لەبۆیەرزی وولاتیشی خەریکی بەهێمارێ بو
ئەگەر ئەیدیت بەچاوی خۆی ئەوەی فکرو مەرامی بو
ئەجەل دهات بۆ روحی پاکی شەهادەت دواکەلامی بو
ئەهالی لشترە حیماوەی سەرا پاشێوشەیدا بو
بەچاری شینو واوەیلا لە بۆ ئەم زاتە پەیدا بو
وەفاتی کرد ئەوا لوتفی لە نەسلی شاهی خاتەم بو
لەنێو ساداتی بەرزنجی سەرى بو عەینی حاتەم بو
لە بۆ قەومو کەسوکاری دەکورە شالی سیبەر بو
لە ناو کۆمەل لە کوردوستان ئەوارۆیشتوتیپەر بو
ئەکانو مەرکەزو جێگەی بلندو بەرزو بالا بو
لەنێو عالەم دیار بو ئەو شعارو رەمزو ئالا بو
زوبانی کوردیو تورکی عەرەب هەم فارسی زانبو
بەلێ هەرچواری زانیوە جیاو فانۆسی کوردانبو
قسەی وەعزو نەصیحەتبو بەنرخو قەدرو قیمەتبو
رەفیقی کەم بو ئەم زاتە لەنێو خەلقی بەحورمەتبو
حسن شتاهی گلەزەردە کە ئەو بابیرە گەورەی بو
هەتا کۆچی لەدونیاکرد قەناعەت کارو پیشەی بو
لە ئرشادو طەریقەتدا خەلیفەی غەوسی بەغدا بو
مەلاو شێخو ئەدیبو هەزاران شعری دانابو
لەگەل شیطانو ئەفسیشی هەموکاتێ لە جەنگابو
گەلێ ایاتی قرآن و حەدیسیشی لەسینگابو
زوبانی حالی (الحمد ولا الضالین) و ئامین بو
کەلامی خواو حەدیسی حەزرەتی طاهاو یاسین بو
لە بیستوسێی لە مانگی شێخ غەریقی رەحمەتی خوا بو
پیری ناوقەبرەکەی نوربێ بەباقی جەننەتی شابو
خوا رەحمی بەلوتفی کرد بەدینو بیرو زانابو

$$\frac{\text{خوا رەحمی بەلوتفی کرد بەدینو بیرو زانابو}}{٦٠ + ٢٦٢ + ٥٢٢ + ٢٢٤ + ٧٧ + ٢١٨ + ٦٧} = ١٩٨٦ \text{ زاینی}$$

اکۆچی لەدونیاکرد ژیانو عومری کوتابو

وەکومەلحەلغری روحی لەبوفیردەوسی اعلاچو
لەبۆلای جەدی خۆیی (أحمد) لەوێ مێوانی مەولابو

(جمال) مێژوی لەبۆداناو دەلێ شێخمە لوطفی ابو

$$\frac{\text{(جمال) مێژوی لەبۆداناو دەلێ شێخمە لوطفی ابو}}{٧٤ + ٧٢ + ١٠٥ + ٤٩ + ٩٦٥ + ١٤٢} = ١٤٠٩ \text{ کۆچی}$$

خودا لێی خۆش بولەزاتە کەلا مُ اللّه أمامی بو

بۆ کاک جەلال سید احمد

ـــ [illegible] ١٩٦٢

بۆ برای بەڕێز کاکی دبە حالم
ئەم دیاریەی تۆم پێ ڕەسی هەوالم
ئێمەلای خۆمان لو نە خزم بووین
یاری شەوانی بەزم و ڕەزم بووین

لەبیرت ماوەی ڕێک لە وتەی جاری
خۆرماو ڕۆنمان خوارد لە ڕوخ ڕوباری
هەرچەند ڕێگامان دوور و نەزیەت بو
بەلام خواردنمان زۆر بە لەزەت بو

دێتەوە یادت شەوی گۆمەشینە
لە زۆریگی نەنگ پێکەوە نوستین
دوکەلی
سەگەلە بزوتی کافری لە عین
چاوی هێنانیە فرمێسک گرتین

لیفە شرەکەی بێ خەو نووین
لە پشتی دەرگا حەیەی سەگ دەرین
لە پاشان هەل مایین و لە دەشتو چۆل
تەکان بە تەکانا بۆ ڕەسولی بەسکۆل

لەوێش ماینەوە تاکو بەیانی
حالیان نادابی گەل نان و خواردنی
کە وتینە ڕێگا بەرەو هەوڕە جە
هیلکو ماندو پیلاومان کە جە

بۆ ڕوژی دوایی هاتینە هەولێر
تاکو دامەزرێن خوا بیکا بەخێر
کارمان لۆنەبو هەردوک ڕەنجە ڕۆ
دەستیان لە پاش یەک لە سەرکە ژنو

بەلام دووشتم لەبیر نە ماوە
دەمەتەران شەرم هەمو یادم ماوە
چەرخ ئەزرە مانە وای بەسەر هێنا؟
شەڕی منالی لە دەم دەر هێنا؟

لە لانەکەی ئێستام وەک لە نوی ضانە
گونەکوریتی جێگای [illegible] مەگانە
وەک شەوە گێوەرە ویرقوم تو وکی
شەوم ڕوناکی ڕوشە لەتاریکی

هاوڕێ لێ

چە قەول و گفتت بە خانم فید بون
سەگ و هام ڕیوی بە مالم تێ بوون ناڵێم دەردم چوون هەوڵ بڕیشێم
لە دەستی گەردوون بێ هۆش و گێژم

هەتا هەوری ڕەش ئاسمان داپۆشی
ئاگرینە ڕێی پیرشا دیو خۆشی
باڵی خاوەن زۆر کەسە

شەرەفی ناموسی بەدوای ئەو دەرویشن هەموو ئەوە دەسە قەلەم سیاسی بەسە
لە باڵی حانگا حالەر ئەی دەرویشن
گەشتە سوودی ئەودوی لە بیستی چەوەرم
تالی و دیفروشن لە بازار گەورەم

نزیکترین لە سەر لای خۆشەویستم
بە هەموو توانای دڵی هەڵ ویستم
زیشتیان دەرود ڕلایان گارەیە
دیتوتیمانیان هەر بۆ پارەیە

هەندی لە وانەیان لێی لوتە
ئەڵێن نگبەتە ئەم سیدە ڕوتە
لە ڕێی پیادەی هیچ کات لانادەم

ئەو جا بزانە چون وەفادارم
هەرچەند لە ڕۆژگار زۆر زاڵە بارم
لە بیرم ماوە دەوڵەو شێخ دەحشی
سەڵاو گوێشی زل بیزای ناو ترشی
ڕێز و سڵاوم بۆ کاکی ئەنوەری
سەیدی ساداتی ئەوسا چە دەهەری
ئەویم بۆ ناردی بۆ بەڵگەی چیژ دو
لە دەستمان دەرچوو ئەوانەی پێشوو
ئیتر سڵاوم بۆ تۆ خێزانت
لە برادەرو گشت ئەزیزانت
دە با نووسینمان لێرە کۆتابێ
ئەو هونراوەیەم لەلای خۆتا بێ

ابراهیم برادو

بسم الله الرحمن الاعظم

بۆ [illegible] باسی زۆر خۆشەویستم [illegible] شێخ جەمال بەرزنجی
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الحمد لله [illegible]

[illegible]

ماڵی بەرزنجی گەر دەتوانی [illegible]

[illegible]

(شێخ [illegible]) [illegible]

شێخ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

عبد الله شيخ لطيف
البرزنجي [illegible]

[illegible]

(ضوورەتی) [illegible] بەرزنجی [illegible]

٢٠٠٧/٩/٢٩

شیخ محی الدین کرکوک کوری شیخ حسن گلەزەردی لەگەل (٦) برای دیکەی لەگەل شیخ محی الدین دەکا (٧)
لەوانیش کوری شیخ محمدی نودیە کوری شیخ علی وەندرینەیە ئەویش کوری سید بابا رسول برزنجیە

شیخ محی الدین کرکوک کوری شیخ حسن گلەزەردە یەئە و بیش کوری شیخ محمدی نودیە (٩٢) کوری [illegible] ئینکەشی
ئەمەیە لە جزالأنساب سادات بەرزنجی نوسراوە.

قەلکەی (هیمن) لەدونیای چیمەنتو زیلەت وەفاتی کرد لە هەولیر
٢٠٠ ١٠٥ ١١٦ ٥١٩ ٤٥٢ ٥٠٢ ٢٢٤ ٢٦٢

٥١٩
٤٥٢
٥٢٤
٢٦٢
١٧٧٤

٤٩١
٤١١
٢١٩
٢٢١
٦٠٦
١٩٢
١٩٤٠

بوون ئەگوێی من لەدوح سەگ لەنیوباغی جنان
١٥٢ ٧٢١ ٠٨٥ ١١٢ ١٠٤

١٥٢
٧٢١
٠٨٥
١١٢
١٠٤
١١٨٥

ه شێخەکەی بەرزو با بەخلاوم ٤
٩٥٠ ٢٢٠ ٧٨٤

١٩٥ر
(جەمال) ئەم زاتە کۆچی کرد هەزارو چوار صەدو نۆبو ٢١٢
٠٧٩ ٤٥٩ ٢٦٢ ٢٢٤ ٢١٠ ١٧٥

٠٧٩
٤٥٩
٢٦٢
٢٢٤
٢١٠
١٧٥
١٤١٠

٢٠٠
١٠٥
٠٦٥
٠٦٤
٢٧٠
٩٦
١٧٠٨
٢١٢
١٩١٢

٠٧٩
٤٥٩
٢٦٢
٢٢٤
٢١٠
١٧٥
١٤١٠ ه

٥١٥
٢٤٠
٦٢٢
٠٧٧
٢٨٥
٢٨٧
٨٦٩

٢٥٨
٢٣٨

زۆرجوانە
٢٧٦

قەوکەی هێمن جوانە کێدەلی کوردم ئەمن
٢٠٠ ١٠٥ ٠٦٥ ٠٦٤ ٢٧٠ ٩٦

٩٦
١٥٠٤
١٩٠٠

١٠٥
٠٦٥
٠٦٤
٢٧٠
١٥٠٤

برایان مردن دەرمانی نیە   کەرووی لێ کردی ئەمانی نیە

ئەوەی کوچی کرد جیهانی نیە   تاکو قیامەت ژیانەوەی نیە

ئەگەردە پرسن روح چۆنە چیە   بێ شك تەفسیر و بەیانی نیە

خوا نەبێ هیچ کەس ئاگادار نیە   لەزانینی روح خەبەردار نیە

لەشەوی نۆزدەی مانگی رەمەزان   رۆژی جمعە بو لەکاتی بەیان

داخی گرانم کاکە مەزهەر رەمان   کوچی کرد رۆیی لەبەسەر رووی جیهان

لەشاری کوهی هاتبوە دونیا   لەحەسولیر خوا ولیردیا وە فەنا

سالی سیو پێنج لەدایك بووە   لەبەر ئەوە زوو ئیشی کوچی کردووە

بەبیاوهەشت سال بولەدونیا عومری   بەرز و بەرێز بو جور مەتو قەدری

گەردەنی خوایە خوش و ئازاد بێ   رۆژی قیامەت بە بەهەشت شاد بێ

تەمەنی درێژی بو برایە کانی   بۆ کور و کچو و بۆ خزمە کانی

هەزاران سەلام لەروحی پاکی   لەئالوبەیتو لە باب و دایکی

لەو کە سانەشی بێ لوی بەپرۆشن   غەمو بەزارە مال بوده نوێشن

(جەمال) لە بۆئەو دل پرێشارە   لەتاو مەرگی ئەو وا بێ قەرارە

بەرەحمەت خودا بیبا بۆجنان   لای باپیری خوی شای ئاخر زەمان

٦٦٥   ٦١١   ١٥   ١٢٢   ٢٦٦   ٦٠٦   ٢١١   ٨٠٢   ١٠٣

٦٦٥	٢٦٦
٦١١	٦٠٦
١٥	٢١١
١٢٢	٨٠٢
	١٠٣
١٤١٢هـ	١٩٩٢

دانەر جەمال سید احمد بەرزنجی

١٠/٤/١٩٩٢

(تخمیسی غەزەلێکی صافی لەلایەن جمالی سید احمدەوە)

تۆ یارەکی نازداری لەناو دڵ و عەجەمم دا   وەک غونچەیە گوڵی ئاڵی لەنێو باخ و لەچەمەم دا
دڵ بۆ تۆ برینداره بە ڕێشانە لەغەمم دا   گوڵ ناری ڕوخسارت ڕەشکی بە گوڵزاری ئیرەمم دا
دوو تاقی برۆت تەختی لە محرابی حەرەمم دا

زۆر بەرزی لە نێو عالەمی شیرینە کەلامت   بە وێنا و نیشانەی کە هەتا بەرزە بە قامەت
ئەو عالەمە وەستاوە لە ڕێگە و لە سلامەت   هەستاوی کە هەڵسەستاو و قیامەت بە قیامەت
ڕۆیبوو کە ڕۆیبوو دەمم لەم وەصوورەدەم دا

ساقی لە غەمانت دڵەکەم قەرنی بوو مرتاح   بۆ شەمعی وصالت لەگەڵ ئەم وەکو سیاح
ڕۆیشتی بە بێ باکی لەگەڵ کۆمەڵی أفراح   ڕوح سەستە لە ڕاحی تو لەنێو عالەمی أرواح
باتین لە (بلی) دایە و زاهیر لە (نعم) دا

جانا وەرە بنوارە بە دوو چاوی خوسارت   ئەو وردە وردە لە دڵما یە لە تازی گوڵی نارت
سووتاوە لە بۆ غونچەیە گوڵی خەصڵی بە دارت   دڵ واڵە بە ڕێ زاری وەکو نوکتەیی زارت .
گاهێ لە وجودایە و گاهێ لە عەدەم دا

دێوانە یە بێ تۆ دڵە کەم بە پەلی ئەگیوە   بە سرا و ئە سیری کەمەرە و سینە و سێوە
گیرۆدە یی تو للابی موژانوورە مو لیوە   بۆچی نەگری دڵ لە سەرئەم شێوە بە شێوە
ڕاحەبەسە لە نێو چینی چەمی بە ڕچەمی چەمم دا

مەنەگراوی دەمت شیرینە وەک شەرابە تەنۆشیم   ڕوو چاری هەوای کردموو بێ تۆ نیە خۆشیم
وا بە ڕێی غەمو محنەتی دڵداریە بۆشیم   گە ڕێتو بە ڕخۆشی بپرسێ لە نە خۆشیم
حور القدم ڕوح لە قەدەم گاهی قیدەم دا

خاڵت (حجر الأسود)ە ماچیشی حەلالە   زیارەتی کەعبەکا حاجی تەوافیشی بە تاڵە
ڕووی کردە (صفا و مروة) جوالی عەشق و وصالە   صافی لە بەرئە وخاڵەیە خاڵی لەخەتە یا لە
یاکێمی بە زۆر دایەوە یا زۆری بەکەم دا

دانەر
جمال سید احمد کویی
لە ساڵی ١٩٨٧ لە هەولێر

(غەزەلی هێمن مهابادی بە (جمال) کردوتیە پێنجی)

ئەی وەتەن بۆ میللەتی کورد صاف و بێگەردم ئەمن
سەنگەری سەختو قەلاتی ئاسن و بەردم ئەمن
رابەری رێگەی خەباتی میللەتی کوردم ئەمن
«گەرچی توشی رەنجبەری بوم حەسرەتو دەردم ئەمن»
«قەد لەدەس ئەم چەرخە سپلە نابەزم مەردم ئەمن»

چەنە تەمن خاکی کوردە غەیری ئەو حاکم نیە
گەر لەدەس بروا ژیان و نان و خۆراکم نیە
هەردو چاوم کوێرە بێ ئەو نوری روناکم نیە
«من لە لۆمەو تانەو و زنجیرو دار باکم نیە»
«لە تلەتم کەن بم کوژن هێشتا ئەلێم کوردم ئەمن»
کوردم و کوردێکی مەردم هەربەسەربەستی ئەژیم
خاکی کوردستانە خۆم نادەم بە جەنات النعیم
ئەی برادەر خۆت ئەزانی چیم ئەوبومەو دالی چیم
«عاشقی چاوی کەژال و گەردەنی پڕخال نیم»
«عاشقی کێو و تەلان و بەندەنو بەردم ئەمن»
من کە سەربازێکی کوردم وابە کوردی پێت ئەلێم
هەوڵ ئەدەم بۆ نیشتمان تابێ لە بەر دوژمن هەلێم
پارە پارەم کەن لە رێی سەختی ژیان هەر حەق ئەلێم
«گەر لە برسان ولو بەربێ بەرگی ئەمرۆ رەق هەلێم»
«نۆکەری بێگانە ناکەم تالە سەر هەردم ئەمن»

شیعری هێمن زۆر جوانە کەدەلێ کوردم ئەمن

٥٩٠ + ١٠٥ + ٢٧٨ + ٧٤ + ٢٧٠ + ٩٦ = ١٤١٢ هـ

کوردی ئیرانیم خوداناس و موسلمانم ئەمن
والە شوێش دام لە بۆ کورد ئەی (جمال) شاعرم ئەمن
«من کە ناسراوم بە (هێمن) لە مهابادم ئەمن»
«شارەکەی من کوردنشینە خەلقی ئیرانم ئەمن»

مرثیه بوگیانی خوالی خوشبو شیخ معروفی هەرەجەی کوری شیخ عبدالکریمی کویسنجه بول سالی ١٩٢٩
میلادی بەرانبەر سالی ١٢٤٨ هجری وەفاتی کردوە. لەلایەن سید عبالی سید حمدی برازایەوە دانراوە.

کە شیخ مەعروف وەفاتی کرد دلوجان پر لە ماتەم بو
لە بەخشینو سەخاوەت ئەوگەلی زایا تر لە حاتەم بو
عزیز و موحتەرەم بو شیخ لە نەسلی شاهی خاتەم بو
لە ئالی ئەحمەدو یاسین محمّد فەخری عالەم بو
لە جەرگی فاطمەی زەهرا و حسینی لاوی أعلا بو
لەکوردولە کوردوستان مەقامی شیخی أعلا بو
کوری عبدالکریمی بو ئەویش خاوەنی کەرامەت بو
لە ارشادو طەریقەتدا وەلی دونیاو قیامەت بو
حەرەجە گوندو سوکنای بومەکانی شیخی بالا بو
هیدایەتی تەکیەکەی پربو لە عالەم جێنی سەلا بو
لە بۆمەلی مەشاکل زیرەکو هوشیارو دانا بو
رەفیقی کەم بووزاتە بە مەعلوماتو زانا بو
لە بۆ ختمەی شەو و رۆژی کەلامی خوای لە چنگا بو
~~[illegible]~~ ئەگەرچی ئەو دەموقورئانی خوای گەورە [illegible]
~~[illegible]~~
رجالی دینو دونیا بو غەریقی رەحمەتی خوا بو
چووە لای جەددی خۆی ئەحمەد بە باغی جەننەتی شابو
وەکو مەل هەلفری روحی لە عرشی وەحدەت ئاوا بو
هەزار رەحمەت لەگۆری بێ لە دونیا عومری کوتا بو
هەمو دەم مل کەچی ئەمرو کەلامی خوای تەعالا بو
(جەمال) بۆتێ لە مێژو بدا ئەلێ شیخیە ئالا بو

جەنابی شیخ وەفاتی کردو چو میوانی مەولا بو
٧١ + ٩١٠ + ٥٠٢ + ٢٩٠ + ٩ + ١١٧ ... ٩٠ = ١٩٢٩ میلادی

لەناو گەلیا نەما رویی شمارو رەمزو آلا بو
٩٢ + ٦٠ + ٩٦ + ٢٢٦ + ٥٧٦ ... ٢٥٨ ... ٤٠ = ١٢٤٨ هجری

٩٢	٧١
٦٠	٩١٠
٩٦	٥٠٢
٢٢٦	٢٩٠
٥٧٦	٩
٢٥٨	١٠١٧
٤٠	٩٠
١٢٤٨ هجری	١٩٢٩ میلادی

دو شعری شێخ عبدالله شێخ مصطفی نقشبندی
جمال سید احمد بەرزنجی تخمیسی کردوە.

١- بایەکەی زستانی دوری هەرکە هات دڵ بوگەڵەک
وەرگە راهەرچەندی کردم وەرنەگیرێتن کە لەک

٢- گەر بەهاری رۆژی دیدارت بهێتن گیا نەکەم
لۆت دەلێم کوندەی کە لەک چون کە تنە بەردم چەند پەلەک

«یەکەم»

سەیری ئەم دەورو زەمانەی کەن وەکو مرخوفەلەک
عالەمی أمیرۆ کە بیشتە مانگ و ئەستێرەو فەلەک
بەفرە زریانە دەباری تەزرەوەک کوچکوکەلەک
بایەکەی زستانی دوری هەرکەهات دڵ بوگەلەک
وەرگەراهەرچەندی کردم وەرنەگیرێتن کە لەک

«دووەم»

من لە دوری تۆ هەموو دەم گریەوو زاری دەکەم
مۆژ وشە و چاوم لە رێتە چاوە نواری تۆ ئەکەم
چونکە بێی تۆ خەو لە چاوم ناکەوێتن چاوەکەم
گەر بەهاری رۆژی دیدارت بهێتن گیانەکەم
لوت دەلێم کوندەی کەلەک چۆن کە تنە بەردم چەند پەلەک

جمال سید احمد بەرزنجی
لە هەولێر
١٩٩٠/٥/٢١

(غەزەلی شێخ جلال شێخ جمیل (جمال) کردویتیە پێنجی)

حەبیباچی بلێم من نیە چارە   دڵم دائم لە بۆ تۆ بێ قەرارە
خەیاڵی تۆ چاوە کاڵت وادیارە   ((هەڵستاوی لە خەو چاوت خومارە))
((دڵت کردم بە غەمزە پارە پارە))

بە خەندە و پێکەنینو چاوی جادوت   بە غونچەی لێوی ئالو خاڵەکەی روت
برینداری بە شمشیری دوو ئەبروت   ((لەوی لە علت هەموی قوتە یا قوت))
((کە قوتە بۆ دڵی من وادیارە))

بە دوو ئەبروی رەش و دوو چاوی بازت   بە رەنگ و روومەتو گەردەنی قازت
بە بیرو باوەر و دونیا نازت   ((بە غەمزەی شیرین و لەنجەی بە نازت))
((گوزەر خەرمو بە سەرێکە دووبارە))

لە دووری بەژن و بالابەرزەکەی خۆت   لە بۆ دیداری لێوە ئالەکەی خۆت
نەخۆشە کەوتووە دلدارەکەی خۆت   ((دەبینی خادمی دەرگانەکەی خۆت))
((لە دووری تۆیە بێ صەبرو قەرارە))

بەرێشانم بە حەقی زاتی یەزدان   [illegible] تحی نعمە وتی گەیلان
(جمال) دەردی گرانە بێکە دەرمان   ((بکە رەحمی بە حالی (نووری) قوربان))
((فەقیری دەرگەتە چاری نەچارە))

مرثیە بۆ گیانی پاکی شێخ مەعروفی هەرچەن کوری شێخ عبدالکریمی کوسنجە خوالێ خوش بێ لە ریکەوتی سالی ١٩٢٩ میلادی مقابل سالی ١٣٤٨ هجری دەکات لە لایەن سید جلالی سید احمد برازاوە دانراوە لە سالی ١٩٨٧م

~~کە شێخ مەعروف وەفاتی کرد دڵمان پڕ لە ماتەم بو~~
لە بەخشینو سەخاوەت ئەوکەلێ زیاتر لە حاتەم بو

عزیزو محتەرەم بو شێخ لە نەسڵی شاهی خاتەم بو
لە ئالی أحمدو یاسین محمّد فەخری عالەم بو

لە جەرگی فاطمەی زهراو حسێنی لاوی أعلا بو
لە ناو کوردو لە کوردوستان مەقامی بەرزو بالا بو

کوری عبدالکریمی بو ئەویش خاوەنی کەرامەت بو
لە ارشادو طەریقەتدا وەلی دونیاو قیامەت بو

لەلێ مەعروف لە شەرعو دین گەلێ هوشیارو دانا بو
رەفیقی کەم بو ئەو زاتە بە مەعلوماتو زانا بو
لە بۆ اصلاحی نێو عالەم گەلێ مەشهورو مەلا بو
هەموو قورآنی خوای گەورەی بە ماناوە لە سینە بو
هەرچەندە مەسکەنی ئەو بو کە جێگەی شێخی بالا بو
هەموو دەم تەکیەکەی پڕ بو لە عالەم جێی سەلا بو
بە خێرو کردەوەی چاکی بە باخچەنەی شابو
چووە لای حەزرەتی خوای أحمد غەریقی رەحمەتی خوا بو
وەکو مەلهەفی روحی لە عەرشی وەحدەت ئاوا بو
هەزار رەحمەت لە گۆڕی بێ لە دونیا عومری کوتا بو
هەموو دەم ئەمل لە جێ ئەمرو کەلامی خوای تەعالا بو
(جەمال) بۆ بێ لە مێژووی ئەولێ شێخیمە ئالا بو
جەنابی شێخ وەفاتی کردو چو میوانی مەولا بو
٧١ + ٩١٠ + ٥٠٢ + ٢٢٤ + ٩ + ١١٧ + ٩٠ = ١٩٢٩ میلادی
لە ناو گەلدا ئەما رۆیی شعارو رەمزو آلا بو
٩٢ + ٦٠ + ٩٦ + ٢٢٦ + ٥٧٦ + ٢٥٨ + ٤٠ = ١٣٤٨ هجری

هەولێر سالی ١٩٨٧م
جمال احمد عبدالکریم

ئەی مەرگی هەرتۆی زەمین تارمکەی
بەشەر ... عاجزو دلغمبارئکری
عالەم لە ژینی خۆی بێزار ئەکەی
براو خزموکەس پەرێشان ئەکەی
شاهو گەدایان بێ سامان ئەکەی
عالەم بەجاری هەراسان ئەکەی
رۆژی یەکشەمو سەعات کاتی دوو
لە تەکیە ماوەتا بەیانی زوو
رۆژی دوشەمو سەرلە بەیانی
لە سەرئەشکەوتی شێخ سولەیمانی
لە بۆناشتنی لای خزمەکانی
بە رەفەو زکرو شوکرانەی باری
نێژرا جەنازەی لای کاکەئەنوەری
مال ئاوای کرد لە هەمو خزمانی
غەوثەی عەزیزو خۆشەویستم رۆ
برای مەلا کاکەو کاک عەزیزم رۆ
برای جەعفەرو کاک جونەیدم رۆ
برای کەریمی نەوجەوانم رۆ
باوکی بەرەحمی کاک ئازادم رۆ
ئەیبوزانای نیشتمانم رۆ
هوشیار روژیرو زۆرئەمینم رۆ
رۆژی دوشەم بولە بۆسەفەرچو
مانگی مەولودبو لە رۆژی یازدە

له جێژنەی	مەولود	غەوثە	کوچی کرد
١٢٠	٩١	١٥١٦	٢٦٢

«جمال» لە یەزدان ئەپارێتەوە
سەفەرکردنەکەی بیتە رەحمەت
لە رەحمەتی خۆی بێبەشی نەکا

١٢٠
٩١
١٥١٦
٢٦٢
١٩٩٠ م

٦٠٧
٤٧٦
١٢٢
٢٠٦
١٤١١ هـ

جگەرلە تالم تووریندار ئەکەی
کارەساتیکی بێ شمار ئەکەی
تاکو قیامەت هەردەم کار ئەکەی
منال هەتیوو سەرگەردان ئەکەی
رۆژێ هەزاران مال وێران ئەکەی
هەموروح لەبەرێ گیان ئەکەی
بابە غەوثەمان وەفاتی فەرموو
شەوێ میوانی مەلوثانی بوو
چوینە هیرانی سەرقەبرستانی
لای کاک عبدالله و صافی هیرانی
لە گورستانی باپیرەکانی
چاو بە فرمێسکو گریانو زاری
براگەورەی خۆلیو کاکە جەعفەری
لە مەلاو شێخ و ئاغاو دەرویشان
پورزای بەقەدرو بەقیمەتم رۆ
برای کاکەئەنوەری زۆر بەریزم رۆ
خۆشەویستەکەی کاک حمیدم رۆ
شێخی عەزیزوخانەدانم رۆ

باوکی فرهادو کاک دلشادم رۆ
ئازاناوی «سوزی» شاعرانم رۆ
عبدالقادری زور بەدینم رۆ
تأریخەکانی هەردوکی دەرچو
سالی هەزارو چارصەدو یازدە

خوا	بیدانەجات	بۆجنانی	برد
٦٠٧	٤٧٦	١٢٢	٢٠٦

دەرگەی رەحمەتی بۆبکرێتەوە
قەبری ئاریکی بۆ ببێتە جەنەت
بەقەسروباغی بەهەشتی ساکا

دانەر جمال سید احمد بەرزنجی
لەهەولێر ٦/١٠/١٩٩٠

ملخص باللغة العربية

شــيخ جمال ابن الشيخ سيد احمد ابن الشيخ عبدالكريم البرزنجى من سلالة الشيخ حســن الگلزردي النودهي البرزنجي، ولد في مدينة كويســنجق ســنة ١٩٢٥ من عائلة دينيــة عريقــة فــي الثقافة والأدب، ممــا أتاح له ذلــك الاطلاع بشــكل واف على اللغات الفارسية والعربية، الشيخ جمال معجب بعدد من الشعراء الكرد امثال طاهر بگى جاف، هيمن، حاجي قادر كويي، دلزار، حسيني، انور البرزنجي حيث تطرق في اغلب اشعاره الى مواضيع الغزل والشــعر الوطني والسياســي، تتميز ببســاطة اسلوبها الشعري، فقد اســتعمل الاوزان العروضية والهجائية في اشعاره، والحفاظ على وحدة القافية والقافية المزدوجة. أما في المجال النشر الأدبى فلو مولود نامه.

Abstract

Sheikh Jamal is the son of sheikh sayyid Ahmed, son of sheikh Abdul-karim Berzinji, from the family of sheikh Hassan Glazardy Al-Noudhi Al-Berzinji, He was born in 1925 in Koysinjaq, from an ancient religious family, Well- Versed in Culture and literature. That fact helped him abundantly to .have a wide Knowledge in Persian and Arabic languages.

Sheikh Jamal was in flounced by a number of Kurdish poets as Tahir Begi Jaff, Haji Qadir Koyi, safi, Hemin Mukriany, Dilzar, his own father Husseini and his brother sheikh Anwer Berzinji. The Topic of his poetry are about love, death Natiendl and political themes.

The style of his poetry are simple, but poetically deep. He made use of traditional Arabic and Syllabic metres in his poetry, preserving the unity of rhythm and couplets.

But in the field of literary prose, he has a Mawludname (Prophets Birth Prose).

پێرست

ئەم چاوە جوانەی

ئـەم چـاوە جـوانـەی کـەتۆ هـەتـە دوژمـنـی دینە
خـوێـنـاوییـە جـەرگـم بـەدو ئـەبـرۆیـی هیلالی

گرتویە سـەرو مـاڵ و دڵ و سـەتـوەت و ڕوحم
یـەک شیوە پیاڵەیەکی لـەسـەر چاوەیـی کالی

کـاکـۆڵـی لـەسـەر عـارزی تـابـانـی تـرازانـد
پەید بو لـە هـەر مەملەکەتێ سیحری حەلالی

بـادامـە لـەبی عـەتـرە خـەتـی نێرگسە چاوی
خـاپـوورە دڵـم بـۆ خـەتـو خـاڵانـی غـەزالـی

(جـەمـاڵ) کـەپـڕوکـاوە لـەتـەنـدوری جەماڵت
شـادی کـە مـاچێکی دەرێ بیـخـەرە ویسالـی

چاپخانەی ڕۆشنبیری

٢٠٠٠ دینار